

Il piti mete pinu pingowo Jisas

Ma Ili lila Jisas le yuwei

¹ Ise mete peiki piti yingowo Ma Ili, yousi peiki fei ki kinu kaptei kirpeise kire il piti wem Jisas leilo lesio towa lele, re leptalo il, ² le le fale wem piti Ma Ili nou kali lila le yuwei. Wem le wala le yuwei kolo le lire singe piti Riri Teingi il poluwepe mete pele wuso linu kesipe laptei lotei pingowo tisi lele. ³ Wem le la, le nou leilo ratei tef fei lepei wem wuru (40). Wem wuru le falepe mete piti pingowo. Le falepe kosa le lotei piti pe ma puluwo retawo le metine wape, le le liripe pirpe il piti Ma Ili lotei ma lontoluwepe mete fei pe kani onom pantowo lepe.

⁴ Le wem pe pau peifo nemple pire Jisas papelei oweli wo, le lirpepe il fei pepe, “Ise ma yusa Jerusalem kolo. Yiratei ma Riri Teingi lau lunkise wo, wusoli il fei kinu ki kirpeise pepe, Eiya leiki le lirpei punkom ma waise. ⁵ Wuso Jon kaptetei lire tipe nimou le ise, fei ma, wem ulel kolo, ise ma yungungu yire Riri Teingi.”

⁶ Wem mete pele piti pingowo pau panfi Jisas, pe peletei “Ye, Ma Ili, ye wem piti men soma ye watowo metine liti Israel nange liti le lontoluku re tef pouku, le ma watafei mani louku Devit lom? Fei lo olo wem nele?”

⁷ Leye lo Jisas namti lirpepe “Olo, ise miso retai wem il fei pepe ma fale punkom kolo, ma

olo. Wusoli Eiya lotei laltei lalingi lire singe pele. ⁸ Wolo ise ma wem piti Riri Teingi lau lunkise, le ise ma kapi singe pele soma ise kaneiki yeptalo il yilele ye yinge Jerusalem le Judia, ye ratei tef liti Samaria le uf walem piti pratei tef ili eryai lepe.”

⁹ Wem le lirpei il pele lapulu pe pile puluwo, Ma Ili kali lila le yuwei, pile puluwo le, le lire kumputei, nopom fale lau kerais le pe puluwo koloye. ¹⁰⁻¹¹ Fei, le le kotire, pe wala pile pontoli tisi fei le lunwei le lepe, leye lo mete winges tafo olongou fiyu fale frouye tau tiripe pile le te tirpepe, “Ise mete piti Galili piti polomen so ise yile yontoli yunwei ye teplai lepe? Metine fei lepe nange lele Jisas, wuso Yaitei kali lila le yuwei tanise lepe ma nou lau watafei yuluwo lunwei le yuwei lepe. Fei ise ma yile kolo, olo ye uf leise.”

Matias luwalo lile tulum liti Judas

¹² Leye lo mete pingowo Jisas pusa tumun liti nimpe oliv pile le pe nou pe uf ili Jerusalem, wusoli fien kolo. ¹³ Wem pe pe fale Jerusalem pe punwei pe winem yuwei lelpe wuso pratei lepe. Mete nange pelpe men so pepei Pita lire Jon, Jems re Andru, Filip lire Tomas, Bartolomyu re Matyu, Jems ninge liti Alfius re Saimon (metine liti linaulipe mete piti pau uf nemple pontoluwepe mete pele pire uf lele) lire Judas ninge liti James. ¹⁴ Pe pire nimoure wuso kani Jisas pepe pire Maria nimou piti Jisas nire winkem pele, pe panfi nemple wem wem piti pire Ma Ili pirpei.

¹⁵ Wem nele mete piti pulpope il piti Jisas wurutei (120) pau panfi nemple. Pita leilo lile lirpepe lolpepei. ¹⁶ “Wingem peiki il pinu wuso

Riri Teingi lirpei fale nemi liti Devit lirpei le Judas, le linuwepe mete olpe piti penglei Jisas ma fale punkom. ¹⁷ Metine fei lepei nange lele Judas le metine alpe louku wusoli le metine liti lesio towa ile louku. ¹⁸ Le mangou wuso Judas kapi piti lesio towa oli lepe, le liripe laise tef fei lepe wuso le luwalo la, fango lele lawo le nilim pele naro wem le lankei. ¹⁹ Leye lo mete wuru pratei Jerusalem pingitei il fei pepe, le pe pinawo tulum fei lepe pire il pelpe 'Akeldama.' Il pal piti nange fei lepei 'Tulum liti Teluwi.' ²⁰ Wusoli Devit laptei paitei yousi piti Sam lirpei lolpepei
'Metine fei lepe winem lele ma yawi. Nele ma ratei kolo.'

Le le nou laptei lirpei lolpepei

'Metine nele miso luwalo lile tulum lele lesio towa lele.'

²¹⁻²² Liso metine nele ma fale watafei ku, lau lirouku mirpepe mete il piti Jisas nou leilo lepe. Le le ma metine liti lirouku wem oli wem Jisas le mepi me, mau wem fei Jon kaltetei lau fale wem Ma Ili kali le yuwei."

²³ Leye lo pe pautetei mete winges nange pelnge Josep pinawo pirpolo Barsabas (nange nele pinawo Jastus) lire Matais. ²⁴⁻²⁵ Fei le pe peletei "Ili louku, ye Apa. Ye retape enke piti mete, le fei ye ma kosauku metine minele piti mete fei tepei wuso ye yotei altei ma luwalo lile tulum liti Judas watafei metine liti lingeiye lesio towa wuso Judas lusa le le tulum wuso Ma Ili lirpei lepe." ²⁶ Leye lo pe paptei nange pelnge paitei era fila kumpu le pe pirime muwalo tef, le nange liti Matias weitei luwo yuwei. Fei metine liti pe paltei

lepe, le Matais, le leingalipe mete piti pingowo Jisas (12 Aposel).

2

Riri Teingi lunkuwepe

¹ Wem fei lepei fale, pinawo pirpolo Pentikos, wem piti Juda lelpe. Leye lo mete wuru piti pulpowo pau peifo nemple pifei winem niliyeye.

² Frou yo fei, pe pingitowo ipli fale teplai watafei yuf ili singe lini laltei minu lepe. Ipli fei lepei le lau liri winem fei pe pifei lepe loungai. ³ Leye lo pe puluwo menele watafei weli kete noni kere longlolo. ⁴ Le Riri Teingi lunkuwepe le pe pirpepei il nemple nemple wusoli Riri Teingi lirpei fale nemi liti metine niliyeye niliyeye.

⁵ Wem fei lepe mete piti pingowo Ma Ili wem wem pe piti uf nele nele pau pratei Jerusalem.

⁶ Le wem pe pingitowo ipli fei lepei mete wuru oli, paule, le pe puronom ye pile wusoli metine niliyeye niliyeye lingitei mete piti pulpowo Jisas pirpepei il pelpe pelpe. ⁷⁻⁸ Le pe il re olo pos pile yaupe, leye lo pe peifale pirpei, wem pe pingitei il pelpe. Mete fei pirpei pepei “Pe piti Galili, le piti polomen so ku mete wuru fei pepei mingitepe pe pirpei il pouku piti mani re eiya.

⁹ Ku piti Partia, Midia re Ilam le piti Mesopotemia, Juda re Kapadosia le piti Pontus re Esia. ¹⁰ Piti Frigia, Pamfilia re Isip le fale yeli liti Libia lato lau lire uf kumpu Sairini malfem, le ilepe pouku piti Rom.

¹¹ Ku eple palie piti Israel le mete nemple wolo pe weitei pau pirouku mingiepe il piti Moses, le ilepe pouku piti Krit re Arebia wolo

ku wuru ye fei mingitepe pirpepei il pouku piti men nange lipi Ma Ili le lesiepe laptei.”¹² Wusoli pe pire wouye le fupepletei, pe pile peite nemple ye “Pepi piti polomen.”¹³ Wolo ilepe pe palwe oli pelesipe pirpei polpepei “Metete fei pepepe pe paplei tipeluwi.”

Pita leilo lile lirpepe metete wuru wuso pile pepe

¹⁴ Leye lo Pita leilo lile lire metete pele (11) le lirpei il lipi le metete wuso pile pepe. “Ise metete piti yingowo Ma Ili wem oli le ise metete wuru wuso yiratei Jerusalem yingiteiki le ki ma kirpeise il pal piti il fei pepepe.”¹⁵ So metete fei pepepe pe paplei tipeluwi kolo, wuso ise enke peise yirpolo pe paplei tipeluwi, fei wala mul.¹⁶ Wusoli pepepe wuso ise yulwepe le yingitepe pepe, sungoi metine nimou liti Ma Ili, le lirpepe metete, nange lele Joel lirpei lolpepei¹⁷ “Ma Ili le lirpei lolpepei, Wem piti ku fei pepi lire malfem ma le tani, ki kaltei Riri Teingi leiki le ma lunkuwepe metete wuru le eple tuleingi re feri peise ma peptalo il peiki pe metete le metete peise metete lainuwongou re metete olpe piri potei ma petei yongou ma pingitei il peiki.”¹⁸ Le metete nimoure piti pesio towa leiki re wem fei lepe ma kaltei Riri Teingi leiki le lunkuwepe, le pe ma peptalo il.¹⁹⁻²⁰ Le ki ma kaltei weli lire teluwi re tuwange ili kimpli fale paitei teplai le pratei tef, le epli ma weitei lire mulpou re ane ma weitei lire yalei watafei teluwi. Pepepe ma fale pinu soma wem ili liti Metine Ili louku ma fale.²¹ Leye lo wem le lau fale metete piti pingowo re pesiepe il pele, le ma kaniepe pire le lotei pratei poporo. Il piti Joel so pepepe.

²² Fei ise mete piti Israel yingitepe il fei pepei. Metine fei lepei nange lele Jisas liti Nasaret wuso Ma Ili Lotei laltei piti ma laule ise lepe menso lapteise tafe pire singe lipi wuso laptei faleise alepe nimin, le ise yulwepe wusoli Ma Ili laptei fale le lotei. Le ise yire mete piti pesiepe towa peise retape men nange fei pepei wuso oli pe fale tulum le tef piti ise, le ise yulwepe. ²³ Fei Ma Ili lire onom pele laltei tisi lato lirpei lolpepei, Jisas ma pesio paltei le eti piti mete olpe, le ise ma yalpo, le yusape kali pila pe paltei lultei nimpe. ²⁴ Wolo Ma Ili nou leila wem le la, le le kapi flis re moingi piti la tanio. Wem le la miso weitei lire towa kolo. ²⁵ Wusoli Sungoi Devit lirpei il pele lolpepei,

‘Ki kuluwo Metine Ili leiki linuki wem oli le lireiki malfem, le lontoliki miso ki turiki kolo. ²⁶ Wusoli fei ki onom rautuwepe kire il peiki. Le ki kretai ki ma kaye, wolo wem ki ka, ki ketei koporo ye kato kengarie. ²⁷ Le wusoli ye yotei Ma Ili miso ile weitei tounga peteiki kolo, Le ye miso esio topo tale leiki lato tulum oli piti pa kolo. Le ye miso usa metine teingi leiye liti lingepe il peiye miso lorworo kolo. ²⁸ Fei ye yotei kosaiki tisi teingi liti ke kratei wem oli. Le wuso ye yotei ratei ireiki, ki kratei koporotei.’

²⁹ Fei ise mete piti Israel, ki ma kirpeise il kauro yuwei piti mani louku Devit. Wem le la, pe paltei, le oi lele piti paltei lepe wala min liplato le. ³⁰ Le Ma Ili lirpei il singe lolpepe le ma laltei metine nele ninge paliene liti Devit ma fale metine ili watafei Devit lotei lepe. Wuso Devit lotei le

metine nimou so le retape Ma Ili il punkom pele.
³¹ Fei Devit le lontoli lolpepei Ma Ili miso lolpepe. Leye lo leptalo il piti Metine Ili wuso Ma Ili lotei laltei, Metine Ili fei lepei ma nou leilo wem le la (Mesaia metine ili Ma Ili lotei laltei). Le lirpei lolpepei

‘Le miso pusa lato tulum oli liti pa kolo, le topo tale lele miso lorworo kolo.’

³² Fei ku kutou, mete piti mingowo montoli molpepe, Ma Ili le leila Jisas fei lepei wem le la!

³³ Le Ma Ili leila laltei lifei eti tilpi lele watowo singe le le kali Riri Teingi liti Yaitei wusoli Yaitei linu lirpei. Le ise men fei yontoli le yingitei pepe wusoli le lotei laptei wauku. ³⁴⁻³⁵ Wusoli Devit lotei lunwei le yuwei kolo, wolo le lirpeiye,

‘Ma Ili lirpowo Metine Ili leiki, ‘Ye ifei eti tilpi leiki lepei wo, e ma ki kutei kaptei mete eringi peiye pinki ire peiye wo.’

³⁶ Fei ise ma retawo metine fei lepei nange lele Jisas yoporo, wusoli isotei yaltei lultei nimpe. Le Ma Ili lotei laltei le apa louku le metine ili liti lontoluwepe mete.”

³⁷ Leye lo wem mete pingitepe il fei pepe, pe il re pirpei kolo. Le pe peletei Pita lire mete ilepe piti pingowo pepe “Ilim pouku, fei ma ku kali men?”

³⁸ Leye lo Pita namti lirpepeye “Ise metine niliyeye niliyeye ma yile weitei kani onom yantowo Ma Ili le ise ma yusape olpe piti tef lepei pato le ku ma keiteteise mire nange liti Jisas Kraiss soma le kapi olpe peise tanise le ise ma kali Riri Teingi Ma Ili ma waise. ³⁹ Wusoli Ma Ili lirpei il lipi pumkom pe isotei re eple peise le mete piti pe fiyen wuso pe

re Ma Ili louku linape ma kerowo paule.” ⁴⁰ Pita lire il singe re il wuru pele lirpepe lasi “Ma Ili ma watepe mete olpe pepe moingitei, le wuso ise kani onom watowo le ma waise moingi kolo.”

⁴¹ Wem pe pingitei il fei pepe wuru pe pulpope le pe pungungu. Le wem fei lepe mete wurutei watafei 3,000 wusoli Ma Ili lotei weisipe enke pelpe piti pulpowo le pe pingowo. ⁴² Leye lo pe waipotei pe il piti mete piti pingowo, le piti peila nange lele. Le pe pepi papelei oweli piti apa re peletei Ma Ili ma kaniepe. ⁴³ Mete piti pingowo pire Riri Teingi liti Ma Ili pesiepe towa lipi. Mete puluwepe le pe pinlelepe pirpei polpepei “Mete fei pepe piti Ma Ili, pe pesio towa lele.”

⁴⁴⁻⁴⁵ Leye lo pe papei men nange pelpe pe mete nemple paisepe le pe kapi era soma pilape wainemple wuso metine nele olo pe ma watowo. ⁴⁶ Wem oli wuso lepe pe polpepe ye pato pau peifo nemple pile towa yawi liti winem liti Ma Ili, le pe papelei oweli piti Apa pifei winem liti metine niliye niliye le pe papelei pire onom malye le onom nenpeiye. ⁴⁷ Lepe pe peila nange liti Ma Ili, le mete wuru pulwepe pe polpepe, pe enke teingipe pire mete piti pulpowo Apa lire Ma Ili. Le wem niliye niliye Jisas weisipe mete enke, le pe weitei pulpowo laptei lasi mete wuso linu kaniepe pepe.

3

Pita leila metine nele ire olpe

¹ Wem nele, wem epli weitei piti ma lautile Pita lire Jon te winem liti Ma Ili wusoli wem fei lepei wem piti pe ma pifei peletei. ² Winem fei

lepe wingi lipi pinape pirpolo wingi teingipetei pato le metine nele ire olpe wem nimou ne nila ma kali pila pe paltei ratei wingi lipi fei pepe, soma le linape mete piti pinki pe ma watowo era. Wem oli lepe polpepeye pato. ³ Wem le luluwenge Pita lire Jon rounge tinki te le linange piti te ma watowo men nemple. ⁴⁻⁵ Te rounge weitei lopoluwo tirkilautei. Le Pita lirpowoye “Ye uluku.”

Fei le weitei luluwenge lirpolo ma kapi men nemple ma te rounge watowo. ⁶ Wolo Pita lirpowoye “Ki era olotei. Le ki miso waiye oweli nemple. Ki kire singe piti Jisas Krais liti Nasaret, ki kirpeiye eilo ilele e.”

⁷⁻⁸ Leye lo le lesio eti tilpi lele le le kanowo piti ma leilo. Le wem fei lepeye ire elenge piti metine lepe fale kimplipe le le leifale lifei kongongo le le lilele le, leye lo liringe pepi pinki winem liti Ma Ili lepe, le le lifei konkongo leila nange liti Ma Ili.

Pita lirpepe mete wuso pile pepe

⁹⁻¹⁰ Fei le mete wuru wuso pinki pe pile winem liti Ma Ili lepe pe puluwo wuso le leilo lilele le, le le leila nange liti Ma Ili. Leye lo pe puluwo pario le pe pirpei polpepei, “Lepei le ire olpe le so ratetei wingi lipi teingitei linanai era re men nange piti ma watowo lepe.” Wolo fei pe il re olo pirpei kolo, pos pile yaupeye pasio. ¹¹ Leye lo mete wuru pontoli wuso metine ire olpe lesienge Pita lire Jon, pe il re olo le pe pantu karape pe winem tuluwom yawi pinawo pirpolo Solomon winem tuluwom lile winem liti Ma Ili malfem. ¹² Wem Pita le luluwepe mete nimoure

le le lirpepeye “Ise mete peiki piti Israel, piti polomen ise il re yirpei kolo? Le piti polomen so ise lopoluluku pepe? Le ise yirpolo ‘Pepei ku teingipeye yuape liso Ma Ili wauku singe men so ku weila metine fei lepei lom?’ Le ise yirpolo, ‘Ku weila metine fei lepei wire singe pouku lom?’
¹³ Fei ise ma retai Ma Ili wuso Abraham lire Isak re Jekop pingowo le le Ma Ili liti manre pouku. Le so laisi Jisas lau piti ku ma muluwo le ku onposio. Ise yenglei kesi yila ye watepe esi piti mete piti pontolise le ise yinauli wem Pailat, metine ili re lile le wem le lirpei piti ma watowo moingi kolo. ¹⁴ Le metine liti Ma Ili le le teingiye yawi. Wolo ise yinauli le ise yirpowo Pailat ma kani onom lantowo metine oli liti letesipe lapuwe ma watowo moingi pato lusa le. ¹⁵ Leye lo isotei so yalpo metine liti linuwepe kaniepe mete piti pratei wem oli. Wolo Ma Ili nou leila wem le la, le ku kutou muluwo. ¹⁶ Le fei singe liti nange Jisas lele minso watowo metine ire olpe lepei singe. Le ise retape pepei fale wusoli ku wulpowo Jisas le le lotei kapi moingi tanio metine fei lepei menso isotei yuluwo lepei. ¹⁷ Le fei mete peiki, ki retai polpepei ise yire mete lipi piti pinuse yolpepeye Jisas, wusoli ise yironomye. ¹⁸ Ma Ili lotei laptei il fale nemi piti mete amare pele so pe pirpei polpepei ‘Metine lotei laltei ma lila moingi. Le il fei pepei fale punkom polpepeiye.’ ¹⁹ Fei le lolpepei soma laisepe wai olpe peise le ise ma yile weitei le yusape il olpe peise pato le ise ma kani onom yantowo Ma Ili. ²⁰ Soma wem piti ise ma onom malye, le wem teingi ma laule Ma Ili lotei, le fei lolpepe so le laisi Jisas le so metine

le lotei laltei laule ise pepe. ²¹ Wolo le ma ratei yuwei longari wem piti men men ma fale poporo wo. Wusoli Ma Ili lirpepe mete emare pele wuso enke pelpe felkele piti peptalo il pirpei sungoi liye. ²² Sungoi Moses lirpei lolpepei ‘Ma Ili, leise miso laltei metine nimou lau watafei le laiteiki kau lepe. Le metine fei lepe le ma nele piti ise le ise ma yingiepe il pele wem le lirpeise. ²³ Le wuso metine nele le lingitei il piti metine nimou lepei kolo, metine le lusa il ma la, le le metine liti Ma Ili kolo.’

²⁴ Le mete emarengi pele, Samuel liripe piti pingi pau pesiepe il pele le pe pirpei nomnaipe piti wem fei pepe. ²⁵ Fei le il punkom piti Ma Ili wuso lirpei fale nemi piti mete emarengi pele, pe piti ise le ise ma yirpei onposiepe il wuso Ma Ili lapuwe il lire manre peise pepe le le lirpowo Abraham lolpepei ‘wusoli eple palie peiye pepe ki so ma kaillepe mete piti tef fei lepei.’ ²⁶ Leye lo Ma Ili le lotei laltei metine liti lesio towa lele linu lau fale ise mete piti Israel piti laileleise, le lingli le mete nemple, le le ma keteise leiteise ye tisi teingi, le ise ma yusape olpe peise pato.

4

Mete lipi piti Israel pautetei Pita lire Jon

¹ Wem fei lepe, wem Pita lire Jon wala tirpepe mete, mete piti peptawio Ma Ili siye, pire yalu pau liti lontoluwo winem liti Ma Ili pire Sadyusi pe pepi pau. Pe pau falenge. (Mete piti Sadyusi linaulipe il piti mete nou peilo wem pe pa.)
²⁻³ Pau falenge fei, pe enke olpe pasienge wusoli te rounge teptalo mete tire il piti Jisas wem le nou

leilo le pe ma retai polpepei, pa ma nou peilo. Le pe pengeleinge pautingi tifei winem oli ma nolowi wo, wusoli ningli ma mulpouye. ⁴ Wolo mete wuru fei pingitepe il pepe pe pulpope le mete fei pepe wurutei pe fale watafei 5,000.

⁵ Nolowi pire mul mete lipi piti peptawio Ma Ili siye pire mete piti pinuwepe re mete piti peptalo il lipi pau peifo nemple pifei Jerusalem. ⁶ Le mete fei pepe pau pire metine ili liti leltawio Ma Ili siye nange lele Anas. Le lau lire Kaiafas re Jon lire Aleksander le ilepe pe alpe piti metine ili lepei. ⁷ Leye lo pe pautetei mete titi tingowo Jisas tile. Leye lo pe pouteteiye “Ise rounge yeila metine ire olpe lepei yolomen? Le singe peise rounge fei polomen so ise rounge yingepe pepe? Le nange liti mi so ise rounge yiri lepe?”

⁸ Riri Teingi lau lunkuwo Pita lirkilau, leye lo le namti lirpepeye “Fei ise mete amare lipi yire mete piti yinuwepe mete, ⁹⁻¹⁰ wuso ise fei yeitoku yire towa teingi fei falowo metine ire olpe, le piti polomen le fale teingi. Le fei ise yire mete piti Israel ma yiretai yolpepei, metine fei lile lepei, singe piti Jisas Krai liti Nasaret wuso isotei yaltei laitei nimpe, wolo Ma Ili nou leila tani tulum liti pa lepe. So le weisi metine lepei fale teingi. ¹¹ Wuso il paitei yousi piti Ma Ili pirpeiyē,

‘Nimpe liti yaltei winem tupe lifei, wolo ise yinauli lepe, fei le fale nimpe teingitei liti lila winem.’

Le fei Ise yinauli Jisas watafei nimpe lepei wolo Ma Ili laltei le Metine Ili louku. ¹² Wusoli le loteteiye miso kanouku mratei mingi wem wem, le nange fei lepei so Ma Ili laltei watepe mete

pepe. Wusoli metine nele liti tef lepe ma watafei le, soma le kanouku wolo olotei.”

¹³ Wem pe puluwenge Pita lire Jon tirkilau tirpei le pe puluwenge retange polpepei, te mete titi uf, leye lo pe retai te rounge tire Jisas pepi pesio towa le pe il re pirpei koloye. ¹⁴ Wolo pe ma pirpei il men, wusoli pe puluwo metine wuso fale teingi lepe lire Pita re Jon pepi pile. ¹⁵ Leye lo pe pirpepe Pita lire Jon re metine fei lepe naro pe tani winem leinginim fei mete lipi pifei pepe, leye lo pe poteteiye pifei pirpei nemple.

¹⁶ “Fei ku ma kali men mire mete fei pepe?” pe pifei peite nemple ye. “Wusoli mete wuru pratei uf ili Jerusalem pretai towa ili fei lotei fale lepei te kanio metine ire olpe. Ku mire metine fei kanio fale teingi lepe, le ku ma maplingi molomen? ¹⁷ Wuso ku mirpolo towa lepei ma loungo rufro kolo le mete wuru pretawo kolo, ku ma mirpenge mete fei tepei ma nou tirpepe mete tire il piti Jisas kolo, oloye. Ma tusa towa fei lepe latoye.”

¹⁸ Leye lo pe nou pinange tinki te, le pe pirpenge il singe polpepei, te ma nou tirpepe lo teptalo il tire nange liti Jisas pato. ¹⁹ Wolo Pita lire Jon namti tirpepeye, “Kuna isotei yirpei yingitei isotei. Le ise yirpolo ku ma wingiteise lo, ku ma wingitowo Ma Ili? ²⁰ Wusoli ku ma wusa towa fei ku kutou lutepe le ku wingitepe ma pato kolo.”

²¹ Leye lo mete lipi pirpenge il singe piti ma te rounge tolpepe pato, leye lo pe pusange te. Le pe miso perengape il pal piti ma watenge moingi kolo wusoli mete wuru pe peila nange liti Ma Ili pire towa teingi fei fale lepe. ²² Le metine wuso le

fale teingi lepe, le ratei le taurungu pele wurutei punwei fale watafei 40.

Mete piti pulpowo Jisas peletei Ma Ili

²³ Wem fei lepeye, wem pe paisinge rounge te Pita lire Jon nou karepe mete pelnge piti pulpowo te, le te tirpepe il wuso mete lipi piti peptawio Ma Ili siye pire mete piti pinuwepe pirpei pepe.

²⁴⁻²⁵ Leye lo wem pe pingitepe pe mete wuruye fei pepe peletei Ma Ili piti kaniepe le pe pirpei polpepei “Ye Yaitei liti altei teplai lire tef re periai fale pire men nange pasiepe, le ye asi Riri Teingi lau lirpei fale nemi liti metine liti lesio towa leiye mani louku Devit, le lirpei lolpepei,

‘Piti polomen mete piti pingowo Ma Ili kolo enke olpe? Piti polomen so pe pirpei pinta tisi piti pe ma pire Ma Ili posinemple? Wolo pe miso polpepe kolo.

²⁶ Leye lo mete lipi piti pontoluwepe uf wuru pau peifo nemple, wainemple menpe, soma pire Ma Ili re metine lotei laltei pepi posi nemple.’

²⁷ Fei il piti mani louku Devit fale punkomye, wusoli Herot lire Pontius Pailat rounge tau tire mete piti Israel re mete nemple peifo nemple pifei uf ili pirpei il pingio Jisas piti ma palpo, le metine teingi liti lesio towa leiye. Le ye yotei altei watafei metine ili.

²⁸ Wolo mete lipi pau peifo nemple pingi tisi wuso ye yotei altei lire singe peiye, pe palpo la. ²⁹ Wolo fei, Ma Ili, ye yotei ma ingitouku le ku mirpeiye piti pe polomen polomen pirouku le ye altei singe leiye lau ku mete peiye piti mesio towa leiye, soma il pal pile yaupe wem ku

meptalo. ³⁰ Fei ye yotei ma kaniepe mete kaninu re moingi falepe eilape pe fale teingi. Ye kaniepe nomnaipe soma mete puluwepe singe peiye. Le ye ma aptei singe lipi fale ire nange teingi liti metine liti lesio towa leiye nange lele Jisas.”

Pe kapi oweli pelpe wainemple

³¹ Wem pe peletei Ma Ili ma kaniepe fei le, pe puluwo tulum fei pifei lepe watafei maiene lini. Leye lo Riri Teingi lau lunkuwepe, le pe peifale pirkilau pile peptalo il piti Ma Ili. ³² Fei le mete piti pulpowo, enke pelpe fale nenpeiyeye le metine nele miso leifale lirpolo men nange pele kolo, pe kapi wainemple. ³³ Le mete piti pingowo Jisas pire singe lipi pe pile peptalo il piti Jisas le nou leilo lepe. Le Ma Ili le lailelepetei, le mete re paptepe mingim. ³⁴⁻³⁵ Le mete wuso winangou wuru pire tef pe paptei pe le mete paisepe, leye lo pe kapi mole pilape pau weisipe paptei pe watepe mete piti pingowo. Leye le, mole fei pepe pe kapi watepe mete piti pe mole yini olo. Pe fei polpepei metine miso men nange olo kolo.

³⁶⁻³⁷ Fei Josep ninge paliene liti Livai, pila ratei Saiprus, le mete piti pingowo pinawo polpepei Barnabas (il pal piti nange fei lepei, metine liti lalpope weli). Le laltei tef lele le mete paise le le kapi mole lilape lau weisipe watepe mete piti pingowo, watepe yalipe.

5

Ananias lire moto pele Safaira

¹ Wolo metine nele nange lele Ananias lire moto pele nange pene Safaira me roum maltei tef ile

lelme le mete paise. ² Wem me kapi mole munge watepe mete piti pingowo Jisas ilepe, le le lirpeiye “Era so pepeye.” Wolo ilepe wuso oli moto re retai, me roum mesiepe piti pelme motei. ³ Leye lo Pita lirpowo ye, “Ananias piti polomen so ye usa towa lau lunkiye? Le leilaye onom, liso ye irpolo ma empesi Riri Teingi ire mole ilepe piti tef wuso kapi pepe? ⁴ Wem ye wala altei le piti paise kolo, tef leiye, le wem ye altei pe paise mole re peiye. Piti polomen ye so onposi le onom peiye weitei piti ye ma olpepei? Ye fei olpepei lepe, ye empetouku ku kutou kolo, wolo olo ye empesi Ma Ili-ye.”

⁵ Wem Ananias lingitepe il fei pepei, le luwalo laye, men re lalei kolo, loteiye la yawi. Le wem il pe mete wuru pingitepe pe turwepe olpe. ⁶ Fei mete lainuwongou pinki pau pire olongou weisi, leye lo pe kali pila pe palingi erau nample.

⁷ Wem pe kali pila pe paltei pato, leye lo moto pele ninki nau. Wem ne nau ne retai piti pe kali munge pila pe paltei kolo. ⁸ Leye lo Pita lirpene ye “Fei ye irpeiki mole pepei, pepe so ye ire munge roum kapi piti tef leise roum lepe lom?” Ne namti nirpowoye “Iyo mole yeflape so pepe.” ⁹ Fei, Pita namti lirpene “Piti polomen so ye ire munge leiye roum yempesi Ma Ili Riri Teingi lele yingitowo? Fei, mete piti pe paltei munge pato so pau pile winki ye, le pe ma keyeye re pilaye pe teraiye.” ¹⁰ Wem fei lepe ye, ne kere nualo na nato ire piti Pita. Le mete lainuwongou pinki pau pulwene wolo naye, leye lo pe kani pilane naro pe pantei nato nasi munge lene. ¹¹ Fei le mete piti pulpowo

pire mete wuru pepe pingitepe il fei pepe le pe turwepe olpe.

Mete piti pingowo kaniepe mete wuso kainu pepe

¹² Le mete piti pingowo papei towa men nange potei pire tute falepe mete le mete piti pulpowo pe pau winem liti Ma Ili, pe pau peifonemple pifei winem tuluwom. Le winem tuluwom fei lepe pinawo pirpolo Solomon winem tuluwom wuso pe pesio lautu yawi lepe. ¹³ Le mete piti pulpowo kolo, pau piri pe pepi pifei kolo. Wolo mete piti Israel onposiepe mete piti pulpowo pe teingipe ye yaupe. ¹⁴ Wolo wem oli wuso lepe Ma Ili lotei weisipe enke piti mete nimoure wuru le pe weitei pau pingepe le mete wurutei olpe pulpowo Jisas. ¹⁵ Leye lo mete yaupe wuso puluwepe mete piti pingowo pesio towa fei polpepei, pe kapi mete piti kainu papei puwo poi olpe pelpe le pe pilape pilele pingep tisi soma wem Pita lilele ma lesiepe fale teingipe wuso olo soni lele ma luwalo luwope ilepe pe ma pironom kainu pelpe. ¹⁶ Pe fei polpepei mete wuru oli piti uf kumpu pratei neinowo uf ili Jerusalem paule pilape kainu le mete piti ririm olpe punkuwepe, pe paule le pe yeflipeye fei nou fale teingipe.

Mete piti Sadyusi watepe mete piti pingowo Jisas moingi

¹⁷ Leye lo metine ili liti leltawio Ma Ili siye lire mete pele, pe mete piti Sadyusi, le pe enke olpe pasi mete piti pingowo Jisas. Leye lo pe pirpe nemple ma watepe moingi. ¹⁸ Fei pe pengleipe mete piti pingowo pilape pe papei pifei winem

oli piti wem pe pengineipe mete ma pe papteri pratei winem oli fei lepe. ¹⁹ Wolo mulpou fei lepeye, riri liti Ma Ili kamunu winki lipi piti winem oli, le le kesipe mete piti pingowo lilape le yawi le le lirpepe lolpepe, ²⁰ “Ise ye yile winem liti Ma Ili le ise yirpepe mete yire towa teingi piti pratei pororo lepei.”

²¹ Leye lo mete piti pingowo paptowo mingim. Le wem if ili kerere, pe pinki pe winem liti Ma Ili pile peptalo il. Fei le wem metine ili liti leltawio Ma Ili siye lire mete pele, pinape Israel mete piti pinuwepe, papteri nemple ma pirpei. Leye lo pe paisipe yali pal pe winem oli ma kesipe mete piti pingowo pilape karepe pau. ²² Wolo wem yali pal pe fale pontoli mete piti pingowo, olo pratei kolo. Pe nou pau pirpepe mete lipi polpepei, ²³ “Wem ku me fale winem oli ku mulwepe yali pal piti pile pontoluwepe pepe re pile le winki re pe pamsi menpe. Wolo wem ku mirape winki ku mulwepe pratei kolo.” ²⁴ Leye lo wem yalu pau liti lontoluwepe mete piti pontoluwo winem liti Ma Ili le metine ili liti leltawio Ma Ili siye pingitepe il fei pepei, pe il re kapi nampliepe, pe pirpeiye, “Mete fei pepei ma polomen?”

²⁵ Fei metine nele linki lau lirpepe mete lipi wuso pifei pepe “Ise yingiteiki wo, mete piti pingowo wuso ise yapteri pifei winem oli lepe, wala fei lepei pe pila winem liti Ma Ili peptalo il.”

²⁶ Leye lo yalu pau liti lontoluwepe yali pal piti pontoluwo winem liti Ma Ili lire mete pele pe pirpepe, le pe kesipe pilape pau. Wem pe pe pirpepe, le pe kesipe pilape pau lepe, pe pire il malye

pirpepe, pe petisipe le pe topwepe papri kolo, wusoli pe turwepe ma mete piti Israel posiepe era, wusoli pe onposiepe mete piti pulpowo Jisas. ²⁷ Wem pe pilape pau fale tulum fei mete lipi pifei lepe, leye lo yalu pau ili lire yali pal pele piti pontoluwo winem liti Ma Ili kesipe pilape pinki pe paptei pile kapi enke paptepe mete lipi.

Leye lo metine ili liti leltawio Ma Ili siye lep-letei, ²⁸ “Ku mire il singe mirpeise molpepei, ‘Ise ma yeptalo il yire nange liti metine fei lepe pato’.” Le lirpepe, “Wolo fei ise yeptalo il pe mete wuru piti Jerusalem pe kapi oloye, le ise yirpepe yirpolo, ‘Ku so malpo metine fei lepe so la lepe’.”

²⁹ Leye lo mete piti pingowo pire Pita namti pirpepeye “Wem mete pirpouku piti ku ma mingowo Ma Ili kolo, ku ma mingitepe il pelpe kolo, ku ma mingowo tisi liti Ma Ili. ³⁰ Ise yalpo, le ise kali yaltei laitei nimpe la. Wolo Ma Ili liti manre yaire pouku, le nou leila Jisas wem le la. ³¹ Le Ma Ili kesi lila le laltei le eti tilpi lele watafei metine ili. Le metine liti kaniepe mete piti Israel soma pe ma pusape wai olpe pelpe pato le il olpe pelpe ma le kapi taniepe. ³² Le ku so meptalo il piti men nange wuso fale pepe le Riri Teingi piti Ma Ili wauku lepe re lirpepe mete piti paptowo Ma Ili mingim.” ³³ Wem mete lipi pingitepe il fei pepe, pe enke kotuwepe pasiepe mete piti pingowo le pe pirpei ma papo pa. ³⁴ Wolo metine nele lelpe, nange lele Gamaliel, le metine liti lingepe il piti Moses lirkilautei le mete re pe peila nange lele, le leilo lile lirpepe yali pal piti pe ma kesipe pilape pe towa yawi. ³⁵ Leye lo le lirpepe mete lipi lolpepei,

“Ise mete piti Israel, ise ma onposi yoporo so ise kali men yire mete piti pingowo pepe. ³⁶ Le ise ma retai wem taurungu wuru pe kolo metine nange lele Teudas fale lau lirpei lirpolo ‘Le metine ili’, le mete wuru fale watafei (400) mete wurutei peifale pingowo wolo pe palpo la, le mete pele piti pingowo kere pinkingi pire siye naflepe le towa lele lelesa oloye. ³⁷ Wem metine lire towa lele lepei le tani, le wem pe koponape mete nimoure, metine nange lele Judas liti Galili lau fale, le le re so lolpepeye, wolo le re palpo la le mete piti polsi kere pinkingiye. ³⁸ Le fei ki kirpeise ise ma kali men yire mete fei pingowo pepe pato. Keteti yusape. Wuso pe mete piti tef paltei towa lepei fale pire enke pelpe, towa lelpe miso lelesa. ³⁹ Wuso Ma Ili lotei laltei lau, ise miso weisipe puwalo alu kolo, wusoli ise ma weitei fale mete eringi Ma Ili pele.”

⁴⁰ Leye lo pe pingepe il piti Gamaliel, le pe pinape mete piti pingowo pinki paule, le yali pal kali nungo teingo pire petesipe. Le pe pirpepe il singe polpepei, “Fei ise ma nou yirpepe mete yire nange liti Jisas kolo, olo.” Leye lo pe kesipe paptei pe.

⁴¹ Wem mete piti pingowo Jisas pusape mete lipi pifei, le pe enke teingipe rautunemple peye. Wusoli Ma Ili onposiepe pe pile singe, pe miso pila moingi fei lepei pungwi Jisas. ⁴² Le wem oli wuso lepe pe pusape il pato kolo, pe pe winem liti Ma Ili, re winangou wuru pifei peptalo le pirpepe il teingipe piti Jisas, metine Ma Ili lotei laltei.

6

Pe papei mete pire eti plen te winges

¹ Fei wala wem ulel kolo, le mete piti pingowo Jisas fale wurutei. Le mete pe eple palie liti Israel wolo pe pirpei il Grik pire mete nemple pe eple palie piti Israel pirpei il Hibru, pepi pilainemple le mete piti pirpei il Grik pirpei polpepei towa nimoure pelpe wem pe kapi oweli piti wem oli papei wainemple pe onposiepe kolo olo, pe pifei yaupe papei kolo. ² Mete piti pinu pingowo Jisas pinape mete piti pulpowo wuruye fei paule peifonemple le pe pirpeiye, “Ku ma musa towa louku liti meptalo il kolo. Olo ma wanketei. Mete nemple ma paillepe watepe oweli piti papli. ³ Le fei, winkem, yingitei ise ma yapei mete pire eti plen te winges (7) piti ise, le mete fei pepei ise ma yulwepe teingipe le enke pelpe ma pire wuru le Riri Teingi re ma lunkuwepe. Mete fei polpepei soma ku maptei pesio towa fei lepei. ⁴ Le ku kutou wem oli ma mifei meletei Ma Ili le mesio towa liti meptalo il pele.”

⁵ Fei le mete wuru wuso pile lepe enke teingipe pire il piti mete piti pingowo. Leye lo pe paltei Stiven, metine fei lepei le lulpope il lirkilautei lire Riri Teingi, Filip Prokorus re Nikanor lire Timon re Parmenas re Nikolas le metine liti Antiok wolo le weitei fale lingiepe il piti Moses. ⁶ Leye lo mete piti pulpowo, kesipe pilape papei pe eti piti mete piti pingowo. Pe peptalo esi puwope kosape mete pe mete piti pesio towa fei lepei, le pe peletei Ma Ili ma kaniepe. ⁷ Le pe fei polpepei, il piti Ma Ili, poungo rufro, le mete piti pulpowo

pratei Jerusalem fale pire wurutei. Le mete piti peptawio Ma Ili siye pe wurutei pelpe pingowo Jisas.

Mete olpe pamtuwo Stiven

⁸ Le metine lepei nange lele Stiven, Ma Ili lontoluwo lailolowo le le watowo singe piti laptei towa men nange potei falepe mete. ⁹ Wolo mete ilepe pe pinauli, le mete fei pepepe pe pinu pratei fien pesio towa yawi piti mete nemple kapi mole kolo, wolo fei pe pusape taniepe, le pe pratei poporo. Fei pe piti angli pau lelpe le pe mete piti Israel pilape uf Sairinia re Aleksandria paule. Pe pire Israel ilepe piti pratei pinkene Silisia re Esia pepi pire Stiven pura nemple. ¹⁰ Wolo Riri Teingi watowo Stiven onom nire wuru piti wem le lirpei pe miso weisi kolo.

¹¹ Leye lo pe peplesipe mete nemple il pirpei polpepei “Ku mingitowo lirpei kelalange Moses lire Ma Ili il. ¹² Fei pe polpepei mete piti kapi il paluwe Stiven pire mete piti pinuwepe re mete piti peptalo il lipi pintawo pau pesio pari le pe kesi pila pe falepe mete lipi. ¹³ Pe kesipe mete ilepe piti pempesi pirpei pamtuwo pirpei polpepei “Metine fei lepei, le wem oli wuso lepe, le kelalape il lipi piti Moses re winem fei maltei watowo Ma Ili lepe. ¹⁴ Ku mingitowo lirpepei lolpepei ‘Metine fei lepei nange lele Jisas liti Nasaret, ma laltu winem liti Ma Ili, le le ma weitouku minge tisi nele, le tisi fei Moses laltouku lepe ma oloye’.” ¹⁵ Fei le mete lipi wuso pifei lepe lopoluwo Stiven le pe puluwo mimati liti Stiven lele watafei mati liti riri liti Ma Ili.

7

Stiven lirpepe mete lipi piti Israel

¹ Fei metine ili liti leltawio Ma Ili siye leifale leletei Stiven ye “Il fei pepei punkom lom?”

² Wolo Stiven namti leifale lirpepeye “Ise winkem re yaire, ise yingiteiki wo. Wusoli sungoitei liye Ma Ili lire singe falowo mani louku Abraham wem le linu ratei Mesopotemia liso leilo le ratei Haran. ³ Le le lirpowo lolpepei ‘Fei ye ma usape alpe pire uf peiye le ye ma e e tef fei ki ma kosaiye.’ ⁴ Le leilo lusa tef liti Kaltia lato le le ratei Haran. Le wem Abraham yaitei la Ma Ili laisi le ratei uf fei ise ratei lepei lepe. ⁵ Wolo Ma Ili le watowo Abraham tef ile piti le lire lele kolo, nenpe kumpu re oloteiye. Wolo Ma Ili le lirpowo punkom lirpolo le miso watowo tef fei lepe, tef liti Kainan. Watowo piti lele lire eple palie pele piti pingi pau. Le wem fei Ma Ili lapuwe il fei pepei, Abraham, le eple olo.”

⁶ “Il fei pepei so Ma Ili lirpowo pepe ‘Eple palie peiye miso pratei tef piti mete nemple le pe ma pesio towa yawi piti mole olo le pe ma pila moingi wem ulel le taurungu wurutei olpe (400). ⁷ Wolo ki miso watepe moingi le mete fei pe pesio towa yawi lelpe lepe, pe miso pusa uf lepe le pe ma paule pifei onposiki rautuki ratei tulum fei lepei’.”

⁸ “Leye lo Ma Ili lapuwe il lire Abraham piti ma paploupe topungou soma pe kosape pe potei watafei pe pulpope il wuso Ma Ili lapuwe pepe, liso Abraham lalowi topo liti Aisak wem nimou nila le ne nungungu. Fei le Aisak lila Jekop le

Jekop lilape eple pele (12) manre pouku. ⁹ Le Jekop eple ilim, pe enke olpe pasi winke kumpu lelpe Josep. Le pe pe paltei le lesio towa yawi ratei Isip. ¹⁰ Wolo Ma Ili le lontoluwo le le kanowo wem le moingi falowo. Wem Josep le falowo metine ili Fero liti Isip Ma Ili watowo onom malye le onom nire wuru, leye lo Fero laltei le metine liti lontoluwepe uf pire mete re oweli men nange pele.”

¹¹ “Leye lo wem oli piti oweli olo falepe mete piti Isip pire Kainan, le moingi ili piti nilim papei falepe mete wuru, le manre pouku ma paisepe oweli pato linei, olotei. ¹² Leye lo wem Jekop kapi il pirpei polpepei luom telmane pifei Isip, le laisipe eple tuleingi pele, manre pouku, pe peifale pe. ¹³ Le wem pe nou pe pasi, winke lelpe Josep leite lotei alepe nimin le ilim pele lire winke lelpe, leye lo Fero retape alpe piti Josep. ¹⁴ Fei le Josep laptei il pe yaitei lele Jekop lirpowo piti ma le lire alpe pele ma paule Isip. Wem pe paule Isip pe mete wuru (75). ¹⁵ Jekop lire alpe pele pe pratei Isip lepe, pe pa. ¹⁶ Pe kapi pilape pau Sekem leye pe paptei pato erau nample liti Hamor lire eple pele wuso Abraham lire mole lipi laise lepe.”

¹⁷ “Fei le wem lau lire malfem piti Ma Ili ma onposiepe il wuso le lapuwe lire Abraham pepe so ma le watepe tef liti Kainan. Le mete piti Israel wuso pratei Isip pepe pe fale wurutetei. ¹⁸ Wolo metine ili nele, fale lile lontoluwo Isip, le retawo Josep kolo. ¹⁹ Le lempesipe mete pouku, lirpei lilape manre pouku, le le lirpepe il singe piti pe ma kapi eple kumpu wem emare pilape paptei

pratei yaupe le pe ma pa. ²⁰ Le wem fei le lolpepei, wem lepe nimou nila Moses le ninge fei lepei lepe, le teingi lailele lotei yawi wem Ma Ili luluwo. Le pe pontoluwo kotopawo pailolowo pifei winem pe fale anongou winges niliye. ²¹ Wem pe kali pila pe towa yawi tani winem, ningio feru piti Fero kali nila nire ninge nange lene. ²² Le le fale metine ili piti lirpepei le piti lesio towa wuso oli pe peltalo le le kapi il piti Isip.”

²³ “Wem Moses taurungu pele fale wuru (40) le onom pele weitei ma nou le lulwepe ilim re winkem pele, mete piti Israel. ²⁴ Wem lepe metine liti Isip losio metine liti Israel. Leye lo le kanowo metine teluwi nempleiye lele, le le letesi metine liti Isip la. ²⁵ Fei le lirpolo mete pele miso puluwo retai polpepei Ma Ili miso laltei le ma kali moingi taniye wolo pe puronom.”

²⁶ “Fei nolowi le lulwenge mete titi Israel tosinoute, le le lirpolo ma kareringe, le le lirpeiye ‘Ise rounge yingitei, Ise rounge teluwi nempleiye, le piti polomen so ise yosinoute?’ ²⁷ Wolo metine piti losio metine nele lepe laisi Moses le tanienge rounge le le leletei Moses lirpepei lolpepei ‘Minele leiteiye piti ye ma ontoluku le ye ma ulwepe moingi pouku?’ ²⁸ ‘Ye irpolo ma eteteiki ka watafei nomul ye etesi metine liti Isip la lepe?’”

²⁹ “Fei le wem Moses le lingitepe il fei pepe le leifale linlele luru le ratei tef piti Mitian tani Isip. Lepe le lilange eple winges.”

³⁰ “Wem taurungu wurutei pe (40), riri liti Ma Ili lire weli loli nimpe wala namin falowo Moses

ratei tef yawi lato lire Sainai tumun malfem. ³¹ Wem Moses le lontoli lolpepei le il re olo, lirpei kolo. Le posiye le malfem ma luluwo weli wuso loli nimpe namin lepe. Wolo le lingitowo Ma Ili il peleye. ³² ‘Ki Ma Ili liti manre peiye Abraham lire Aisak re Jekop. Ki so Ma Ili lelpe lepe.’ Wem Moses le lingitei le punwewi le le turuwo ma weitei lontoli lolomen olo touliye. ³³ Fei le Ma Ili lirpowoye ‘Ye kotuwepe ire fila peiye tani wuso oli ye au tulum fei lepei ki kutei kile teingitei.’ ³⁴ Fei le le lirpowoye ‘Ki kulwepe mete piti Isip posiepe mete piti Israel olupetei. Le ki kingitepe pailo pinanaiki, ki so kaule ma kaniepe, fei ye aule le ki ma kaiteiye e Isip.’”

³⁵ “Moses le so mete piti Israel pinauli le pe peleteiye ‘Minemple peiteiye piti ye ma ontoluku le ingitepe moingi pouku.’ Le so Ma Ili laltei watafei metine liti lontoluwepe le metine piti kaniepe. Wuso Ma Ili lirpei fale nemi liti riri wem le lire weli loli nimpe namin.”

³⁶ “Wem fei lepe Moses le laptei towa lipi potei fale lire singe liti Ma Ili pratei Isip re Peryai Yalai. Lepe so le kesipe mete lilape le tani Isip, pe pratei tef yawi taurungu wurutei (40). ³⁷ Le Moses elpesi lepe lirpepe lolpepe ‘Ma Ili ma laisi metine nimou lau lirpepei ma laule ise watafei le laitei ki kau lepei. Le metine fei lepe ma teluwi piti ise.’ ³⁸ Fei le Moses lotei so lire mete piti Israel pepe peifonemple pile tef yawi lepe. Le lile lire manre pouku re riri wuso lirpowo ratei Sainai tumun, le le so kapi il piti Ma Ili piti pratei wem oli pepe so laptei pau ku. ³⁹ Wolo manre pouku

paptowo mingim kolo, pinauli le pe weisi le lire plen laitei le pe pirpolo ma nou pe Isip. ⁴⁰ Le pe pirpowo Aron, Moses line lele, pirpowoye, Ye osiepe men nemple wauku soma ku mulwepe watafei ma lipi pouku pepe. Wusoli metine, Moses fei le lau tani Isip lepe olo ku mretawo kolo, leinei linei le, lo menele lalei le.’ ⁴¹ Leye lo pe pesio ma ili lelpe watafei senge pulmakau, le pe papo yuri peptawi papei watowo. Pe pesiepe purowo wusoli pe potei peletei Aron le le lesio fale. ⁴² Wolo Ma Ili kani onom lantepe kolo, le so laptei pe prautuwepe taurungu piti yuwei watafei il papei paitei yousi piti mete amare polpepei,

‘Fei ise mete piti Israel, wem ise yile yeinenei yinge tef yawi lepe, ise yosiepe yuri yeptawi yaptei pau ki kolo.

⁴³ Le winem fei ise yila lepe weni liti towa lelpe Molek lire tauru piti towa nele Refan so ise yingowo lepe. Liso fei ki ma kaiteise ye tani uf peise ye Babilon le ise ma wala ye tani’.”

⁴⁴ “Fei ise retai manre pouku pe pilane winem kumpu le winem fei nepe Ma Ili lotei ratei, wem pe pile peinenei pingge tef yawi. Pe pesiene pinggepe il piti Ma Ili wuso le lirpowo Moses le le lirpepe pepe. Pe pinggepe il wuso Ma Ili lirpowo Moses piti pe ma posiene, pe so posiene. ⁴⁵ Wolo wem fei pe pire Josua, pe manre pouku, yaire pelpe watepe winem pila pe so pe kali tef piti mete nemple lelpe wuso oli Ma Ili lotei laptu taniepe. Winem ratei le. Le fale wem metine ili Devit le fale. ⁴⁶ Le Ma Ili re onom rapowo, liso le

leletei Ma Ili ma lusa lesio winem nele piti Ma Ili liti Jekop lele. ⁴⁷ Wolo ninge lele Solomon le so lesio winem lepe.”

⁴⁸ “Wolo Ma Ili liti Yuwei le ratei winem fei mot-walem pesio kolo. Metine nimou lirpepei lepe, lirpei lolpepei,

⁴⁹ “Teplai yuwei, le poi lipi peiki piti kifei kontolili le tef piti ma kapiri ire pile. Winem fei lolomen soma ye yesio ki lol lepe? Le tulum fei linei soma kaltei yef lepe. ⁵⁰ Men nange fei pepei ki kutei kaptei lo’lo?”

⁵¹ “Fei ise mete piti Israel piti polomen so, ise yingitepe il piti Ma Ili kolo, kuna yire moingi olpe le enke peise, ise yire yef yire il piti Ma Ili. Ise kuna watafei manre peise. Ise wem oli yinauli Riri Teingi. ⁵² Le manre peise pe watepe mete emarengi moingi. Pe posiepe mete piti kapi il Ma Ili pele, il piti le ma laisi metine teingitei lele ma lau, la liti lesio towa lele. Le fei ise yingio tisi liti manre peise, ise yalpo metine elpesi wuso pe pirpei ma lau. Ise yesio yaltei laitei nimpe le la. ⁵³ Fei ise isotei so kapi il lipi piti Ma Ili lepe wuso riri liti Ma Ili wauku wolo ise yulpope kolo.”

Pe piripe era palpopo Stiven

⁵⁴ Wem mete lipi piti peptawio Ma Ili siye pingitepe il piti Stiven pe enke kotuwepe pasio.

⁵⁵ Wolo Riri Teingi lunkuwo Stiven le le leila oru lontoli lunwei le yuwei, le le luluwo if piti Ma Ili lire Jisas lile eti tilpi liti Ma Ili lele. ⁵⁶ Leye lo le lirpepe “Ise yontoli. Ki kulwepe winki piti teplai kere polowi le Jisas lile eti tilpi piti Yaitei lele.”

⁵⁷ Leye lo pe peifale pailolowo le pe pire esi pelpe popopope mingim pelpe. Yo pe mete wuru ye pantu karowo Stiven pe. ⁵⁸ Le pe pirpeye, “Kesi yila ye ratei tisi teingo yawi tani uf soma yiripe era yosio.” Le mete piti piripe pamtuwo kotuwepe olongou lipi pelpe piti yuwei, paptei pratei le metine lainouwo, nange lele Sol, le lile lontoluwepe. ⁵⁹ Wem pe piripe era palpopo, Stiven leletei Ma Ili, “Jisas ye ili leiki, ye kali nempi leiki.” ⁶⁰ Le yaruwepe yamkelem ratei le le lailo lirkilau lolpepe, “Apa ye ma onposiepe moingi fei pe waiki lepe pato.” Wem le lirpei il pepei pe poungo kotu, yo le laye. Le il fei Stiven pe palpo la lepe, Sol lotei re onom nempleiye watafei pe pepei le so lile luluwo liso pe piri era palpo la.

8

Moingi falepe mete piti pulpowo Jisas

¹ Wem fei lepeye pe watepe mete piti pulpowo Jisas moingi, le mete piti pulpowo pratei Jerusalem. Pe kere pinkingi pire siye naflepe pe tef liti Judia re Samaria, karipe mete piti pingowo ye, pe olo pratei. ² Fei le mete ilepe piti wem oli pingowo Jisas poutuwo Stiven pirkilau olpe wem pe kali pe paltei. ³ Wolo metine nange lele Sol, le ma losiepe mete piti pulpowo. Le linki le winem niliyeye niliyeye lisiepe mete nimoure piti pingowo leipipe laptei pau pe winem oli liti moingi ili.

Filip le uf ili liti Samaria

⁴ Fei le mete piti pulpowo wuso kere pinkingi pe uf wuru pepe pe peptalo il. ⁵ Le Filip, le le

uf ili liti Samaria, lepe le leptalo il piti metine Ma Ili lotei laltei lau lepe, le mete piti uf lepe. ⁶ Fei le mete wuru paptowo mingim le pe kapi il wem le lirpepei. Pe mete wuruye pingitowo le pe pulwepe men nange wuso le laptei fale pepe. ⁷ Ririm olpe rapo nenglati naro pe taniepe mete, le mete piti ire esi olpe pire mete piti pirkir pifei pe re fale teingipe. ⁸ Leye lo mete piti Samaria enke pelpe teingipe olpe.

Pita lire Jon te Samaria

⁹ Wem fei lepe, metine nange lele Saimon le ratei uf ili fei lepe lempesipe mete lirpolo le metine ili, kuna le lesio towa lire singe piti ririm re towa piti tef. ¹⁰ Le mete lipi re kumpu wuso pratei uf ili lepe weitei paptowo le mingim, le pe pirpei, 'Lepei lepe so singe piti Ma Ili falowo le pe pretai polpepei singe lipi piti Ma Ili so pepe.' ¹¹ Le pe weitei pingowo wuso olo le kusape towa lele singe pele wem ulel le pe paptowo le mingim poporotei. ¹² Wolo wem pe pulpowo Filip wem le leptalo il, le il piti Filip, il teingipe piti Jisas, le metine Ma Ili lotei laltei lau lire Ma Ili lotei ma lontoluwepe mete fei pe kani onom pantowo pepe. Le pe kaptetei nimoure mete wusoli pe pulpope il fei pepe. ¹³ Saimon lotei re lungungu wusoli le lulpope il fei Filip leptalo pepe. Wem le lungungu, le weitei lushi Filip rounge teye. Le wem te rounge te, le le luluwo towa men nange lipi wuso Filip laptei fale pepe le il re olo, lirpei kolo.

¹⁴ Fei le mete piti pingowo pratei Jerusalem kapi il polpepei, mete piti Samaria pe pulpope il

piti Ma Ili. Leye lo pe paisinge Pita lire Jon rounge te tulwepe. ¹⁵ Wem te rounge te fale, leye lo te teletei Ma Ili soma Riri Teingi ma lau lunguwepe mete piti pulpowo. ¹⁶ Wem pinu pulpowo Riri Teingi lau lunkuwepe kolo. Wusoli pe pire nange liti Apa Jisas lotei pungungu. ¹⁷ Leye lo Pita lire Jon rounge teptalo esi puwo eri falongou pelpe le Riri Teingi lau lunkuwepe.

¹⁸ Fei le Saimon lulwepe wuso pe kali Riri Teingi, wem mete titi tingowo teptalo esi puwo eri falongou pelpe. Leye lo kapi mole ma watenge mete titi tingowo, ¹⁹ le le lirpenge lolpepei, “Ise rounge waiki singe fei pepe soma ki re, wem ki keptalo esi puwo pe re miso kali Riri Teingi.”

²⁰ Wolo Pita namti lirpowoye “Wuso ye onposi irpolo ye ma ire mole aisi Riri Teingi liti Ma Ili, ye ire mole peiye miso ya. ²¹ Le ye metine fei olpepei, onom peiye watafei ku pouku kolo, le Ma Ili re luliye metine teingi kolo, ye ma esio towa irouku pato. ²² Fei ye ma usape il olpe peiye pepe pato le ye ma eletei Ma Ili ma onom teingine lireye. ²³ Wusoli ki kontoli watafei ye onom onetei, irpolo singe watafei pepei ma faleiye, le ye oli olpe piti tef lepei pesiye pirkilautei.

²⁴ Leye lo Saimon lirpenge Pita lire Jon ye “Polpepe ma ise rounge yeletei Ma Ili yireiki, soma men nemple fei rounge yirpei pepe ma faleiki pato.”

²⁵ Wem te rounge teptalo il pe mete tire nange liti Jisas, metine Ma Ili lotei laltei lire il piti Ma Ili leye lo te rounge nou te Jerusalem. Le wem te

nou te te teptalo il teingipe te uf wuru piti uf ili Samaria.

Filip lerengawo metine ili piti Itiopia

²⁶ Fei riri liti Ma Ili lirpowo Filip ye, “Ye eilo kapi men nange peiye, le ye ma usa tulum lepei wem epli lau lile nimin ingowo tisi fei leilo Jerusalem le le le Gasa, tisi fei lepei lato tef yawi.” (Fei tisi fei lepe olo ku mingowo koloye, lato yawi.)

²⁷⁻²⁸ Leye lo Filip leilo kapi le le lilape le. Fei le wem le lilele le, metine ili piti Itiopia ma lau le uf lele. Le metine fei lepei le metine piti lontoluwepe oweli teingipe piti moto ine piti Itiopia. Le le rautuwo Ma Ili lato Jerusalem so nou lifei nongo wingelem pele laule. Le wem le lifei linge tisi le, le lungunape yousi piti metine nimou nange lele Aisaia. ²⁹ Leye lo Riri Teingi lirpowo Filip lolpepei “Ye e iripe nongo wingelem (karis) piye malfem.”

³⁰ Fei le Filip lantu frou le liripe malfem, leye lo le lingitowo metine ili lepe lungunape yousi piti Aisaia metine nimou liti Ma Ili. Wem le lingitowo le le leleteiye “Ye retape il pal fei ye ungunape pepe lo olo?”

³¹ Fei le metine ili namti lirpowo lolpepei “Ki ma retape kolomen? Wuso nemple nampli pirpei so?” Leye lo lirpowo Filip longlo le rounge tifei nongo wingelem. ³² Le il wuso fei le lungunape pepe men so pepei,

“Le watafei sipsip, pe kesi pila pe ma palpo. Le le watafei sipsip ninge, wem pe palowi tipli le le lailolo kolo. Le lirpei il nemple kolo.

³³ Pe pirpei il piti le ma tapune le minele

ma kanowo olotei. Minele ma luwalo lile tulum lele soma pe retai polpepei le ninge paliene liti le. Wusoli wem liti le ratei tef lepei le oloye.”

³⁴ Leye lo metine ili leletei Filip ye “Ye irpeiki metine nimou lepe, minele so lirpei il fei pepei? Le lirpei le lotei lo lirpei le mi?” ³⁵ Fei le Filip le lirpei il pal piti il fei pepe lasi il teingipe piti Jisas lirpowo metine ili liti Itiopia. ³⁶ Wem te tirpepei tinge tisi te, te rounge te fale wof kumpu nato tisi, wolo epli lanpo nongere le kumpu nire wolom nifei. Leye le metine ili lirpowoye, “Tipe kumpu nepei le piti fei polomen so ki ma kungungu kolo?” [³⁷ Filip lirpowo, “Ye miso ungunu wuso ye ulpowo Jisas metine Ma Ili lotei laltei, ire onom peiye” “Iyo,” le lirpowo ye, “Ki kulpowo Jisas metine Ma Ili lotei laltei le le ninge lele lotei”] ³⁸ Fei le, metine ili lirpowo metine piti lesiepe nongo wingelem ma lesiepe lapiri pratei. Leye lo Filip lire metine ili rounge ye kotu tuwalo titipi te wof, te tile tipe leye lo Filip kaltetei. ³⁹ Le wem te nou fale tau tani tipe, Riri Teingi liti Ma Ili tousio Filip. Le metine Ili ma nou luluwo lolomen. Fei le longlo le lifei nongo wingelem pele le le rautu lotei leye. ⁴⁰ Le Filip lulu le lotei le fale Astot, leye lo leifale le uf kumpu, kumpu leptalo il teingipe le le, le fale Sisaria.

9

Sol kani onom lantowo Jisas

¹ Wem fei lepe Sol wala watepe mete piti pingowo Jisas moingi ili. ² Le le luluwo metine ili

piti leltawio Ma Ili siye ma kapi yousi piti kosape mete piti peptawio Ma Ili siye pratei Damaskus soma pe retai piti Sol ma lengleipe mete piti pulpowo Jisas pepe. Soma wem le lerengawo metine lo moto piti pingowo Jisas pratei lepe le ma lengleipe kesipe lilape nou pau Jerusalem.

³ Wem le linge tisi le Damaskus, lepe le lau fale lirowo uf ili malfem, leye lo if ili fale teplai frouye lau luwali watafei teplai nesi mil. ⁴ Le lusane hos le le kere luwalo le lato tef, le le lingitei il, ye yaupe pirpowo polpepei “Sol, Sol, piti fei polomen so ye osiki ilaiki lepe?” ⁵ Leye lo Sol namti leletei “Metine Ili, ye minele?” “Ki Jisas, ki so ye ilaiki osiki lepe.” Le lingitepe il ye yaupe metine olo. ⁶ “Fei, ye eilo ile, le ye inki e uf ili lepe. Fei pe miso pe pirpeiye piti ye ma esio towa menele.”

⁷ Le mete wuso pire Sol pepi pe lepe pontoli polpepe, pe il re pirpei kolo. Le wem pe pingitepe il, pe pingitei, le mi mati lire metine topo olo puluwo kolo. ⁸ Leye lo Sol leilo lile tani tef, le le lonfaripe lus lontoli wolo olo ma lulwepe men nange lolomen. Leye lo pe pesio eti, pesisio pila pinki pe Damaskus. ⁹ Wem fei lepe le oweli, tipe re laplei kolo lontoli loporo kolo le fale wem winges niliyeye.

¹⁰ Fei le uf ili Damaskus lepe metine nele piti lingowo Jisas le ratei, nange lele Ananaias. Wem fei lepe le lontoli watafei letei yongou, leye lo Apa lirpowoye “Ananaias.”

“Menele, Apa ki lepei.” Ananaias lirpei

¹¹ Leye lo Jisas lirpowo lolpepei “Ye eilo kapi men nange peiye le ye e tisi pinawo pirpei

polpepei ‘Tisi Tuwopou’ e fale winem liti Jutas, ye ma epletei ire metine nange lele Sol liti uf ili Tarsus. ¹² Le leletei Ma Ili le le lulwepe watafei letei yongou luluwo metine nange lele Ananaias linki laule leptalo esi puwowo soma le nou lontoli loporo.”

¹³ Leye lo Ananaias namti lirpowo “Apa ye, metine fei lepe, mete wuru pirpei ki pire towa oli lele fei le lesio lepe lire mete peiye piti pingeiye wuso pratei Jerusalem. ¹⁴ Le fei laule Damaskus lire il, mete lipi piti leitaloiye siye lirpowo, le miso lengleipe mete fei pe rautuye le pe peila nange leiye pepe.” ¹⁵ Wolo Apa lirpowoye “Ki kirpei, ye e wusoli ki kutei kesio kirpowo ma lesio towa leiki, piti ma leptalo il peiki, le mete piti Israel pire mete nemple re mete lipi pelpe. ¹⁶ Le ki kutei ma kosawo towa moingi leiki soma pe puliki retaiki.”

¹⁷ Leye lo Ananaias linki le winem leptalo esi puwo Sol lus pele. Le le lirpeiye “Winke leiki Sol, Apa lotei laiteiki kau, ye retaiye Jisas lotei so ye uluwo wem ye ingi tisi au lepei, le, le so laiteiki kau soma ye nou ontoli oporo le Riri Teingi ma lunkuye lire kilautei.” ¹⁸ Wem fei lepe, tuwi wuso puwo lus pele pungo puwalo, leye lo laltei lotei yef, le le nou lontoli loporo le le leilo lile, le pe kaltetei. ¹⁹ Leye lo wem le laplei oweli singe pele nou pau.

Sol lato Damaskus le le nou le Jerusalem

Fei Sol lire mete piti pingowo pratei Damaskus wem wuru kolo. ²⁰ Le leifale karowo winem liti peila nange liti Ma Ili le lile leptalo il piti Jisas. Le lirpei lolpepei “Metine fei lepei, le ninge liti

Ma Ili.” ²¹ Fei mete wuru pingitowo, pe il re olo, pos pile peitete nempleiye, “Metine fei lepei le metine liti losiepe mete piti peila nange liti Jisas ratei Jerusalem lepe lom? Le lau piti lengleipe mete fei pepe piti ma nou lilape le mete lipi piti peptawio Ma Ili siye kolo lom?” ²² Wolo il piti Sol wem le leptalo, lipi kimplipe. Le lile lirkilautei lesio towa fei lepei, le wem le lesio towa le laptei singe lipi fale kosape lirpei lolo, Jisas le metine ili Ma Ili lotei laltei. Le mete piti Israel wuso pratei Damaskus pepe ma nou weisipe il pirpei polomen olo, wusoli pe pulwepe il pal poporotei, wolo pe pinaulo piti pulpowo Jisas. ²³ Fei Sol leptalo il le le wem ulel. Leye lo mete piti Israel pirpei piti ma palpo Sol. ²⁴ Wolo Sol lingitepe pirpowo piti pe ma polpepe, mulpou epli pe pratei pato winki lipi piti uf ili pontoli pirpolo Sol naro lau pe ma palpo. ²⁵ Wolo mulpou mete piti pingowo paltei litipi lom piti uf lire pora le naro tef, le le leye.

²⁶ Wem le le fale Jerusalem, le le lirpolo le ma lulsipe mete piti pingowo, wolo pe pulpowo kolo. Piti polomen pe pulpowo kolo? Le re so metine liti lingowo lepe, wolo pe wala turwepe pasio. ²⁷ Leye lo Barnabas lau kanowo kesi lila le falepe mete piti pingowo. Fei Barnabas le lirpei nomnaipe il pal piti polomen so Sol luluwo Apa, wem le linge tisi le. Le il wuso Apa lirpowo pepe lasi towa piti Sol wuso leptalo il lire nange liti Jisas linge Damaskus lirkilautei. ²⁸ Leye lo Sol liripe pratei le pe pe pau Jerusalem peptalo il pire nange liti Apa pirkilautei. ²⁹ Le Sol liripepe mete piti Israel wolo pe pirpei il Grik le le liripe

pilainemple il fei le leptalo. Wolo pe pirpe nemple ma palpo. ³⁰ Wolo wem mete pele piti pepi pesio towa pingitepe il fei pepe, pe kesi Sol pila pe Sisaria paltei le uf lele Tarsus tani. ³¹ Wem pe kesi paltei le tani, mete piti pulpowo pratei tef liti Judia lire Galili re Samaria pratei poporo. Le mete fale pulpowo Jisas pe fale wurutei wusoli Riri Teingi lotei lalpope weli le le menpipe pile singe piti puluwo Ma Ili pretawo le pe ma onposio le loteteiye.

Pita kanieme Ainias lire Dorkas

³² Fei le Pita le le uf wuru piti Samaria lato wem nele le le lulwepe mete piti Ma Ili wuso pe pratei Lida pepe. ³³ Wem le le fale lepe, le lerengawo metine nele nange lele Ainias, le ire esi olpe le le miso leilo tani poi kolo, le taurungu pele wuru (8) piti le luwo. ³⁴ Leye lo Pita lirpowo ye “Ainias fei Jisas metine Ma Ili lotei laltei le kaneye fale teingi. Ye eilo kapi poi pire olongelem peiye piti iri renke oru yaruwepe le ye topwepe apiri.” Leye lo wem fei lepeye Ainias nou fale teingi. ³⁵ Wem mete wuru wuso pratei Lida re Saron puluwo, pe weitei kani onom pantowo Jisas. ³⁶ Le Jopa, moto nenpe nange pene Tabita, ne re ne nulpowo Jisas. (Le nange nenpe pene pinane il Grik Dorkas). Le ne wem oli ne nailelepe mete ye, ratei, wuso mete piti oweli yini olo ne ne kaneye. ³⁷ Le wem fei lepe ne kainu, le ne naye. Leye lo pe kantetei topo lene le pe pentalo nuwo winem yuwei. ³⁸ Le ise ma retai yolpepe, Jopa le lire Lida malfem, fiyen kolo. Fei le wem mete piti pingowo pratei Jopa pingitei il pirpei polpepei “Pita le ratei Lida” pe

paisinge mete winges tilape il te tirpowo “Ye ma frou aule, towa men leiye liti fei ma esio re usa, le ye au eli ku wo.” ³⁹ Leye lo Pita leifale kapi men nange pele lafofo le le liripe pepi pe. Wem Pita le fale pe pesio kesi pila punwei pe winem yuwei. Lepe, towa nimoure pile peinowo Pita pouti le pe kosawo olongelem wuso wem Dorkas ne ratei le ne naptu watepe pepe. ⁴⁰ Fei Pita laisipe mete nimoure naro pitipi pe tanio. Leye lo yaru yamkelem ratei leletei Ma Ili. Fei le nou weitei karene towa le, le le lirpeiye “Tabita, ye eilo ile!” Nempi lene nou lau lunkuvene, le ne nonfaripe lus frouye fei, le ne nuluwo Pita. Le ne nou neilo ye. ⁴¹ Fei le luluvene le kesi eti lele laltei le lesiene lilane nile. Leye lo linape mete piti Ma Ili pire nimoure pelpe re towa nimoure pinki pau. Fei laneine lantei ne eti pelpe. ⁴² Fei le mete wuso pratei Jopa pepe pingitepe il fei pepe leye lo pe re pulpowo Apa. ⁴³ Pita lire metine liti lesiepe morou topungou, nange lele Saimon, rounge ratei Jopa wem wurutei, ratei winem liti Saimon lele.

10

Kornilius linawo Pita laule

¹ Fei, le metine nele nange lele Kornilius le metine liti linuwepe yali pal piti Rom, le mete lipi piti Rom paisipe pratei Sisaria. Yali pal nange pelpe pinape polpepei, Itali Yali Pal. Metine ili lelpe lepei le ninge paliene liti Israel kolo. ² Le lire moto eple re mete piti pesio towa lele lepe, mete wuru ye fei pe piti Ma Ili loteteiye. Le mete piti oweli olo le kaniupe. Le le lile singe leletei Ma Ili.

³ Wem epli weitei lau le lultei piti ma lautile, wem fei lepe piti pe ma pifei onposio Ma Ili. Leye lo lontoli watafei le letei yongou. Le yongou fei lepei le luluwo riri liti Ma Ili lau falowo, le le lirpowo ye “Kornilius.”

⁴ Le weitei lopuluwo le le turuwo lasio riri liti Ma Ili. Le le lirpeiye, “Ili, menele lepe?”

Fei le riri liti Ma Ili namti lirpowoye, “Il peiye pire towa leiye wuso aptei pe Ma Ili lepe olo le kapiye, le le onposiye. ⁵ Le fei ye ma aisipe mete ilepe pe Jopa le pe ma pinawo metine nange lele Saimon, wolo le ma Saimon Pita. ⁶ Le lire metine piti lesiepe morou topungou nange lele Saimon le ratei periai mingo.”

⁷ Fei le riri liti Ma Ili wuso rounge tirpei lepe lusa Kornilius le le leye. Kornilius leifale linange mete wings tele piti tesio towa piti winem tire yalu pau le metine piti Ma Ili watafei Kornilius lotei. Le yalu pau fei lepe le lesio towa Kornilius lele. ⁸ Leye lo nampli yongou lirpepe fei le laisipe pe Jopa.

⁹ Fei pire mul, nolowi nenpe wem pe pilele pe pire Jopa malfem, Pita lunwei le winem tuluwom yuwei wem epli lultei nimin piti ma leletei Ma Ili. ¹⁰ Wolo le nimpil nalei le le linta oweli ma laplei. Wem pe wala papli oweli le lontoli watafei le letei yongou. ¹¹ Wem fei lepe le luluwo teplai kere lolowi le men nele watafei ufau pe pesienge um wings te wings le pe pusa luwalo lau tef. ¹² Fei le ufau fei lepe morou nafle tutu re ilepe pelpe wuso pratei ufau fei lepe. ¹³ Leye lo lingitepe il pe lirpowoye, “Pita eilo lo olo, ye osiepe yuri fei

pepei aplei.” ¹⁴ Wolo Pita lirpowoye, “Olo, ki ma olo, Ma Ili ye retai ki ma kaplei yuri pepei pato. Wusoli Moses lirpei yuri pepei ku ma maplei kolo, ma olo, pe opinge.”

¹⁵ Wolo le nou lingitei pirpeiye, “Ye ma onposiepe irpolo pe olpe kolo, wusoli Ma Ili laptei le pe teingipeye yaupe.”

¹⁶ Il fei pepei Ma Ili lirpowo Pita ma lapo yuri fei pepe laplei wem winges niliye. Leye lo pe nou peipipe punwei pe yuwei tanioye. ¹⁷⁻¹⁸ Wem Pita leilo lifei onposiepe il pal piti yongou fei lepei pe polomen? Wem fei lepeye mete wuso Kornilius laisipe pe lepe pretawo winem liti Saimon, le pe pe pile wingi lipi le pe pinai pepleteiye, “Metine nange lele Saimon Pita ratei lepe lom?”

¹⁹ Pita wala lifei onposiepe ma kapi il pal piti yongou fei lepe wo, wolo wem le lifei onposi Riri Teingi lirpeiye, “Pita aptei mingim mete winges niliye pau pile yawi pintaiye. ²⁰ Fei ye eilo itipi frou e. Le ye ma iripe yepi ye wusoli ki Riri Teingi kutei kaisipe pau le ye ma inaulo pato.”

²¹ Pita nou litipi le, le le lirpepeye, “Ki metine lepei so ise yintaiki lepe. Le piti polomen so ise yaule lepei.”

²² Fei le pe namti pirpowoye “Metine piti lontoluwepe yali pal laitouku maule le le metine teingi, le metine piti Ma Ili le mete piti Israel pe onom kerowo pirpolo le teingitei. Le Ma Ili riri nele lele lirpowo piti ma laptei il le ye e winem lele soma le lingitei il men nange piti ye ma irpei.”

Pita fale winem lite Kornilius

²³ Leye lo Pita lirpepe ye, “Yau metei olo mulpou ye.” Pire mul Pita kapi men nange pele lafofo lire mete ilepe piti pulpowo Jisas piti Jopa pe piripe pepi pe. ²⁴ Fei pe pe, pe nolowi nenpe, le pe fale Sisaria, lepe so Kornilius le lifowo lepe lire alpe pele re nimoure mete pele wuso le lirpepe pau pepe. ²⁵ Wem Pita ma linki le Kornilius naro lau leisi le le lungura ratei ire pele le le luwalo mi noli tef piti ma leila nange liti Pita. ²⁶ Wolo Pita lirpei lolpepei, “Ye eilo wusoli ki metine yawi.” ²⁷ Le Pita lirpowo Kornilius lolpepei, wem le linki le winem lepe le lulwepe mete wuru pe peifo nemple pifei leinginim. ²⁸ Le Pita lirpepe ye, “Ise wuso retai yolpepei, il lipi piti Israel pe pirpei ku mete piti Israel ma me mire mete alpe nemple mepi maplei mifei mratei lo me mulwepe kolo. Wolo wem ki kontoli watafei ketei yongou Ma Ili lotei kosaiki piti ki ma retai kolpepei, ki ma onposio metine nele le metine oli kolo, le ma weiteiki fale opinge kolo. ²⁹ Liso wem ye aptei il pe ma ki kaule, ki keiteiye il wuru kolo. Ki keiteiye kolpepei piti polomen ye aptei il pauleiki?”

³⁰ Leye lo Kornilius namti lirpowoye, “Wem winges niliye pe le fei lepei, wem fei lepe ki konposio Ma Ili kifei winem leiki wem epli weitei lau le piti ma le lautile ningli, wem lepe kuluwo riri liti Ma Ili lafo olongou fiyu fale frouye lau lile onom peiki. ³¹ Le le lirpeiye, “Kornilius, Ma Ili oli lingitepe il peiyeye, le le onposiepe towa peiye piti ailelepe mete. ³² Fei ye ma aisi metine nele ma le Jopa lirpowo metine nange lele Saimon

Pita, le lire metine liti lesiepe morou topungou nange lele Saimon rounge ratei periai mingo.”
³³ Liso ki keifale kaisipe pe pirpeiye ma au frou. Le ye eifale aptei mingim frou ye au. Fei ku meifo nemple mifei lepei mire Ma Ili le lirouku mifei. Le ku moporo kutou piti ma mingitei il men nange wuso Ma Ili le lirpeiye piti ma irpei.”

³⁴ Fei le Pita le nempe nemi lirpeiye, “Ki retai punkom kolpepei Ma Ili le onposiepe mete wuruye fei lirpolo pe ma pratei pantenemploye fei.
³⁵ Pe turwepe pasio le pe pesiepe towa teingipe piti le onom teingine liriye. Pe polpepe wuso pe piti alpe nele nele re Ma Ili le onom teingine liriyepe yaupe. ³⁶ Ise retai il wuso Ma Ili laptei pau mete piti Israel lirpepe retai il teingipe piti ratei yoporo lire metine lotei laltei Jisas. Le Ili piti lirpepe mete piti tef lepei. ³⁷ Le ise ma retai towa ili wuso fale linge tef liti Judia lelpe lepe, towa fei lepei le falepe Galili linu wem Jon le leptalo il piti kaptetei mete. ³⁸ Le ise retawo metine fei lepei Jisas liti Nasaret, le Ma Ili lalfowo Riri Teingi lire singe rasi. Le le le liye liye re le lesio towa teingi le le leilape mete piti fei pe pifei eti piti towa wuso Ma Ili lotei liri rounge. ³⁹ Le ku so mete piti mulu towa teingi fei le laltei fale Jerusalem lire tef piti Israel lepe. Le pe palpo la pire singu pengleipe esi pire ire pasi nimpe le pe pusa laitei. ⁴⁰⁻⁴¹ Wolo Ma Ili nou leila wem pe palpo la le pe paltei lato wem wings niliyeye kari. Wolo le kesi laltei le mete wuru pepe kolo, olo. Le le falouku mete fei Ma Ili lotei leitouku piti ku ma mile mulu towa ili fei lepei. Le ku miri le mepi maplei oweli wem le nou

leilo tani tulum liti pa. ⁴² Leye lo Jisas le lirpouku il singe piti ku ma meptalo il pele pe mete le ku mirpei punkom piti Jisas le so Ma Ili laltei liti lingitepe moingi piti mete yeflipe piti pa re ilepe piti pratei. ⁴³ Wusoli mete emarengi yeflipe pirpei polpepei, mete piti pe pulpowo metine fei lepe Ma Ili miso laisipe il olpe pelpe taniepe.”

⁴⁴ Wem Pita wala lirpepei Riri Teingi lau lunkuwepe mete wuso fei pe pifei pingitepe il pepe. ⁴⁵ Leye lo mete piti Israel piti pulpowo wuso pratei Jopa le pe piri Pita pepi pau pepe pontoli Riri Teingi lau lunkuwepe mete nemple pe il re pirpei kolo. Wusoli Ma Ili laltei Riri Teingi lele le mete nemple pe piti Israel kolo. ⁴⁶ Wusoli pe pingitepe mete nemple pepe pirpei il nemple nemple le pe rautunemple peilape singe lipi piti Ma Ili.

⁴⁷ Wem Pita lingitepe le leifale lirpei lirkilau lolpepei “Mete fei pepepe pe kali Riri Teingi watafei ku mete piti Israel. Le minele miso il karouku ma mire tipe kaptetei kolo wusoli Riri Teingi lunkuwepeye?” ⁴⁸ Fei lirpepe piti pe ma pun-gungu pire nange liti Jisas metine Ma Ili lotei laltei. Le pe pirpowo pirpolo le ma liripe ratei wem nele so le.

11

Pita lirpei nomnaipe il pal piti le falowo Kornil-ius

¹ Fei le mete piti pingowo pire mete piti pulpowo wuso pratei tef liti Judia lepe pingitepe il polpepei mete piti mete nemple alpe nemple re pe kapi il piti Ma Ili-ye. ²⁻³ Leye lo wem

Pita le le fale Jerusalem mete piti pulpowo pau peifo nemple. Mete ilepe pelpe onposi mete wuso ma pulpowo pe moso paploupe topungou pelpe. Liso pe peifale pamtuwo pirpeiye “Piti polomen ye e ire mete piti paploupe topungou kolo yepi yaplei?”

⁴ Wolo Pita leifale lirpei nomnaipe il pal le pe pingitei. ⁵ “Wem nele lepe wem ki kratei uf ili liti Jopa le ki kifei keletei Ma Ili, leye lo onom peiki weitei le ki kulwepe men teingipe piti Ma Ili faleiki. Ki kuluwo menele watafei ufau pe pesiepe minkelem pele le pe pusa litipi naro teplai yuwei lau faleiki malfem, le le lirkir lultei. ⁶ Ki kontoli koporo le ki kulwepe yuri fei pepei pratei leinginim watafei morou tutu re naflepem pe pratei ufau fei lepe. ⁷ Le ki kingitepe il pe pirpei polpepei, ‘Ye eilo, Pita le ye osiepe yuri fei pepei aplei.’ ⁸ Wolo ki kirpei, ‘Olo, ki ma olo, Ma Ili ye retai yuri pepei il piti Moses lirpei ma maplei pato. Ki miso kaplei kolo.’ ⁹⁻¹⁰ Wolo ki nou kingitei il paule teplai pirpei, ‘Olo, ye ma onposiepe irpolo pe olpe kolo wusoli Ma Ili laptei le pe teingipe ye yaupe.’ Il fei pepei Ma Ili lirpeiki ma kapo yuri fei pepei kaplei, lirpei wem wings niliye. Leye lo pe nou peipipe pe teplai yuwei taniki.

¹¹ Wem fei lepe mete piti Sisaria wuso pe paisipe pau pe fale pile winem fei ki ratei lepe. ¹² Le Riri Teingi lirpei ki piti ki ma kiripe me. Ki ma kinaulo pato. Le wem ki keilo mete piti pulpowo piti Jopa pire eti plen le niliye (6) peilo pireiki me Sisaria le ku mepi me minki me winem liti Kornilius.

13 Le le lirpouku piti fei le luluwo riri liti Ma Ili lau lile winem lele, le le lirpowoye, ‘Ye ma aisi metine nele ma le Jopa lirpowo metine nange lele Saimon Pita. 14 Le miso lirpei il leptalo pe ye. Ye miso ire moto eple re mete piti pesio towa leiye miso yire yisotei teingipe.’

15 Wem ki nempe nemi kirpepe Riri Teingi lau lunkuwepe watafei le lau lunkuku ku kutou linu lepe. 16 Leye lo ki onposiepe il piti Apa wuso lirpei pepe, lirpei lolpepei, ‘Jon keiteteise lire tipe nimou. Wolo fei ki ma keiteteise kire Riri Teingi.’

17 So fei ise yontoli il pal pile yaupe polpepei Ma Ili le linu wauku mete piti Israel Riri Teingi, liso mete alpe nemple wem pe pulpowo Jisas, le metine Ma Ili lotei laltei, le watepe Riri Teingi. Le ki metine fei kolomen liso ki ma kusape mete fei Ma Ili watepe Riri Teingi pepe.

18 Wem pe pingitepe il fei le lirpei pepe, pe pos pato le pe peila nange liti Ma Ili pirpeiye, “Sungoi mete alpe nemple, pe pulpowo Ma Ili kolo, singe piti pe ma ausi kani onom pantowo soma pe pirouku mratei moporo wem oli. Wolo fei Ma Ili le watepe.”

Mete piti pulpowo Jisas pratei Antiok pepe

19 Fei le mete piti pulpowo wuso turwepe pasi moingi pinu fale wem pe palpo Stiven. Ilepe pelpe kere pinlele puru pe fale watafei Fonisia, Saiprus re Antiok pirpepe mete piti Israel potei pire il piti Jisas, Apa louku. 20 Le mete ilepe piti pulpowo pe piti Saiprus re Sairini pe fale Antiok le pe peptalo il pe mete piti mete alpe nemple, lirpei il teingipe piti Jisas Apa louku. 21 Le Singe

liti Ma Ili lele lunkuwepe le mete wuru olpe fale pulpowo le pe weitei kani onom pantowo Apa. ²² Leye lo il fei pepepe pe falepe mete piti pulpowo Apa pratei Jerusalem, le pe peifale paisi Barnabas le fale Antiok.

²³ Wem le le fale, le lulwepe mete pe oli Ma Ili le lailelepetei. Le onom teingine liripe, le le liripepe lalpope weli piti pe pile singe pulpowo Apa polpepeye, pato pire enke pelpe ma peila nange liti Ma Ili. ²⁴ Le Barnabas, le metine teingi, le Riri Teingi lunkuwo lirkilau le le lulpowoye, leye lo mete wuru pe weitei pau pulpowo Apa.

²⁵ Fei le Barnabas le Tarsus lintawo Sol. ²⁶ Wem le lintawo le, le lerengawo te rounge nou tau Antiok. Lepe te rounge tratei tauru niliyeye, le te tire mete piti pulpowo pepi peptalo il pe mete wurutei. Le Antiok, uf fei lepe so mete piti pingowo pinu pinape Kristen pirpolo pe mete piti pulpowo Jisas Krai.

²⁷ Le Wem fei lepe mete amare ilepe peilo Jerusalem le pe pe Antiok. ²⁸ Leye lo metine nimou nele nange lele Akapus, leilo lile le Riri Teingi liti Ma Ili watowo singe le le leptalo il lirpei piti epli le taurungu olpe piti, oweli olo ma falepe. (Towa oli fei lepei fale wem Klodius le metine ili liti Rom.) ²⁹ Fei le mete piti pingowo pirpei papwe il piti ma metine niliye niliye, le ma laptei oweli teingipe pele pe ma kaniepe mete piti pulpowo pratei tef liti Judia. ³⁰ Leye lo pe paptei nemple mingim le pe paptei mole pe watenge Barnabas lire Sol, le te rounge tilape te Jerusalem watepe mete piti pinuwepe mete piti pulpowo Jisas.

12

Riri lila Pita le tani winem oli

¹ Wem fei lepe metine ili nange lele Herot, le re so lolpepeye, le watepe moingi le mete piti pulpowo Jisas. ² Le lirpepe yali pal pele pire ila palowi Jems line liti Jon falo. ³ Le wem Herot lulwepe mete piti Israel pe enke teingipe pire Jems la, le lirpepe yali pal, piti pe ma pesio Pita re teraiye (moingi fei lepei fale wem mete piti Israel pe pos pifei onposio wem piti luom lankengei kolo.) ⁴ Wem le lenglei Pita le lalingi lifei winem oli, lepe le laltei le eti piti yali pal wuru (16) pe kani nemple wem niliye niliye wingses wingses (4) pau pontoluwo Pita poporoye pato. Leye lo metine ili Herot le onposi ma laltei Pita le lile lutepe piti mete wuru soma pe pingitei piti polomen so le ma la lepe. Wem pe pifei onposiepe wem piti sungoi Ma Ili kesipe yaire pelpe pilape pe tani Isip. Wem lepe pe ma paltu. ⁵ Pita lifei winem oli wolo mete piti pulpowo wem oli peletei Ma Ili piti le ma kanowo.

⁶ Mulpou piti fei pire nolowi Herot ma kesi lila le falepe mete mete wuru, mulpou fei lepe pe topuwo Pita pire foiye lingi kimplinge wingses. Le le letei lato yali pal wingses nimin. Wingi lipi piti winem oli lelpe re yali pal pile pontoluwepe wusoli wem lepe piti pe ma pile posio towa. ⁷ Fei le riri liti Ma Ili fale frouye lau lile, le if lele le nainu winem oli lepe. Le riri lesio Pita eti yoli le le kumtasi lirpowo ye “Ye eilo frou lolo.”

Wem Pita le leilo, foiye lingi kimplinge wuso toli esi pele tepe poteiye potopo tanio. ⁸ Fei riri

nou lirpowo lasi “Ye eipi mongopo leiye englei alpo nampi asi olongou ili leiye liti towa yawi lepe menpe, le ye topupuwepe ire fla peiye piti ire le ye aule wepi weli.”

⁹ Leye lo Pita kotu lolsi rounge naro winem oli lepe te towa yawi. Fei Pita lirpolo le letei yongou, le le olo retai men kolo. ¹⁰ Wem te rounge raptei yali pal tulum nele le nele, leye lo te rounge te fale wingi lipi piti winem oli ma naro pe uf ili le wingi lipi fei pepe potei pungo tanienge. Le te rounge naro te. Wem te rounge tilele te tisi ulel taise, riri liti Ma Ili lusa Pita le le kotire frouyo fei. ¹¹ Fei Pita retai, le le lirpei lolpepei, “Fei ki kretai pepei punkomtei wusoli Ma Ili laisi riri lele laule le le kaneiki leteiki kau tani singe piti Herot le men nange fei mete piti Israel wuso pe pirpei piti pe ma fale pepe.”

¹² Wem le retai lotei loporoye, le le winem liti Jon Mak nimou pele. Le winem fei lepe mete piti pulpowo wurutei pe peifonemple pifei peletei Ma Ili piti le ma kanowo Pita. ¹³ Wem le le fale winem fei lepe le nomplei esi letesipe wingi piti towa yawi. Leye lo moto piti nesio towa piti winem nange pene Roda naule nontoli minemple so petesipe wingi pepe. ¹⁴ Wem ne nau ma kamunu wingi ne ningitowo Pita il manu pele, yo ne kamunu wingi kolo wusoli ne onom teingine nasio Pita le ne nou nantu ninki ne nirpepe, “Pita lile towa yawi!”

¹⁵ Wolo pe namti pirpeneye, “Yotei kuna longo tipe yaune.”

“Ki longo tipe kolo, re ki kemteteise kolo olo, ki kirpei punkom,” ne nirpei nirkilautei nirpei.

Pe namti peifale pirpei polpepei, “Lepe kuna ma riri lele.”

¹⁶ Wem pe wala pirpepei, Pita lile lamwewe wingi. Fei, pirpei pe pe onomtei wem pe kamunu wingi pe puluwo Pita, pe il re olo posye pile.

¹⁷ Wem Pita lirpei, le lire eti lirpepe piti pe ma pos soma le nampli lirpepe piti polomen so Ma Ili kesi lau tani winem oli. “Ise ma yirpowo Jems lire winkem pele il fei pepei.” Pita lirpepe. Leye lo lusape le le naro le leinei linei le le.

¹⁸ Fei le wem yali pal peifale pire mul, pe puluwo Pita wolo le lifei kolo pe turwepe olpe le pe fupepletei pile. Wusoli Pita naro leye. ¹⁹ Leye lo Herot leifale lirpepe piti pe ma pintawo wolo pe perengawo kolo. Fei, le kesipe yali pal lilape le lepletei piti polomen so pe pusa Pita naro le wolo pe il olo. Yo le lirpepe piti pe ma paploupe eri, piti yali pal wuso pile pontoluwo Pita pepe.

Herot la

Wem pe polpepei Herot leifale lusa Judia. Lepe le le ratei Sisaria. ²⁰ Le Herot onom one lasi mete piti Tair re Saidon. Leye lo mete piti uf fei tepei peifale pontolunemple pe ma puluwo Herot, pe pau pinu pire il yaruwo Blastus piti le ma kaniyepe, wusoli le metine piti lontoluwo winem ili liti Herot. Le pe pe falowo Herot peletei piti le ma onom manepe, le pe ma pratei poporo wusoli oweli pile tef pelpe kolo olo. Pe kapi oweli wuru paule tef liti metine ili Herot.

²¹ Wem Herot lotei laltei piti pe ma pau puluwo, wem fei lepe le leifale kapi olongou piti winem

ili lafo. Leye le, le le lungura lifei poi lipi pe le piti lontoluwo uf, le le lirpei le mete piti Tair re Saidon. ²² Wolo pe pirpeiye “Le lirpei lolpepepi watafei metine liti tef lepei lirpei kolo, le lirpei kuna wata fei ma ili liti yuwei lirpei.”

²³ Wem fei lepeye riri liti Ma Ili laptei kainu falowo, wuso oli le onposi lotei lirpolo le ilitei le le onposio Ma Ili kolo. Kainu nemple pelpe watafei wirkirwongo kopol piti tef pepe papei nilim palu pele le le laye.

²⁴ Fei le il piti Ma Ili poungo rufro, le pe fale lipi. Mete wuru pingitepe, le pe pulpope. ²⁵ Mete piti pulpowo pratei Antiok watenge Barnabas lire Sol ara, le te rounge tilape te Jerusalem. Le ara wuso rounge kapi pepe te watepe mete piti pinuwepe mete piti pulpowo Jisas, le fei te rounge nou te Antiok tire Jon Mak pepi pratei.

13

Riri Teingi lirpei piti Sol lire Barnabas ma tesio towa lele

¹ Fei le ilepe piti pulpowo Jisas pratei Antiok. Le ilepe pe mete emarengi le ilepe pe mete piti peptalipe mete piti pulpowo Jisas. Le pe nange pelpe min so pepe, Barnabas lire Simion, nange nele lele Niger, le Lusius liti Sairini lire Sol le Manain, metine fei lepei pe kali pau pila pasi Herot. Herot le fei fale metine ili lepei. ² Wem pe pifei onposio Ma Ili, le pe pifei peleteteiye pifei, oweli re papei kolo. Leye lo Riri Teingi lirpepeye “Fei ise ma esi yautupo Sol lire Barnabas teiki

te tile yaunge ma tesio towa leiki wuso ki kutei kinange ma te tolpepe.”

Barnabas lire Sol te tato Saiprus

³ Fei pe pusape oweli pato onposio Ma Ili, le pe peletei pifei, pe peptalo esi pelpe puwo falongo pelnge le pe paisinge teye. ⁴ Riri Teingi laisinge te rounge te uf ili nange lele Selusia. Lepe te rounge tonglo nimpe teingo te tef kumpu nifei periai nimin nange pene Saiprus. ⁵ Wem te rounge te fale Salamis uf ili liti Saiprus, le liti epli fale. Lepe te teptalo il piti Ma Ili tile winem liti pifei onposio Ma Ili liti mete piti Israel lelpe. Wem fei lepe metine nange lele Jon Mak re le kanienge rounge. ⁶ Leye lo pe pepi pilele pau pau fale Pafos. Le pe, pe pe fale liti epli lautile. Lepe pe perengawo metine nele piti lire singe piti tef lirpei le men nange falele, nange lele Bar-Jisas, Le metine liti Israel le le lirpolo le Ma Ili lotei watowo onom, wolo le lotei lemtetei. ⁷ Le kuna numu liti metine ili liti lontoluwo tef liti Saiprus laltei piti le ma kanio lesio towa ile. Leye lo metine ili nange lele Sergius Paulus le onom nire wurutei, Le linawo Barnabas lire Sol tau tuluwo wusoli le ma lingitepe il piti Ma Ili. ⁸ Wolo metine piti lire singe piti tef lirpei le men nange ma potei fale (pire il piti Grik pinawo pirpolo Elimas) le nange lele Bar-Jisas lirpenge lamtuenge. Wem te rounge teptalo il Bar-Jisas ma weisipe il lirpowo Sergius Paulus soma le ma lulpowo Jisas pato. ⁹ Leye lo Sol, nange nele lele Pol, le Riri Teingi lau lunkuwo, le lupoluwo Elimas kir le le lirpei ye ¹⁰ “Fei ye irpei men? Ye kuna ninge liti towa le ye

so irpolo ye ma weisi tisi teingi liti Apa altei fale oli? Onom peiye kuna ilape il olpe piti empesipe mete, le ye so wem oli irpolo ye ma weisipe il teingipe piti Ma Ili ma fale il piti pempesipe mete. ¹¹ Le fei ma singe piti Ma Ili peteteiye re papoye lus uwalo ato, le ye ma fupeteiye ontoli oporo kolo. Le ye ma ontoli irpolo if so lepe olo, ato ma wem peleleiye wo.”

Wem fei lepe ye, Elimas lontoli wolo men nele wata fei nopom aroro oli lopopope lus pele. Le le leifale lilele le esi pireripe mete lirpolo nele ma lesio eti lila rounge te. ¹² Fei le Sergius Paulus lulpowo Jisas wem le luluwo moingi falowo Elimas, le il re olo posye lato lire il piti Apa wem pe peptalo.

Pol liripe pe pato Antiok nele ratei tef liti Pisidia

¹³ Fei le Pol lire Barnabas re Jon Mak ponglo nimpe teingo pusa Pafos le pe pau uf Perga ratei tef liti Pamfilia. (Wem pe pau fale periai mingo leye lo pe pilele pingge tef fei lepe pe Perga.) Wolo wem pe pau fale fei lepe, Jon Mak nou lile weitei le Jerusalem. ¹⁴ Leye lo te rounge te te fale Perga, tusa Perga le te rounge te Antiok nele ratei tef liti Pisidia. Wem piti Israel ma pesiepe towa pelpe kolo pos pifei yaupe, wem fei lepe te rounge tinki te tire mete wuru pepe pepi pifei angli pau. ¹⁵ Wem pe pungunape il lipi piti Moses pele pire il piti mete emarengi manre, fei le mete piti pinuwepe le pe pontoluwo winem liti pifei onposio Ma Ili paptei il pe pirpepe mete piti Israel, “Fei il so pepe, le ise rounge il nemple piti yirpei menpipe il pepei lo olo?”

16 Fei Pol leilo lile lire eti lirpepe piti ma pos pifei le le lirpeiye, “Ise mete piti Israel yire mete alpe nemple yingitei ki kirpeise. 17 Ise ma retai ki re ki liti Israel, wuso rautuwo Ma Ili fei, re Ma Ili wuso mete piti Israel pingowo le pe onposio wem pe pratei Isip tef lelpe kolo pe piti uf le tef nele. Ma Ili laptei fale eple pele lotei pe fale wuruteiye. Liso le lotei lire singe lipi pele, le kesipe manre pouku pau pe tani Isip 18 Le pe pile peinenei pila moingi ili pinge tef yawi, uf walem re olotei. Le wem pe pinauli le linaulipe kolo. Le lontoluwepe liripe ratei. 19 Ma Ili lotei watepe mete pele singe le pe posiepe mete piti tef Kenan alpe lelpe lelpe pe fale eti plen le wings. Leye lo le laptei mete pele piti Israel kali tef lepe pire nange lelpeye. 20 Wem fei lepe Ma Ili le laptei mete lipi watafei tultul le lotei watepe enke piti pe ma pontoluwepe mete piti Israel pratei taurungu wurutei (450) pe pe fale wem metine nimou Samuel fale. 21 Wem pe peletei pire metine ili piti ma Samuel laltei ma lontoluwepe, Ma Ili lirpowo Samuel ma laltei metine nange lele Sol le ninge liti Kis le le alpe piti Benjamin. Metine fei lepei lontoluwepe le fale taurungu wuru (40). 22 Leye lo Ma Ili le kali towa lele piti lesio watafei metine ili lepe tanio le le laltei Devit fale lile lesio towa liti metine ili. Le il pepei so Ma Ili lirpei le Devit lepe, lirpei lolpepei ‘Devit le ninge liti Jesi, ki onom teingine kasio lepe. Le metine lolpepei miso lingepe il peiki wem ki kirpei, le miso lesio towa loporo’.”

23 “Ise retai Jisas re le ninge paliene liti Devit lele wuso Ma Ili laltei le metine piti kaniepe mete piti Israel wusoli le lirpei punkomtei. 24 Le wem

Jisas wala lesio towa lele kolo metine nange lele Jon le leptalo il pe mete wuru piti Israel lirpepe lirpolo pe ma pusape il olpe piti tef lepei pato le pe ma pungungu. ²⁵ Fei towa liti Jon lele le ma loungotu, leye lo leifale lirpepeye ‘Ise ma yirpei yolpepei ‘ki so metine fei lepe kolo, olo.’ Fei ki kau lepei ise ma yirpolo ki so metine fei ise ratei lupatowo lepe kolo olo ki olo. Le metine fei lepe le wala lingi lau le ki kinu. Metine fei lepe ki re miso kanowo nomplei ire filengi pele kolo, wusoli ki metine oli’.”

²⁶ “Fei ise mete peiki, eple palie piti Abraham le mete alpe nemple piti yulpowo Ma Ili, Jon lirpei piti metine nele ma lau kanouku ratei moporo wem oli, wusoli ku kutou liso il fei pepei piti ratei wem oli paule falouku. ²⁷ Wusoli mete piti pratei Jerusalem pire mete pelpe piti pinuwepe olo puluwo retawo pirpolo le metine liti kaniepe mete kolo, olo. Le sungoi mete emarengi papei il piti Ma Ili paitei yousi. Wem oli mete piti pratei Jerusalem pire mete lipi pelpe pifei angli pau pe pungunape il fei pepei wolo pe pretape il pal kolo. Le pe fei polpepei so pe puronom pingepe il piti mete emarengi fale punkom piti palpo Jisas la. ²⁸ Pe kapi il papei pe pe ma perengape il pal piti pirpei ma palpo Jisas la kolo olotei. Yo pe peifale peletei metine ili liti lontoluwo tef ili nange lele Pailat, le lire mete pele pirpei piti le ma lirpei, so pe ma palpo Jisas la. ²⁹ Le wem pe polpepe wusoli il paitei yousi pe pirpei ise yalpo yalpei laitei nimpe, ma falowo, fei faleye. Ise kali yila ye yalingi luwo arau nample. ³⁰⁻³¹ Wolo wem le la, Ma Ili nou leila. Leye lo wem wuru

le le falepe mete wuso pe pire le pinu pepi pe pusa Galili le pe pe Jerusalem lepe. Le pe so pe potei puluwo lutepe pelpe liso pe pirpepe mete piti Israel pepe. ³²⁻³³ Le ku so mau pepepi piti mirpeise il teingipe wusoli Ma Ili lirpepe manre pouku ma fale punkom. Le men nange wuso le lirpei lepe fei lolpepe faloukuye. Le ku so eple palie pelpe le piti ku so le nou leila Jisas wem le la. Wusoli il pe papei paitei yousi piti Ma Ili pele ku minape Sam sapta 2 pirpei polpepei 'Ye ninge leikitei. Fei ki keiteiye fale ninge leiki.' ³⁴ Le il fei pepepi wem Ma Ili leila Jisas tani tulum liti pa le lirpeye. 'Fei ye ma nou a kolo ye. Le fei ki miso kaileleye koporotei watafei ki kirpei punkom ke Devit lepe.' ³⁵ Wusoli il paitei yousi pe pirpei polpepei, 'Ye miso usa metine piti lesio towa leiye ma lato, lorworo kolo'."

³⁶ "Le Devit lesio towa liti Ma Ili linge wem lele lotei le le, le la le pe paltei lire manre pele pato yo le lorworoye. ³⁷ Metine fei Ma Ili nou leila lepe olo lorworo kolo. ³⁸⁻³⁹ Fei ise winkem peiki piti yulpowo le yingowo Ma Ili ma retai yoporo yolpepei wusoli Jisas lolpepe. Fei il piti paisipe il olpe tanise le pe pireise teingipe peptalo pe ise pire men nange fei Jisas le lotei lesiepe pepe. Ise ma retai yolpepei mete fei pulpowo Jisas lepe, le miso kapi olpe pelpe taniepe le il lipi piti Moses miso kapi olpe pelpe taniepe kolo olotei. ⁴⁰ Fei ise ma onposiepe il wuso fei mete emarengi pirpei polpepe miso faleise kolo.

⁴¹ 'Ise yingitei ise mete piti yaluwe oli yire Ma Ili, ise ma yinlelepe il fei pepepi, le ise ma

ya, wuso oli men nange ma ki kaptei fale wem fei lepei ma yulwepe, le ise onposiepe yile yaupe le ise ma yulpope kolo. Wuso nemple pirpeise re miso yolpepe. Ise ma retai yoporo wuso olo il oli fei pepepe ma faleise’.”

⁴² Le wem Pol lire Barnabas rounge tusa winem liti pifei onposio Ma Ili, pe pirpenge piti te rounge ma nou tau wem pe nou paule pos pifei onposio Ma Ili. Pe pirpenge piti ma rounge tirpepe il fei pepepe tasi. ⁴³ Wem mete naro pe pusa winem liti pifei onposio Ma Ili, leye lo mete wuru piti Israel pire mete nemple polsi Pol lire Barnabas. Fei mete titi tingowo tirpepe talpope weli piti ma pesiepe il fei pepepe pirkilau pifei eti teingi piti Ma Ili.”

⁴⁴ “Wem nele wem fei mete piti Israel pos pifei yaupe le pe pesiepe towa pelpe kolo le mete wuru wuso pratei uf ili lepe fale pau pinki pe winem liti pifei onposio Ma Ili piti pe ma pingitepe il piti Apa. ⁴⁵ Le wem mete piti Israel pulwepe mete wurutei, pe enke pelpe olpe pasiepe le pe peifale weitowo lope, le pe pirpei pilawo Pol le pe kelalawo pire il olpe. ⁴⁶ Wolo Pol lire Barnabas rounge teifale tire totei kilau le te tirpei tirkilau. “Ma Ili laitouku wau piti winu wirpeise. Wolo fei ise yinaulipe, le ise onposi isotei piti yire isotei teingipe liti ratei yoporo kolo. Le ise fei yolpepe ku ma wusaise, le ku ma we mete nemple, pe piti Israel kolo. ⁴⁷ Wusoli pepepe il lipi piti Ma Ili le wauku lirpei lolpepei,

‘Fei ki keiteise ise watafei nongo weli liti mete nemple, pe piti Israel kolo. Piti ma ye uf

yeflipe yirpepe ki ma kaniepe pireki ratei wem oli'.”

⁴⁸ Wem mete, pe piti Israel kolo pingitepe il piti Pol ma le lirpepei pe rautunemple le pe peila nange liti Ma Ili pire il pele. Le mete fei Ma Ili lotei laptei piti pratei wem lingi pe weitei pulpowoye.

⁴⁹ Leye lo il piti Apa pe poungo rufro pe uf wuru piti tef fei lepei. ⁵⁰ Wolo mete piti Israel watepe il pe mete lipi piti pinuwepe uf lipi pire nimoure lipi piti pe ma pinaulinge. Nimoure pepepi piti Israel kolo, wolo le pe onposio Ma Ili. Pe pirpepe mete le pe peifale ma posio Pol lire Barnabas le pe pirpenge rounge ma tusa tef lepe le te rounge te uf nele tani. ⁵¹ Mete titi tingowo teifale kapi tenge pelnge tilape, il re tirpepe kolo, te fei tolpepei ma kosape mete Ma Ili ma watepe moingi. Te teifale tilele te uf nange lele Aikoniam. ⁵² Le mete piti pingowo pratei Antiok rautu nemple wuso oli Riri Teingi liripe ratei.

14

Pol lire Barnabas te tato Aikoniam

¹ Wem te rounge te fale Aikoniam, mete piti uf fei lepe re so polpepe watafei mete piti Antiok pepe. Fei Pol lire Barnabas rounge tinki te Israel angli pau lelpe, le te teptalo il, le il pe papwe enke piti Israel re mete nemple. ² Wolo mete ilepe piti Israel pe pinaulipe il pelnge, le pe pulpowo kolo, pe pinuwepe mete piti alpe nemple, le pe ma posiepe mete wuso pulpowo Jisas. ³ Fei le Pol lire Barnabas rounge ratei lepe te wem ulel. Le wem te rounge teptalo il piti Apa, te rounge tile singe. Soma pe pulwenge pasi il pelnge piti Jisas

pire teingi lele punkom pire singe fei le watenge soma te taptei singe lipi fale tire eti pelnge rounge totei.

⁴ Leye lo mete wuru wuso kere pratei uf ili fei lepe pe peifale kere pusa nemple. Fei ilepe kere pire mete piti Israel le ilepe pe pire Pol re Barnabas. ⁵ Le mete piti pingowo Ma Ili kolo pire Israel pire mete pelpe piti pinuwepe pirpe nemple pirpei polpepei pe ma kotopange Pol lire Barnabas kolo, le pe ma piripe era pautupo rounge. ⁶ Wem mete titi tingowo Apa tingitepe il fei pepe, te rounge teifale tinlele turu te Listra re Tepi uf lingi fei tepei ratei tef liti Likonia lire uf kumpu piti pratei neinonge. ⁷ Lepe so te rounge tantu te, le te teptalo il teingipe tingene fei lepe.

Pol lire Barnabas te tato Listra

⁸ Wem te rounge teptalo il tingene uf ili Listra lepe metine nele ire olpe wem nimou nila le le lilele kolo le iliye. ⁹ Le le pos ratei lingitowo Pol lirpepei. Leye lo wem Pol le luluwo metine fei lepe, le metine fei lepe le onom pele lirpolo le miso nou fale teingi ¹⁰ le Pol lupoluwo le le lirpei lirkilau lolpepei “Ye eilo ile tuwopou.” Le wem fei lepeye metine fei lepe leifale lifei konko le le lilele le ye. ¹¹ Wem mete wuru puluwo metine fei Pol le leila lepe, pe pire il pelpe piti Likonia pirpei pirkilau le pe pirpeiye “Fei ririm pouku pe weitei pire mete piti uf le pe pitipi teplai yuwei pau faloukuye.”

¹² Fei pe watenge nange pelpe. Pol pe pinawo Hermes, le Barnabas pe pinawo Sus. Wuso nange Hermes lepe le metine piti lirpepei pe so watowo

Pol. ¹³ Winem angli liti Sus ratei towa yawi le wingi lipi piti uf paitei kari. Le metine liti leltawio Sus siye kapi songou lipi pire yini teingipe pilape pau wingi lipi soma metine fei leltawio siye liti Sus lepe lire mete wuru ma peptawi paptei watenge mete titi tingowo Ma Ili.

¹⁴ Wolo wem Pol lire Barnabas rounge tingitei piti pe ma polpepe, te teisi olongou pelnge karipe le te tantu tailolo te teingalope mete wuru nimin le te tirpeiye ¹⁵ “Ku fei wau tepei piti wirpeise il teingipe piti keteise yau ye Ma Ili, ratei wem oli, le ise ma yusa tisi liti yurope ririm piti tef pato lepe. Le ku rounge kuna mete piti tef lepei. Motwalim watafei ise. Piti polomen so ise ma yolpepei pepe? Wuso Ma Ili le lotei so laltei teplai lire tef re periai pire men nange piti pratei teplai tef re periai pepe. ¹⁶ Le linu le lusape mete potei pe pesiepe kapi re pingepe liye liye re pe. ¹⁷ Wolo le lirpepe pe puluwo retawo le lotei lire men nange teingipe wuso le laptei pepe. Le le waise nef nire oweli peise piti yapiri liom le wem lelpe piti ma poungo. Le le waise oweli piti yaplei pire enke malye le ise rautu isotei.” ¹⁸ Wem te tirpei il pepei tirpolo mete ma paptenge mingim le pe ma paptei oweli pe watenge pato, wolo il pelnge rounge kere pe yaupe.

¹⁹ Leye lo mete ilepe piti Israel uf lelpe Antiok lire Aikoniam pau fale le pe pirpepe mete wuru fei pepe weitei pe pingepe le pe piriye era palpo Pol le pe pesio peipi pila pe tani uf pirpolo le olo laye. ²⁰ Wolo wem mete piti pulpowo Jisas pau pile neinowo, le nou leilo le le linki le uf. Yo

nolowi lire mul le lire Barnabas rounge teifale te Derbe teye.

Pol lire Barnabas tato Derbe le te nou tingi tisi te Antiok lato Siria

²¹ Wem Pol lire Barnabas rounge te fale Derbe te rounge teptalo il teingipe. Lepe te rounge weisipe enke piti mete wuru le pe pulpowo Jisas. Lepe le te rounge nou te Listra lire Aikoniam. Te rounge nou tau Antiok liti Pisidia. ²² Fei le pe pile menpibe mete piti pulpowo le pe palpope weli piti pe ma pile pirkilau pulpowo le lotetei. “Le ku ma onposi molpepei, ku mete fei pepe ma kapi moingi wuru soma wem piti lepe ku ma mifei eti piti Ma Ili.” ²³ Te fale uf niliye niliye te tire mete piti pulpowo Ma Ili pe pe pifei yaupe papei oweli re kolo pifei peletei Ma Ili le pe papei mete piti pile singe pulpowo Jisas piti pe ma pontoluwepe mete pelpe. Le pe papei pe eti piti Ma Ili wusoli pe pirpepe punkom pire nange liti Ma Ili. ²⁴ Wem te teptalo il teingipe tinge tef liti Pisidia te taltu, te rounge tau fale Pamfilia. ²⁵⁻²⁶ Lepe te rounge teptalo il pe mete piti Perga le te rounge titipi te Atalia. Lepe te rounge nou tonglo nimpe teingo nou taule Antiok lato Siria. Uf fei lepe mete piti pulpowo pinu esi pautupo Pol lire Banapas peletei. Le Ma Ili ma le lontoluwenge lailelengge soma te tesio towa lelngge wuso tinu te tesio yali lepe. ²⁷ Wem te rounge te fale Antiok, te tinape mete wuru piti pulpowo paule le te tirpepe men nange wuso Ma Ili le kanienge rounge pepe. Le Ma Ili lotei lolomen so le laltei tisi piti mete piti

pingowo kolo weitei pau pulpowo. ²⁸ Leye lo te rounge tiripe pratei wem ulel.

15

Metē lipi piti pingowo Jisas peifo nemple pratei Jerusalem

¹ Metē ilepe piti Judia peilo pau fale Antiok le pe peptalo metē piti pulpowo polpepei, “Ma Ili miso kaneise kolo wusoli il lipi piti Moses pirpei polpepei, ‘Ise ma yaploupe topungou peise wo’.” ² Wem Pol lire Barnabas tingitepe il pepei te tiripe pilainemple olpe le te tiripe pe pirpei pingitei nemple, le pe yaru il pafo piti ma Pol lire Barnabas re metē ilepe piti Antiok ma pe Jerusalem le pe ma puluwepe metē piti pingowo Ma Ili pire metē piti pinuwepe metē piti pulpowo pire il fei pepei.

³ Fei metē wuru piti Antiok wuso pulpowo lepe paisipe peye. Wem pe pe pingē tef liti Fonia re Samaria pe pirpepe retai pire il piti metē piti pingowo Ma Ili kolo wolo pe kani onom pantowo Ma Iliye. Leye lo il fei pepei pe watepe metē piti pulpowo Ma Ili enke teingipetei. ⁴ Wem pe pe fale Jerusalem le metē piti pulpowo pratei lepe pesiepe kesipe papei potei. Lepe pirpepe pire towa lelpe watafei metē piti pingowo le metē piti pinuwepe pire men nange wuso Ma Ili le kaniepe pepe. ⁵ Wolo metē ilepe piti pulpowo, wolo pe wala metē piti Farasi, pe peilo pile le pe pirpeiye “Pe ma paploupe topungou pelpe, le ku ma mirpepe il lipi piti Moses le pe ma pretape wo.”

⁶ Leye lo mete piti pingowo pire mete piti pinuwepe pe peifonemple pifei onposiepe il fei pepei. ⁷ Wem pe pirpei kapi il pire peiwenemple pe pe wem ulel, Pita leilo lile lirpeiye “Fei ise winkem peiki ise ma retai yolpepei sungoi liye Ma Ili le leiteiki piti ise soma keptalo il teingipe pe mete piti alpe nemple, pe piti alpe liti Israel kolo. Soma pingitepe le pe ma pulpowo Jisas. ⁸ Le Ma Ili le lotei wusoli le retape mete enke pelpe le le lirpei kosa lotei le mete piti alpe nemple, le le watepe Riri Teingi lele watafei le wauku lepe. ⁹ Le kosauku ma ku mulwepe retai molpepei ku le pe so mepi mantenemploye mratei. Le le laisipe il olpe taniepe enke pelpe wuso oli pe pulpowo. ¹⁰ Le fei piti polomen so ise weisipe il piti Ma Ili fale moingi. Ise watepe mete piti alpe nemple moingi piti pingiepe il lipi piti Moses, wolo olo, ise retai ku mire manre pouku mingepe il pepei moporo kolo. ¹¹ Fei ise miso watepe moingi kolo, wusoli ku mulpowo Apa Jisas, le kanouku lire onom teingine pele watafei, le kaniepe mete piti alpe nemple ma pratei poporo wem oli.”

¹² Fei le mete wuru wuso pifei pepe wem Pol lire Barnabas rounge tirpepe tire singe lipi falepe mete piti pinu pingowo Ma Ili kolo wuso le watenge rounge pepe pe posye pifei pingitenge rounge tirpepei. ¹³ Wem te rounge tirpei il pelnge tapulu leye lo Jems le namti lirpeiye “Ise winkem peiki yingitei ki kirpei wo. ¹⁴ Fei Saimon Pita le kotuwepe il pal piti Ma Ili linu le kosape mete piti alpe nemple lire onom pele piti onposiepe le le kesipe pau tisi piti ma pingowo le loteteiye.

¹⁵ Wem mete emarengi piti Ma Ili pe pirpei il fei pepepe ma fale, fei fale punkomye. Wusoli il paitei yousi pe pirpei polpepei,

¹⁶ ‘Wem fei lepe wala lato, Ma Ili lirpeye wem fei lepe Ki ma nou kaule le ki ma nou keila winem liti Devit wuso loungo lepe. Ki ma nou kapwe tengelem le men nange wuso poungo pire olpe ma nou tintiripe kepletei le ki ma nou kesio, ¹⁷ liso ma mete piti alpe nemple pe piti Israel kolo, pe wuruye, le pe ma pintaiki Ma Ili, wuso ki kutei nape piti ki peiki ye yaupe. ¹⁸ Le il fei pepepe so Ma Ili liti yuwei le lotei lirpei le le lotei lirpepe mete retai sungoitei liye.’

Fei Jisas le ninge paliene liti Devit lau liti kanouku miripe ma mulpowoye. ¹⁹ Pepepe kuna ki onom peiki ki kirpei kolpepei, fei mete piti alpe nemple wuso pe pile weitei kani onom pantowo Ma Ili lepe ku ma mirpepe il singe wuru kolo.” Jems lirpei il fei pepepe lasi, ²⁰ “Le ku ma maptei yousi mirpepe piti pe ma paplei oweli piti paptei watepe ririm piti tef fei lepei kolo. Le nimoure piti nemple pelpe pire nimoure raine ma pe piripe petei kolo, le yuri fei pe pesiepe iliengelem yapupe pa le teluwi naro kolo re ma paplei pato. Teluwi fei lungunu ratei yofu lepe re ma kali pali palei pato. ²¹ Wusoli il lipi piti Moses pe pungunape wem wuru le wem ulelye. Pe pungunape pifei winem liti pifei onposio Ma Ili wem fei le lotei laltei le il pele peptalo pe uf wurutei.”

Mete piti pingowo paptei yousi paisipe mete

wuso pratei Antiok

²² Leye lo mete piti pingowo pire mete piti pinuwepe re mete wuru piti pulpowo pirpei piti ma paptei mete ilepe pelpe le pe ma paisipe pe Antiok pire Pol re Barnabas. Fei pe paltei Judas pe pinawo pirpolo Barsabas re Sailas, mete winges fei tepei te tinuwepe mete piti pulpowo le pe paptenge te rounge mingim. ²³ Fei mete piti pingowo pire mete piti pinuwepe paptei yousi pirpei polpepei le pe watenge rounge tilape te.

“Fei ku ilim peise ku mete piti mingowo re mete piti montoluwepe maptei enke pouku pe ise winkem pouku, ise piti mete nemple wolo ise weitei yulpowo Jisas wuso ratei Antiok lire Siria re Silisia.

²⁴ Fei ku mingitei molpepei mete ilepe piti ku pe pe le pe waise moingi pire onom one pasise pire il fei pe pirpei pepe. Pe ma pirpeise kolo wusoli ku mirpepe piti pe ma pirpeise polpepe kolo, olo. ²⁵ Leye lo ku so mau meifo nemple le ku mirpei yaru il mafo piti maptei mete nemple piti pila il le ku so maisipe pe faleise. Le pe ma pire mete teingipetei touku nange pelnge Pol lire Barnabas pepi pe. ²⁶ Le mete fei tepei te teite totei te eti piti metine Ma Ili lotei laltei piti ratei wem oli piti lontoluku, nange lele Jisas lire towa lele so te rounge tesio lepe, yo te fei tolpepe mete pirpolo ma posienge. ²⁷ Le fei ku maisinge Judas lire Sailas wem ise yingitei il te rounge tirpei il fale nemi pelnge pe il elpesipe fei ku maptei paitei yousi pepe. ²⁸ Wusoli Riri

Teingi lirouku ku mepi onom nenpeiye piti ma waise moingi nemple pe ise yilape kolo. Wuso ise yingepe il pouku fei pepei. ²⁹ Fei ise ma yaplei oweli piti fei pe papei pe ririm olpe piti tef lepei kolo le pire teluwi le yuri fei pe kumkeripe pa pepe re ma yaplei kolo. Le ise ma yire nimoure raine lo nimoure piti mete nemple pelpe yepi yetei kolo. Wuso ise yingepe il pouku fei ku mirpeise pepei ise miso yato teingipe. Fei il so pepeye, mulise.”

³⁰ Leye lo pe paisipe mete piti pilape il peye. Lepe pe pe Antiok leye lo pe kesipe mete wuru fei pe pulpowo le pe pau peifonemple leye lo pe kani youti fei nepe watepe. ³¹ Wem mete fei pepe kani youti fei nepe pungunane pe enke pelpe teingipe olpe pasiepe wusoli il fei pepe pe palpope weli. ³² Le Judas lire Sailas, te mete emarengi, te tire mete piti pulpowo pepi pifei le te tirpei nampliepe il fei paitei youti nepe te wem re ulel tirpei tamtetepe soma pe pile singe. ³³ Fei te rounge ratei lepe wem wuru. Leye lo pe pautetei te le pe il poluwenge piti te ma lupolu totei ye te falepe mete fei pe paisinge tau tepe. ³⁴ (-) ³⁵ Pol lire Barnabas tiripe mete piti pulpowo wuru pepe pratei Antiok wisiauye, lepe te teptalo il le te tirpepe nampliepe il piti Ma Ili.

Pol lire Barnabas tilai noute

³⁶ Fei wem nele Pol leifale lirpowo Barnabas lolpepei “Ku ma nou we wuluwepe winkem pouku wuso pratei uf lipi lipi pepe wuso ku

weptalo il piti metine Ma Ili lotei laltei lepe. Pe pile singe lo olo?”

³⁷ Leye lo Barnabas lirpolo le ma kesi Jon Mak pepi pe. ³⁸ Wolo Pol onposiepe il fei Barnabas lirpei ma kesi Jon pepi pe lepe olo tuwopou kolo. Wusoli wem te teptalo il teinenei tau te lepe Jon Mak le liringe pepi peinenei pau pe kolo olo. Le pepi pe wolo le lusange rounge uf nange lele Pamfilia, lepe le nou lile weitei nou lauye. ³⁹ Fei le te rounge teifale tilai noute, leye lo te kere tusai nouteye. Le Barnabas leifale leisi kesi Jon Mak tonglo nimpe teingo rounge te Saiprus teye. ⁴⁰ Le Pol leisi kesi Sailas laltei lotei le te rounge teye. Fei le mete piti pulpowo pirpengeye, “Ma Ili miso lontolise laileleise rounge wem ise rounge yuluwo towa wuso linu ire Barnabas yesio lepe.” ⁴¹ Leye lo lire Sailas rounge te fale Siria re Silisia tirpepe mete piti pulpowo le te menpipe pe pile singe pulpowo Jisas.

16

Pol lire Sailas kesi Timoti tila pepi pe

¹ Fei le Pol leifale le fale Derbe re Listra. Lepe metine nele nange lele Timoti le metine piti lingowo Ma Ili ratei lire nimou pele re nulpowo Ma Ili wusoli ne piti Israel wolo munge lene yaitei piti Timoti le piti Grik. ² Le mete piti pulpowo Jisas wuso pratei Listra re Aikoniam pe onposio Timoti le pe peila nange lele pirkilautei. ³ Liso Pol lirpolo ma kesi Timoti lila rounge tepi te. Leye lo le lalowi topo lele, le lolpepei wusoli mete piti Israel wuso pratei uf fei tepe pretawo Timoti

yaitei lele liti Grik. Wuso Pol lalowi topo kolo is mete piti Israel ma pulpowo Timoti kolo. ⁴ Wem pe pe fale uf lipi lipi wuso pepe, pe pirpepe mete piti pulpowo pire il wuso mete piti pingowo pire mete piti pinuwepe pratei Jerusalem pirpei piti pe ma pingepe le pe piti pe ma pulpope le pingepe il fei pepe. ⁵ Le mete piti pulpowo wuso pratei uf lelpe lelpe pepe peilo pile menpe pulpowo le pe fei polpepei, wem niliyeye niliyeye mete piti pe fale pulpowo Jisas fale wuru wuru.

Pol letei yongou luluwo metine liti Masedonia

⁶ Fei Pol lire Sailas re Timoti peifale pingowo yeli liti Frigia re Galesia pire nemple wusoli Riri Teingi lirpepe piti pe ma peptalo il pinge tef liti Esia kolo. ⁷ Wem pe pau fale Misia lato le liti epli lautile, pe pirpei pe ma pe tef liti uf pinawo polpepei Bitinia lato le liti epli fale. Wolo Riri liti Jisas lirpepe ma pe lepe kolo. ⁸ Leye lo pe raltei Misia lato le pe pitipi pe Troas. ⁹ Wem pe pe fale, pe perengaiki Luk, ki kutei kaptei il fei pepe, yo mulpou fei lepe Pol le letei yongou luluwo metine liti Masedonia fale lau lile lirpowoye, “Ye ma au eli kanouku mete piti Masedonia wo.” ¹⁰ Wem Pol le letei yongou luluwepe fei polpepei ku meifale kapi mafoko ma milape me Masedonia le ku mirpeiyee, “Wusoli Ma Ili lirpouku piti ku ma me meptalo il teingipe pe mete piti uf fei lepe.”

Lidia kani onom nantowo Jisas

¹¹ Fei ku monglo nimpe teingo musa Troas le yuf leipopouku minge periai karowo Samotres lifei tipe nimin me. Nolowi mire mul ku me

Neapolis le uf Filipai. ¹² Wem ku me fale lepe ku karowo uf ili ratei tef liti Masedonia nange lele Filipai le tef fei lepe mete piti Rom kali le pe pratei pire nange lelpe, lepe ku mratei uf ili fei lepe kololo wem wisiauye. ¹³ Wem ku me fale mratei leye lo wem fei Ma Ili lotei laltei lepe fale. Fei ku musa uf, le ku me wof lunko mirpolo lepe so tulum liti mete piti Israel pe pratei pire Ma Ili pirpepei. Lepe ku mungra ratei le ku mirpepe nimoure wuso pau peifo nemple pile pepe. ¹⁴ Le nimoure wuru fei pepe nenpe nange pene Lidia, ne moto piti naptei olongelem mul le pe paisipe. (Olongelem fei pepe pe piti mete mole wuru soma paisipe.) Le ne piti uf Taiataira ne re nau wusoli ne moto piti onposio Ma Ili. Le Ma Ili lotei lirpene piti ne ma naptei mingim noporo ne Pol nire men nange fei le lirpepei pepe. ¹⁵ Fei ne nire mete pene wuso pepi pratei winem lene lepe pungungu, le ne neifale nirpoukuye, “Wuso ise yirpolo ki kulpowo Jisas punkomtei lepe so ise yau yiratei winem leiki wo.” Lepe ne nirouku kilau piti ma mepi meye, liso ku mepi me.

Pol lire Sailas tifei winem oli

¹⁶ Wem nele, wem ku nou me tulum elpesi fei mete piti Israel pe ratei peletei Ma Ili lepe, ku merengane moto nenpe mete piti pontoluwene nirpene piti ne ma nesio towa wusoli pe paisene piti ne nesio towa yawi, le ne ririm olpe punkuwene le ne miso nirpepe mete men nange ma fale. Le ne fei nolpepei mete pene piti pontoluwene nepe pe kapi mole wurutei olpe wusoli ne nirpepe mete men ma falepe. Wolo ne

notei kapi ara kolo, olo ne nesi towa yawi. ¹⁷ Le ne nolsi Pol re ku nailolo nirpeiye “Ise yulwepe mete pepei pesio towa liti Ma Ili, le Ma Ilitetei. Le pe pirpei kosaise tisi piti ma ratei yoporo.”

¹⁸ Ne nolpepei ne wem wuru le Pol onom one leye lo le lile weitei lirpepe ririm olpe wuso punkuwene moto fei nepe. Le lirpeiye “Wusoli singe fei lepei le ratei Jisas metine Ma Ili lotei laltei piti ratei wem oli fei ki kirpei ye naro au taniene” Le wem le lirpei il pele pe tani, riri fei lepe le naro lau taniene wem fei lepeye. ¹⁹ Wem mete pene piti pontoluwene pepe, pe pontoli polpepei pe ma kapi mole lipi koloye, wusoli moto piti nesio towa fei lepe ne oloye. Pe pesienge pautiri Pol lire Sailas le pe peipinge pilange pe falowo metine piti lingitepe moingi piti mete pile tulum liti mete papei oweli le pe paisepe. ²⁰ Pe kesinge pilange pe falepe mete lipi piti pingitepe moingi piti mete le pe pirpeiye “Yuluwenge mete fei tepei te piti Israel le te kesipe moingi tilape tau taptei pratei uf ili louku. ²¹ Te teitalouku ma mesiepe men nange wuso il lipi pouku pirpei piti ma ku mesiepe kolo. Wusoli ku piti Rom le ku ma mingitepe lo mingepe kolo. ²² Fei le mete wuru wuso pile pepe peifale kani nemple pirpei pe Pol lire Sailas. Le mete piti pingitepe moingi piti mete, pesiepe olongou pelnge karipe, le pe pirpepe yali pal piti ma pe kali nungo pire petesinge. ²³ Wem pe petesinge olngetei leye lo pe papsi wingi pire karinge tifei winem oli, le pe pirpowo metine liti lontoluwo winem oli piti ma lamsi wingim menpe lire karinge rounge. ²⁴ Fei le

lingepe il piti yali pal pirpowo lepe, fei le kesinge lilange le lautetetei tratei tef leinginimtei liye, leye le le lafo ire pelnge rounge pautile nimpe firingi wuso pe pire suru nilpe paploupe le pe narwipe namplungu pepe le le lire foiye topwepe ire pelnge lapiri, le te rounge tifei nimpe firingi fei pepe.

²⁵ Mulpou nimin fei lepe te rounge tratei te te wem tangu. Leye lo Pol lire Sailas rounge turo weni piti onposio Ma Ili le te rounge teletetei Ma Ili le mete wuso pepi pratei winem oli lepe pingitenge rounge. ²⁶ Wem fei lepeye maiyene lini lirkilau oli le winem oli fei lepe re leisi ninyeiye lirkilautei. Le wingi wuru piti winem lepe poteiye pungo pire foiye lipi kimplipi wuso topupuwepe mete papiri pepe potei potopo puwalo tanienge re mete yeflape. ²⁷ Wem metine piti lontoluwo winem oli leilo le le luluwepe wingi wuso pungo pato pepe, le lirpei lolo mete piti pratei winem oli lepe olo naro peye. Le lisi kotuwo ila lele lirpolo ma liri leiwe lotei. ²⁸ Wolo Pol rapo nemi lailolowo lirpei lolpepe, “Ei ye ire ila eiwe yotei pato, ku mete fei pepei olo mratei pepei”

²⁹ Leye lo metine piti lontoluwo winem oli lepe linape piti pe kali weli pila pau nainu le le lantu oli le luwalo yaru yamkelem, punwewi ye ratei ire piti Pol re Sailas. ³⁰ Leye lo le kesinge lilange le towa yawi le le loutetei lolpepei, “Ise rounge yirpeiki ki ma kali men soma kaneiki ki kutei ratei koporo wem oli.”

³¹ Fei le te namti tirpowoye, “Ye ma ulpowo Ma Ili Jisas, is le miso kaneiyee ratei yoporo, ye

yoteteiye kolo, ye ire moto re eple peiye pire mete fei yepi ratei winem leiye lepe.”

³² Leye lo te teptalo il piti Ma Ili pe, le lire mete fei pepi pratei winem lele lepe. ³³ Mulpou fei lepeye metine piti lontoluwo winem oli kesinge lilange le kaptetei pape fei pe petesinge le topo lawowo lepe. Yo le lire moto eple re mete fei pepi pratei winem lele lepe, te rounge kapteteiye. ³⁴ Fei le kesi Pol lire Sailas lilange linki le winem lele le le kapi oweli watenge rounge taplei. Le lire alpe pele rautunemple wusoli pe pulpowo Ma Iliye.

³⁵ Fei le mete lipi piti pingitepe moingi piti mete peifale pire mul paisipe yali pal lipi piti pinuwepe yali pal pirpepe il singe polpepei, “Ise yaisinge mete fei tepe kesinge yautetei teye.”

³⁶ Fei le metine piti lontoluwo winem oli lirpowo Pol il fei pepei lolpepei, “Mete lipi piti pingitepe moingi piti mete pirpei, ise rounge miso rounge ye. Fei ise rounge ma ye le men nele ma faleise rounge kolo.”

³⁷ Wolo Pol leifale lirpepe yali pal lipi lolpepei, “Mete piti pingitepe moingi piti mete pe perengape il pal piti ku mete olnge kolo le pe pirpepe yali pal lipi pire nungo petetouku le mete wuru puluku le pe ketouku pilauku pe peitouku wifei winem oli. Fei pe pirpolo pe ma paitouku we. Pepei ma wanketei wuso oli ku re so watafei mete piti pratei Rom pepe. Fei nou ye yirpepe mete piti pingitepe moingi piti mete pepe potei ma pau fale lepei leye lo pe paitouku we.”

³⁸ Yali pal lipi pilape il fei Pol lire Sailas tirpei pepe, pe pirpepe mete piti pingitepe moingi piti mete pepe. Le wem pe pingitei il fei te tirpei te re titi Rom, pe turwepe olpe. ³⁹ Leye lo pe potei nou pe falenge le pe pirpei, “Ku onom maneise rounge mire moingi fei ku waise rounge tepe.” Fei le pe kesinge pilange naro pe tani winem oli lepe. Le pe pirpengeye, “Rounge ye tani uf ili fei lepe, rounge yingiteiye lom?”

⁴⁰ Fei Pol lire Sailas rounge tusa uf le te te kolo. Te rounge wala nou te winem liti Lidia. Lepe te terengape mete piti pulpowo Apa. Le te tirpepe piti ma pile singe leye lo te rounge naro teye.

17

Pol lire Sailas tau fale Tesalonaika

¹ Wem te rounge te naro te, te teifale tingowo tef liti Amfipolis re Apolonia tau, tau fale Tesalonaika, lepe winem liti mete piti Israel piti pifei onposio Ma Ili ratei. ² Le Pol, metine pele piti lolpepe lepe, le le yo linki le winem fei lepe. Wem Ma Ili lotei laltei wem winges niliyeye le lungunape il paitei yousi. ³ Le le lire mete pepi pirpepei. Le le lirpepe nampliepe kosape il pal piti metine Ma Ili lotei laltei ma lila moingi le le ma nou leilo wem le la. Fei le Pol nou lirpeiye, “Metine Jisas wuso fei ki kirpeise lepe le metine Ma Ili lotei laltei.”

⁴ Mete ilepe pulpope il wuso Pol lirpei pepe le pe weitei fale watafei Pol lire Sailas ye. Le mete wuru piti Grik wuso rautuwo Ma Ili pepe pire nimoure piti mete piti pinuwepe wuruye fei

weitei pe piringe. ⁵ Wolo mete piti Israel pe enke olpe pasiepe le pe kesipe mete olpe piti pire kerin pinge tisi paulo pulunemple yaupe. Mete fei pepe pau peifo nemple le pe pailo pilape pinge uf ili lepe. Le pe pinki paltu winem liti Jeson pinta Pol lire Sailas pirpolo ma kesinge pautetei te mete wuso pile towa yawi lepe. ⁶ Wolo wem pe perengange kolo pe pesio Jeson lire mete piti pulpowo peipipe pilape pe mete lipi piti pontoluwo uf ili. Le pe pirpei pirkilau polpepei, “Mete fei pepe pe papei moingi fale liye liye re pau pe, pe fei so pe pau fale uf louku lepei leso Jeson le kesipe lilape le pratei winem lele. ⁷ Le pe oli weisipe il lipi piti metine ilitei liti Rom, le lontoluwepe mete lipi pouku, pirpei polpepei, ‘Ise yuronom lom, metine ilitei nele fale, nange lele Jisas’.”

⁸ Wem pe pirpei il fei pepe pe weisipe enke piti mete wuru pire mete lipi piti pingitepe moingi pe pos pile yaupe ye pe. ⁹ Mete lipi piti pingitepe moingi pirpowo Jeson lire mete piti pulpowo ma watepe mete lipi ara piti moingi ma nauyou fale kolo, yo pusape pe.

Pol lire Sailas te tato Beria

¹⁰ Fei le mulpou fei lepeye, mete piti pulpowo peifale paisinge Pol lire Sailas te Beria teye. Wem te rounge te fale te rounge karowo winem liti Israel lelpe piti pifei onposio Ma Ili. ¹¹ Le mete piti uf fei lepe pe watafei mete piti Tesalonaika kolo, pe enke teingipe piti ma pingitepe il re wem pe pingitei pe enke kere ma pingitepeye pato. Le wem oli wuso lepe pe pungunape le pifei onposiepe il teingipe paitei yousi pasi il wuso Pol

lirpei pepe ma pulpope pasiepe. ¹² Fei pe polpepei mete wuru pulpope le nimoure piti mete mole yini wuru pire mete piti Grik re weitei pulpowo Jisas. ¹³ Wolo Israel fei pratei Tesalonaika pepe, wem pe pingitei polpepei Pol leptalo il piti Ma Ili pe mete piti Beria pe peifale pe fale Beria. Pe pirpei il papwe mete enke le pe pau penete nemple, ma posienge Pol lire Sailas. ¹⁴ Le mete piti pulpowo Jisas paisi Pol frouye fei le periai, le Sailas lire Timoti te rounge ratei Beria. ¹⁵ Fei le mete piti pila Pol pe paltei lepe pepi pe fale Atens. Lepe le pe nou pe Beria pilape il wuso Pol lirpepe piti ma Sailas lire Timoti ma rounge frou ye tau tulusi.

Pol le ratei Atens

¹⁶ Wem Pol wala ratei Atens lengarienge Sailas lire Timoti le onom re one wusoli le lulwepe weni ririm olpe wuso pile pepe. Pe paptei wurutei pile. Le onom pele olo onetei liripe. ¹⁷ Fei le le liripe mete piti Israel re mete nemple piti onposio Ma Ili pe pirpei kapi il paptei pifei winem liti pifei onposio Ma Ili lire tulum lautu yawi piti paptei le paisepe oweli. Le lile ma lulwepe mete piti pe pau piri malfem soma lirpepe, le pe ma pingitetei. ¹⁸ Le mete ilepe piti peptalo il pe pau pire Pol kapi il peiwenemple. Le ilepe pe pirpeiye, “Metine fei lepei retawo men nele lato fi linei so fale lau lirpei men lile fei lepe?”

Le ilepe pirpeiye, “Kuna le ma lirpei il piti ririm re towa piti uf nemple.”

Pe pirpei il fei pepe wusoli Pol le leptalo il piti Jisas lire wem le nou leilo. ¹⁹ Leye lo pe pirpowo

Pol kesi pepi pe falepe mete piti pontoluwepe mete piti uf walem kumpu kumpu wuso pau peifo nemple, pifei Areopagus le pe pirpei “Ku keteiye milaiye mau lepei mirpolo ma ye irpouku il pal piti il wuso fei ye irpei pepe. ²⁰ Le il ilepe wem ku mingitei ye irpepei, ku olo mretape kolo. Le ye ma irpouku il pal soma ku mretape.”

²¹ Wusoli mete piti uf Atens pire mete piti uf nemple le pe pau ratei, pe re enke pelpe pirpolo ma waipotei pasi wem pelpe pe piti pirpei le pingitei il wuru fei pingi pau uf nemple.

²² Pol leilo lile kani mi mati lantepe mete piti pontoluwepe mete piti uf walem kumpu kumpu pepe wuso pau peifo nemple pife tulum lelpe Areopagus lepe. Le le lirpeiye, “Ise mete piti Atens, ki kulise watafei ise onposiepe ma lipi peise piti tef lepei wurutei. ²³ Wusoli wem ki kilele kingi uf ile leise fei lepei, ki kulwepe tulum peise piti ise onposiepe. Le ki kerengawo ponu nele, le ponu fei lepe ise yaptei il paitei polpepei, ‘Pe Ma Ili Piti Ku Mretawo Kolo’

Le men lepei fei ise onposio wolo ise retawo kolo le so fei ki kirpei nomnai le ise ma retawo.

²⁴ Ma Ili wuso laltei tef fei lepei lire men nange pele wuso fei pile tef lepei le so Eiya liti yuwei lasi tef lepe le le miso ratei winem piti meila nange lele fei motwalem piti esi pelpe pesio kolo.

²⁵ Le il nemple nou pe polpepei, le miso kapi men nemple wuso mete pe pesio towa lele le pe kapipe pepe kolo. Le lotei so laptei mete pire men nange piti tef lepei lasi yef piti ma kalili yef lepe. ²⁶ Le linu laltei metine niliyeye, leye lo laptei mete topungou polomen polomen re fale keraitei

pau mani niliye louku so lepe. Le le laptei pire tef fei lepi pougai. Wem le wala laptei kolo, le onposio wem piti pe ma ratei tef fei lepei lire uf le tef fei lepe soma pe ratei lepe. So polpepeye. ²⁷ Le le lolpepei soma pe pintawo pe, le pe ma perengawo. Wuso Ma Ili le lato, lo le fiyen tanuku kolo. ²⁸ Wusoli metine nele le lirpeiye, ‘Fei ku fale motwalem ku mratei tef fei lepei, le ku me mau mulunemple wusoli le lotei lirpei ku so molpepe.’ Le tipipi nemple peise re miso pirpei polpepei, ‘Fei ku re eple pele.’ ²⁹ Le wusoli ku eple piti Ma Ili pele wolo ku muluwo kolo, le fei so ku ma mesio weni le ku mire yini lepe kolo. Wusoli pepe kuna yaupe, ku mete piti tef lepei kutei mifei onposio ku so maptei fale. Wolo le ratei lire singe lele. ³⁰ Le Ma Ili onposi lolpepei le ma koponape wem fei mete pe retawo kolo pepe pato. Wolo fei le lirpepe mete liye liye re pile weitei tounga pesipe il olpe pelpe piti tef lepei. ³¹ Wusoli le lotei oli laltei wem piti le ma lifei lingitepe il punkom piti mete fei pratei tef lepei pire il olpe pelpe. Le metine fei le lotei laltei lepe soma lolpepei lepe wusoli le nou leila metine fei lepe wem le la, le nou fale alepe nimin le ku muluwo ku so mulpowo lepe.”

³² Wem pe pingitowo le lirpei il piti wem le nou leilo, (Jisas wem le la lepe), leye lo mete ilepe pe paluwe oli pelesi wolo ilepe pe pirpeiye, “Ku ma nou mingitepe il fei ye irpei pepe pepe, ye ma nou irpei le ku ma mingitei wo.”

³³ Leye lo Pol lusape leye. ³⁴ Mete ilepe pire metine nange lele Dionisius le lesio towa niliye

wata fei ilepe pepe piti Areopagus, le moto nange pene Damaris re mete ilepe re pulpope il pepe pire Jisas.

18

Pol le le ratei Korin

¹ Wem Pol le lirpei lifei Areopagus fei le lusa Atens le le le fale Korin. ² Lepe le lerengawo metine nele piti Israel nange lele Akwila pe pila ratei uf nange lele Pontus. Le so wala lire moto pele Prisila roum musa uf Rom lato uf ili Itali, le me mau mratei Korin. Wusoli metine ili liti lontoluwepe mete lipi nange lele Klodius, lirpepe Israel piti pe ma peilo tani uf Rom. ³ Liso Pol le ma luluweme le le lirime ratei pepi pesio towa. Pe pretai pesio towa piti penglelei morou topo ma peltalo pire winem. Liso Pol re le lirime penglelei le wem mete pe pau paise le kapi era so liri laisepe oweli pele piti laplei pire olongou piti lapiri lafo. Wusoli me roum re mesio towa fei lolpepei, me roum mengleleipe morou topungou mire winem. ⁴ Le wem fei mete mete piti Juda pifei onposio Ma Ili, wem fei lepe wem oli, le linki le winem liti pifei onposio Ma Ili lile lirkilau lirpei lirpolo ma mete piti Israel re Grik pingitowo, le pe ma pulpope il fei le lirpei pepe.

⁵ Wem Sailas lire Timoti tato Masedonia tau fale, Pol karpopi morou topo koloye, le lile leptalo il piti Jisas metine piti ratei wem oli. Le lile lesio towa fei lepeiye lato wem oli wuso lepe. Le laltei nange liti Jisas fale loungo rufro le mete piti Israel lirpepe lirpolo, “Jisas le Kraiss, le metine Ma Ili lotei laltei.” ⁶ Le wem pe pinauli le pe pirpei

pilawo, il olpe polomen polomen re le le lailo lotei kali tom laufi lila le, le le lirpei lapeye, “Wuso ise ye yire Ma Ili malfem kolo, isotei ma yila moingi fei lepe le ki ma olo. Le fei ki ma ke mete nemple ise Israel ma oloye.”

⁷ Fei le lusape le le naro le ratei winem liti metine piti mete nemple wolo le metine liti onposio Ma Ili nange lele Taitus Justas. Winem ratei laitei winem liti pifei onposio Ma Ili malfem. ⁸ Krispus, metine liti linuwo angli pau lelpe, lulpowo Jisas lire moto eple pele re mete piti uf nele nele wuso pau pratei Korin lepe, pingitepe il fei pepe, pe pulpowo Jisas le pe pungungu yali nempleiye. ⁹ Fei le mulpou nele lepe Pol luluwo Apa fale lau lile watafei le letei yongou le le lirpowoye “Ye ma turiye pato le ye ma irpepei olpepei ye ato, le ye ma wilfingou asi towa fei esio lepe kolo. ¹⁰ Wusoli ki kutei kireye rounge ratei le men nele miso leiyeye kolo. Wusoli wuru fei pratei uf fei lepei lepe pe mete peiki piti pulpoiki.” ¹¹ Leye Pol ratei tauru niliye le ile, le le leptalo mete lire il piti Ma Ili.

¹² Wem pe paltei metine nange lele Galio, le fale watafei metine ili ratei Akaia ma lontoluwepe tef wuru piti Rom. Wem fei lepe mete piti Israel pau pirpei nemple, leye lo pe pesio Pol pari kesi pila pe metine ili fei lepe piti ma lingitepe moingi pelpe.

¹³ “Metine fei lepe le lile lirpepe mete lamtetepe ma onposio Ma Ili pinge tisi nele watafei il lipi pouku pirpei pepe kolo.” Pe pirpei polpepei.

¹⁴ Leye lo Pol ma nempe nemi lirpei wolo Galio lirpepe mete piti Israel-ye. “Wuso pepe il olpe

lo towa oli fei le laltei moingi fale, ki miso pos kifei kingitei kireise. ¹⁵ Wolo pepei ise kapi il yire yeiwenemple yire il re nange pasi il lipi peise isotei. Ise isotei ma yingitepe moingi fei pepe. Le ki ma kifei kingitepe lo kulwepe moingi kumpu fei pepei kolo.”

¹⁶ Leye lo lirpepe yali pal kesipe papei pe tani tulum piti lifei lingitepe moingi lepe. ¹⁷ Wem pe naro pau towa yawi mete piti Israel peifale pesio metine liti lontoluwo winem liti pifei onposio Ma Ili nange lele Sostenes pari le pe posio pile lepeye. Wolo Galio le lile lupoluwepe yaupe. Le le onposi moingi fei fale lutepe pele lotei lulwepe pepe kolo. ¹⁸ Pol ratei Korin wem wuru lire mete piti pulpowo Jisas. Fei le liripe peipinemple esi le le lusape. Le lire Prisila re munge lene Akwila pe Sisaria uf liti nimpe tengelem paitetei piti Korin ma paise nimpe teingo le pe ponglo pe Siria peye. Le wem pe wala pe kolo, wala paitei pengari Pol leifale lirpepe paltutu oru lele watafei yom nerenga wusoli le lapuwe il lire Ma Ili. ¹⁹ Leye lo wem pe pe fale Efesus, lepe Pol le lusame Prisila nire munge lene Akwila le le linki le winem liti pifei onposio Ma Ili le le lire mete piti Israel pepi pirpepei. ²⁰ Pe peifale pirpowo piti le ma liripe pepi pratei lepe wem ulel taise wo. Wolo le lirpei le ma ratei kolo, linaulo. ²¹ Leye lo leifale lusape le le lirpepeye “Wuso Ma Ili lotei lirpei ma ki nou kau ki miso nou kau kulise.”

Fei le longlo nimpe teingo lusa uf Efesus le le leye. ²² Wem le lau fale kotulualo Sisaria, le le luluwepe mete piti pulpowo Jisas. Fei le nou lusape le le le Antiok ratei tef liti Siria. ²³ Le

le liripe pratei lepe wisiauye, le nou le tef piti Galesia re Frigia luluwepe linge ire yepe wuso linu le luluwepe. Piti ma menpipe mete piti pulpowo ma pile singe pulpowo Jisas.

Prisila nire Akwila meptalo Apolos il teingipe

²⁴ Wem fei lepe metine nele piti Israel le uf lele Aleksandria nange lele Apolos le re laule Efesus. Le le metine piti lirpei il loporoye le. Le metine ili teingi piti lirpepei le le retape il pal piti Ma Ili wuso paitei yousi pepe loporotei. ²⁵ Wusoli wem le ratei Isip pe peltalo pire il piti Jon metine liti kaptetei mete. Liso retape le lile lolpepeye. Le wem le leptalo il, il pele pe pingowo tisi piti Jisas. Liso wem le lirpepei, le lirpei punkomtei lire il ilepe piti Jisas. ²⁶ Le lile leptalo il wuru pepe lirkilautei leye lo wem Prisila nire Akwila muluwo leptalo il lile winem liti pifei onposio Ma Ili fei me roum kesi mila me winem lelme le me roum kotuwepe il pal mirpowo moporo minge tisi liti Apa. ²⁷ Leye lo Apolos lirpei ma le uf ili liti Akaia liso mete piti pulpowo Jisas pratei Efesus kanowo pantei youti ne mete piti pulpowo pratei uf liti Akaia pirpei polpepei, “Ise ma kesi Apolos ye yontoluwo wem le le faleise.”

Wem le le fale le luluwepe mete piti pulpowo Jisas wusoli Ma Ili le lailelepetei le Apolos kaniepe loporotei. ²⁸ Leye lo le lirpei lirkilautei lire mete piti Israel le le weisipe laptei pinge alu lire il piti paitei yousi pirpeiye, Jisas le metine Ma Ili lotei laltei lau liti ratei wem oli.

19

Pol lau fale Efesus

¹ Wem Apolos wala ratei Korin Pol leifale linge ire yepe pele linge tef liti Korin lau fale Efesus. Lepe le lerengape mete ilepe piti pingowo le le lepleteiye, ² “Ise kali Riri Teingi lau lunkise wem ise yulpowo lo olo?”

“Ku oloteiye, Riri Teingi fei lepe ku mingitei pe pirpei piti le ratei kolo,” pe namti pirpowo polpepei.

³ “Eiye lom?” Pol namti lepleteiye, “Ise yungungu yinge tisi piti mi?”

Leye lo pe namti pirpowoye, “Ku mungungu minge tisi wuso Jon liti kaptetei mete lirpei lepe.”

⁴ Fei le Pol lirpepe lolpepei, “Ise yungungu yinge tisi liti Jon, kuna le le kaptetei mete piti tounga pesipe le pe pusape il olpe pato. Le le lirpepe mete piti Israel ma pulpowo metine ma luwowo lingi lau, le metine fei lepe, le Jisas.”

⁵ Wem pe pingitepe il fei pepei pe pungungu pire nange liti Apa louku Jisas. ⁶ Le Pol leptalo esi puwo eri pelpe le Riri Teingi lau lunkuwepe le pe pirpei il nemple watafei pirpei kari noni panenei pepei le pe peptalo il piti Ma Ili pasiepe.

⁷ Mete fei pepei pe eti plen le plen te wings (12).

⁸ Le anongou wings niliye fei Pol le wem oli linki le winem liti pifei onposio Ma Ili lire mete le le lirpepe lirkilautei. Le liripe pirpepei, lirpolo ma lirpei lamtuwepe lire il fei le leptalo piti Ma Ili ma lotei lontoluwepe mete pele pe punkomtei. ⁹ Wolo ilepe pingitepe il pele, le pe pulpope kolo. Le pe pirpei il olpe pe tisi liti Ma Ili wuso le kosape mete

wuru pepe. Leye lo Pol kesipe mete piti pingowo pusape mete fei pepe. Le wem oli wuso lepe le liripe pirpepe le le leptalo lifei winem lautu yawi piti Tiranus. ¹⁰ Le lolpepei le fale taurungu winges liso mete wuru wuso pratei tef liti Esia lepe mete piti Israel re mete nemple pe pingitepe il piti Ma Ili.

¹¹ Ma Ili laptei singe lipi fale lire Pol, le le laptei falele. ¹² Wuso le olongou lele piti liri lalele lenke lo olongou piti lafo, wem pe kapi pilape pe watepe mete piti kainu le olpe pelpe naro pe taniepe pire riri olpe pepe re miso naro taniepe.

¹³ Le mete ilepe piti Israel wuso pilele pe pau le pe nampro ririm olpe pepe, pe re pirpolo piri nange liti Apa louku Jisas piti ma piri pesio towa fei lepei. Pe pirpepe ririm polpepei, “Ki kirpeiye kire nange liti Jisas wuso Pol lirpouku lepe, ise naro yau tani.” ¹⁴ Le mete fei polpepei pepe pe eti plen te winges (7) eple piti Israel metine ili liti leltawio Ma Ili siye, nange lele Skeva. ¹⁵ Wolo riri wuso lunkuwo metine lepe lirpepeye, “Ki kretawo Metine Ili Jisas, le metine nange lele Pol lulpowo re ki kretawo le kali singe, wolo ise olo, ise minemple?”

¹⁶ Leye lo metine fei riri oli linkowo lepe lirkilautei le le losiepe olpetei raptuwe lilape le laptei liye, teluwi palei pilio pire olongelem pelpe re kerereye. ¹⁷ Fei le Israel pire mete nemple wuso pratei Efesus lepe pingitepe il fei pepepe pe turuwepe olpe, leye lo pe onposi nange liti Jisas Ma Ili pirkilautei. ¹⁸ Le mete wuru wuso pulpowo Jisas lepe paule fale alepe nimin le pe pirpei

nomnaipe il olpe pire towa olpe wuso pesiepe pepe. ¹⁹ Le mete wuru pelpe wuso pesiepe puro, le pe kapi yousi pelpe pire yefei, tenglanu, welife semei pire lulu emingo wuso pafo pratei pepe kapi pilape naro pau papei nemple pafo weli le mete wuru wuso pile pepe pulwepe. Le ye le pe koponape yousi mole paisepe, pepe era pelpe fale polpepei 50,000 kina leye le. ²⁰ Fei pe pirkilau polpepei mete wuru wuru re pe fale pingitepe il piti Ma Ili.

²¹ Wem il fei pepepe fale pe tani, Pol leifale onposi ma le Masedonia re uf liti Grik yo le kere rotopa le Jerusalem leye. Le lirpei, “Ki ke Jerusalem fei, ki ma ke kuluwo Rom, ki ma keye.” ²² Leye lo le laisinge Timoti lire Erastus mete wings fei tepei te mete piti kanowo tinu te Masedonia le le wala ratei tef liti Esia.

Moingi ili olitei falepe Efesus

²³ Le wem fei lepei moingi ili olitei falepe Efesus. Wusoli tisi liti Ma Ili fei Pol kosape lepe oli lirkilauteiye. ²⁴ Fei le metine piti lesiepe weni kumpu kumpu piti riri nimou ine Artemis nange lele Demetrius, towa lele fei lepe, le kapi era lipi liso le laisipe mete pele wuso pe kanowo pesio towa lele lepe. ²⁵ Leye lo le linape pire mete nemple wuso pesio towa watafei le lepe pau le le lirpepeye “Ise mete fei pepepe, ise retai ku mifei mole yuwei mire towa louku fei lepei. ²⁶ Le ise miso yontoli le isotei miso yingitei men nange fei metine lepei nange lele Pol lirpepei lepe. Le lirpei lolpepei ‘Ma lipi wuso mete pire esi pelpe pesiepe pepe kuna pe ma lipi kolo.’ Le le fei lolpepei mete

wuru paptowo mingim pire il fei le lirpei ‘Ma lipi fei mete pire esi pelpe pesiepe pe olo pe ma lipi kolo.’ Fei le il fei pepe Pol lirpepe mete piti Efesus poteteiye kolo le lirpepe mete wuru piti tef liti Esia. ²⁷ Fei pepe olupetei le towa teingi louku piti kapi era wuru lepei mete ma pirpei pingouku il piri. Le pepei poteteiye kolo, fei pepei re olupetei wuso winem liti riri ine Artemis ma lato yawi wusoli mete ma onposio kolo, le ne ma nato ine koloye, nato yaune nire mete piti Esia re tef liti Rom ma pifei onposiene kolo.”

²⁸ Wem mete fei pepei enke pelpe peilo le pe peifale pailolo pirpei polpepei, “Artemis ne riri nimou ine niti Efesus.” ²⁹ Leye lo mete wuru wuso pratei uf ili Efesus lepe peifale pailolo pe pire uf ili lepe pougai. Le pe pesienge mete winges titi Masedonia wuso tire Pol tau tepe, nange pelnge Gaius lire Aristarkas le pe pantu pe winem liti mete wuru piti uf paule peifonemple. ³⁰ Fei Pol leifale lirpolo le ma lantu linuwepe le ma leite lotei alepe nimin, wolo mete piti pingowo Jisas pirpowo piti ma lolpepe pato. ³¹ Fei le mete lipi ilepe piti tef kumpu kumpu pe numuwi piti Pol pe re papei il pirpowo piti le ma leite lotei alpe nimin le tulum fei pe pau peifonemple pifei lepe pato.

³² Le wem fei lepe mete wuso peifonemple pile tulum fei lepe pailolo pirkilautei le mete ilepe pailo pirpei il nemple le ilepe pungunape il nemple wusoli wuru pelpe oli retape il pal piti pau peifo nemple kolo. ³³ Le mete ilepe piti Israel pirpei raltuwe metine nange lele Aleksander piti ma le lile le mete wuru ma puluwo. Leye lo

Aleksander lirpepe lire esi lirpolo ma lirpei lire lotei teingi le mete wuru wuso pile pepe. ³⁴ Wolo wem pe puluwo pario wata fei le metine piti Israel, leye lo pe mete wuru ye fei peifale pailolo il nempleiye polpepei “Artemis ne noteteiye riri nimou ine niti Efesus.” Pe pailolo pirpei il fei pepe pratei wem uleltei.

³⁵ Leye lo metine ili piti laptetei il piti uf ili leifale lirpepe mete piti ma pos pato pingitowo le lirpeiye “Ise mete piti Efesus le metine niliye niliye retai yolpepei ku piti uf ili Efesus lepei leso ku pesio winem liti yeila nange liti riri nimou ine Artemis ratei lire erau wuso nualo yuwei nau le ise wuso onposiene lepe. ³⁶ Le fei ise ma yire isotei yef kolo, liso fei ise ma pos yato le ise ma onposi so ise yaptei men men fale.

³⁷ Fei ise kesipe mete fei pepe yilape yau lepei yaupeye. Le pe paltutu winem liti riri ine Artemis le pe pirpei il olpe pe ma lipi pouku kolo, oloye yaupe. ³⁸ Wuso Demitrius lire mete pele piti pesio towa lele, pe pire metine nele pepi purai nemple ku maptei mete niliye niliye piti mete lipi pingitepe moingi. Le pe miso pilape moingi fei pepe pe fale wem fei pepe. Leye lo pe kapi il pire peiweinempleye. ³⁹ Le wuso ise yilape il lipi taise piti ma yeitoku yire il fei pepe, ma mete wuru piti Efesus pau peifonemple wo, leye lo il fei pepe ma mirpei mile tulum fei lepe. ⁴⁰ Wusoli pepe pe olupetei ma mete lipi piti Rom pirpei, ‘Men nemple so fale wem fei lepei lepe liso mete wuru pe pailolo pepe.’ Le minele miso lapsi karipe lire fei pe pailolo lepe? Le ku miso mapi karipe il fei pe

pailolo pepe. Le ku miso merengape poungotu.”
⁴¹ Le lirpepe mete wuso peifo nemple pile pepe,
 pe winangou pelpe pe ye.

20

*Pol lusa Efesas leinei linge tef piti Masedonia
 lire Gris*

¹ Wem moingi fei pe pailolo pepe pa, Pol linape
 mete piti pulpowo Jisas pau peifonemple le le
 lirpepe il piti pile singe, leye lo le lusape pratei
 le le le Masedonia. ² Fei le le leinei linge tef piti
 Masedonia, le le lirpei lalpope mete piti pulpowo
 wuso pratei tef fei pepepe lire il wurutei. Leye lo
 le lau falepe mete piti Gris, lepe le ratei anongou
 wings niliye. ³ Fei le laltetei wem piti ma le
 Siria wem fei lepe le lingitepe mete piti Israel
 pirpei piti pe ma palpo la. Leye le lirpolo ma
 nou lingio tisi elpesi le Masedonia le. ⁴ Le le
 mete fei pepepe so pire Pol pepi pe lepe nange
 pelpe men so pepepe, Sopater ninge liti Pirus liti
 Peria le Aristarkas lire Sekundus piti Tesalonaika
 le Gaius liti Derbe re Timoti, Tikikus re Trofimus
 te titi tef Esia. ⁵ Pe mete fei pepepe pe pinu pe
 pratouku Troas. ⁶ Le ku monglo nimpe teingo
 musa Filipai wem pe rautuwo wem piti luom le
 lankei kolo, mifei wem wings niliyeye te wings
 me fale merengape Troas le ku mepi ratei wem
 wings niliyeye wings niliye le niliye (7).

Pol leila Yutikus nou leilo

⁷ Wem piti Sande fale ningli lire malfem ma
 mulpou ku mau meifo nemple piti maplei oweli
 piti onposio Apa. Leye lo Pol leifale lirpepe mete,

le le lirpepe le le fale wem tangu wusoli le ma lusa uf nolowi. ⁸ Le mulpou fei lepe pe pepletei weli wuru olpe paptei pultetei winem yuwei wuso ku mifei mirpei lepe. ⁹ Le metine nele wala leilo lalolo yawi nange lele Yutikus longlo le lifei wingi kumpu piti peilape poli pontotoli. Le wem Pol lirpepei Yutikus letei yepe kumpu kumpu le le letei luronom le le kere luwalo winem yuweitei liye lau luwalo tef. Pe naro pitipi pau peila puluwo wolo le laye. ¹⁰ Wolo Pol le litipi lau kete lotei le luwo montuwo le le kanowo piti le ma nou leilo. Le lirpeiye “Ise ma enke olpe pato. Le kuna la kolo.” ¹¹ Leye lo le nou lunwei le yuwei kali luom kareri leye lo pe palei. Fei le liripe pirpepei mulpou ulel lepe pe pe ifili kerere le epli fale loutalo lau. Wem fei lepe Pol le lusape. ¹² Leye lo pe kesi metine fei luwalo la lepe wolo Pol le nou leila, pe uf, leye lo enke pelpe nou fale malyeye pratei.

Pol lirpepe mete piti pinuwepe mete piti pulpowo Jisas pratei Efesas piti le ma lusape

¹³ Fei le ku meifale karowo nimpe teingo me monglo me Asos meye, lepe ku ma kesi Pol re mepi monglo. Le lirpouku piti ku ma molpepei wusoli le linge tef le lepe. ¹⁴ Wem le le fale lerengauku ratei Asos le lirouku monglo nimpe teingo le ku mepi me Mitilini. ¹⁵ Fei ku monglo fei lepe me me fale raltei Kios nolowi nenpe. Nolowi nenpe ku me fale Samos. Leye lo nolowi nenpe ku me fale Miletus. ¹⁶ Wuso oli Pol lirpei pe ma pe raltei Efesus soma le lusa wem ile lele lato tef liti Esia kolo. Le lirpolo ma frou frou

le fale Jerusalem soma wem fei pinawo polpepei Pentikos, wem piti Juda lelpe, le ma le fale.

¹⁷ Pol laptei il wem le ratei Miletus pe Efesus lirpepe mete piti pinuwepe mete piti pulpowo Jisas ma pau puluwo. ¹⁸ Wem pe pau fale le lirpepeye, “Ise retai wem wuso ki kireise ratei le ki kireise ratei mesio towa wem ulel lepe, wem ki kau fale tef liti Esia. ¹⁹ Le ki wem oli rautu kutei kolo. Le wem ki kesio towa watafei metine liti lesio towa liti Ma Ili, onom peiki one le ki kouti. Wuso mete piti Israel pe oli pirpe nemple ma peipoiki. Moingi fei lepe so faleiki wem oli ki so kouti. ²⁰ Le ise ma retai yolpepei ki kesiepe men nange kapiri piti ma kaneise kolo, wusoli ki keptalo le kirpeise fale alepe nimin le wem ki ke winangou peise re kirpeise. ²¹ Ise mete piti Israel le mete nemple re ki waise koporo piti ise ma kani onom yantowo Ma Ili le ise ma yusape il olpe peise pato le ise ma yulpowo Ma Ili louku Jisas Krai. ²² Le fei ise yuliki ki kila moingi liti Riri Teingi leiki. Fei ki ma ke Jerusalem, kire wouye ye ke, kretai menele ma faleiki lo olo le. ²³ Fei pepei so ki retape wusoli Riri Teingi lirpeiki uf lipi wuru pepe wem ki ke fale mete ma waiki moingi olpe pire winem oli piti pesiki peireiki peiteiki kifei. ²⁴ Wolo ki onom teingine piti ki ka, lo ki ratei. Le ki onom peiki piti ma kesio towa piti Ma Ili Jisas wuso le waiki piti kirpei nomnaipe il teingipe wusoli Ma Ili lotei le onom manepe mete pele piti pulpowo lepe ke kaltu. ²⁵ Le ise mete wuru pepe ki kulise ke kaltu le ki keptalo il piti Ma Ili ma lontoluwepe mete pele piti pulpowo le fei ki retai kolpepei ise ma nou yuliki yasi koloye.

²⁶ Le wem fei lepei, ki kirkilau kirpei nomnaipe pe iseye, wuso ilepe peise pingiteiki le pe pe pire Ma Ili malfem kolo, pe potei ma pila moingi fei lepe, le ki ma olo. ²⁷ Wuso oli ki kesiepe kapiri men nange fei Ma Ili lirpei ki ma kaptei fale pepe kolo. Oli kirpeise yalipeye. ²⁸ Le ise ma wem oli yontoli isotei yire mete piti pulpowo wuso Riri Teingi laptei pe eti peise pepe. Le ise ma fale mete piti yontoluwepe mete piti Ma Ili pele wuso le lotei kesipe watafei eple pele lotei wem ninge lele la.

²⁹ Fei wem ki kusaise ki retai mete olpe piti pemteteise ma faleise le pe ma pirpei pempeteise le ise mete piti yulpowo Ma Ili ma yuwalo yire il pelpe. ³⁰ Wem wala lato miso mete ilepe piti alpe peise isotei pirpei il piti pempesipe mete le pe ma pinuwepe mete piti pulpowo Jisas le pe weitei polsipe peye. ³¹ Fei ise ma retai yoporo yire mete fei polpepei, le ise ma onposiepe yirkilautei. Wem oli ise miso onposiki, wem ki ratei lepei taurungu wings niliye, ki kirpei il fei pepe kasi lus orungu peiki wusoli mulpou epli ki kirpowo metine niliye niliye piti ise. ³² Le fei ki keiteise ise ye eti piti Ma Ili lire singe pele piti onom manepe mete pele le le miso lontoluwepe lailelepe. Le le lotei miso menpeise yile singe, le le ma waise men nange pele wuso le lesiepe piti mete pele piti pulpowo Jisas pepe. ³³ Le ki kirpolo ki ma kapi mole yini piti metine nele kolo, olo. ³⁴ Ise isotei retai ki kutei kesio towa fale esi peiki, ki so kapi men men nange peiki kire mete piti kaneiki pouku. ³⁵ Le fei ki oli kosaise men nange piti yesi towa kari tef ye ye, le ku fei molpepei soma ku kaniepe

mete piti peila esi kolo. Le ise ma retape il fei pepei wuso Ma Ili Jisas lotei lirpei lolpepei ‘Wuso metine nele waiye oweli ye ma onom teingine wolo ye watowo metine nele oweli ye ma onom teingineti’.”

³⁶ Wem Pol lirpei il pele pe yalipe, leye lo le liripe mete piti pinuwepe mete piti pulpowo pe puwalo yaruwepe yamkelem pratei peletei Ma Ili. ³⁷ Fei pe paungi pepi pouti le pe penesesi mi, leye lo pe paltei leye. ³⁸ Wem le le, pe enke olpe pasi il wuso le lirpei lolpepei “Pe ma nou puluwo pasi koloye.” Leye lo pe pepi pe paltei longlo nimpe teingo leye.

21

Pol liripe pe fale Jerusalem

¹ Ku mouti, ku musape me, me tuwopou ye me fale Kos. Fei le nolowi nenpe ku mau fale Rodes, wem ku mau fale lepe, leye le ku me uf pinawo pirpolo Patara. ² Le lepe, ku mingitepe pirpei polpepei “nimpe teingo nenpe ma ne Fonisia.” Leye ku me maise nimpe teingo le ku monglo meye. ³ Fei ku mifei mau mau muluwo Saiprus le lifei, le ku meinei kali maltei me liti eti tilpi me Siria meiyé. Ku me fale maitei uf ili Tair, le pe kapi oweli pelpe wuso nimpe teingo nilape nau ma naptetei uf fei lepe. ⁴ Lepe ku merengape mete ilepe piti pulpowo Ma Ili pratei, le ku mepi mratei wem eti plen te winges (7). Pe wuso Riri Teingi kosape tisi le pe pirpowo Pol le ma le Jerusalem pato. ⁵ Wolo wem louku fei ku miripe ratei lepe le yali, leye lo ku meifale musape, le

ku me. Wem mete piti pulpowo pepe puluku meifale ma me pe peilo pire nimoure re eple pelpe mepi me periai telmane yalipe ye. Lepe, ku mete wuru ye fei muwalo yaru yamkelem ratei meletei Ma Ili. ⁶ Leye lo ku mepi meipi nemple esi le ku monglo me mifei nimpe teingo le pe nou pe uf winangou pelpe peye. ⁷ Tisi liti nimpe teingo, wem ku musa Tair le ku mau fale Tolemes lepe fei oloye. Leye lo ku me mulwepe mete piti pulpowo Jisas le ku mepi mratei wem niliye. ⁸ Fei le nolowi mire mul ku musape pe pratei le ku me fale Sisaria, lepe ku minki me winem liti Filip metine nimou. Le ku mepi ratei. Metine fei lepe leso pe paltei lire mete winges niliye le winges niliye lepe wuso paptei ratei Jerusalem pepe. ⁹ Le le eple feri pele wala paisepe mungarem kolo pe re peptalo il piti Ma Ili. Eple feri pele wiem roum le wiem (4). ¹⁰ Ku mepi mratei wem wuru koloye. Le metine nimou nange lele Akapus, le lato Judia so lau fale. ¹¹ Le kali mongopo liti Pol lele lila lau falouku leye lo le liri topwepe esi pire ire pele lotei. Le le lirpoukuye “Pepei pepe Riri Teingi lirpei lolpepei ‘Metine mongopo lele men lepei lepe, pe ma topuwo watafei ki kutei topwepe ire esi peiki pepe, pe ma topuwo pratei Jerusalem. Israel ma topuwo pari leye lo pe palei watepe nemple ma puluwo’.”

¹² Wem ku mingitei il fei pepei, ku mire mete ilepe wuso pratei lepe mirpowo Pol ma le Jerusalem pato. ¹³ Wolo le namti lirpoukuye “Ise fei yolomen so yolpepe le ise youti re yolpepe ise waiki moingi ili oli fale onom peiki. Fei ki

onom teingine piti pe ma topiki wem ki ke fale Jerusalem wuso ki ka re ki onom teingine. Wuso oli ki ka kungwi nange liti Jisas Ma Ili.” ¹⁴ Wem le lirpouku lolpepei, ku ma molomen soma ku il kari. Leye le ku pos mato le ku mirpeiye “Men nange ma fale ye, wusoli Ma Ili lotei lirpei ma fale.” ¹⁵ Leye lo ku mratei lepe mengari, fei ku kapi oweli pouku mafofo le ku meifale musa uf fei lepe le ku me Jerusalem. ¹⁶ Wem ku meifale me mete ilepe piti Sisaria wuso pulpowo Jisas pe re peifale mepi me. Pe ketouku mepi me winem liti metine nange lele Nason, le soma ku mepi mratei lepe le le piti Saiprus, fei le lulpowo Jisas wem uleltei. ¹⁷ Wem ku me fale Jerusalem mete piti pulpowo Jisas pe enke teingipe olpe le pe pau ketouku pire enke pelpe rautu potei.

Pol lato Jerusalem

¹⁸ Fei le mire nolowi nenpe Pol leifale lire ku mepi me ma muluwo Jems. Le wem fei lepe mete piti pinuwepe mete piti pulpowo Jisas piti pratei Jerusalem lepe pe re oli pau pifeiye. ¹⁹ Pol leisipe, leye lo le nampli lirpepe lire towa wuso le lesio le Ma Ili laptei men nange falepe mete piti alpe nemple pepe. ²⁰ Wem pe pingitepe il pele fei, leye lo pe peifale peila nange liti Ma Ili. Fei pe pirpowo Pol ye “Apa fei ye miso uluku ku mratei Jerusalem molomen. Le fei polpepei mete wurutetei piti Israel fale pulpowo Jisas le pe pesiepe il lipi wuso Moses laptei pepe poporotei. ²¹ Le pe kapi il pirpei polpepei ‘Ye eptalo il irpepe mete piti Israel wuso pire mete nemple pratei uf pire tef nemple pepe piti pe ma pingepe il lipi

Moses laptei piti pe ma paploupe topungou piti eple tuleingi kolo. Le pe ma pingepe il piti manre yaire piti Israel kolo.’ ²² Le fei pe retaiye, ye nou au fale Jerusalem menele ma fale le? ²³ Ye ma esiepe il fei ku mirpeiye pepe. Mete winges te winges fei ku mifei pepe oli pirpei punkom pire nange liti Ma Ili. ²⁴ Ye ma iripe yepi ye, le ye ma yepi ye yungungu kaptetei olpe peise piti topo peise tanise le ye ma aisipe yuri piti pe pelpe wem ise yeptawi, le ise yaptei pe Ma Ili fei yo pe ma paptutu eri pelpe. Pe fei polpepei soma mete wuru pretai pirpolo il fei pe pirpepe pire towa fei pe ma paltei faleiye lepe oli punkom kolo. Le ye yotei re wala ingepe il lipi piti Moses pele wusoli pe pirpei ma metine niliye niliye ratei lingepe il lipi fei pepe. ²⁵ Wolo watafei mete piti alpe nemple wuso fale pulpowo Jisas, ku maptei yousi maptei pe watepe mirpepe piti pe ma paplei oweli piti pe paptei watepe towa olpe piti tef lepei kolo. Le yuri piti pire teluwi re yuri piti fei kumkeripe iliengelem le pe pa pepe re ma paplei kolo. Pe ma pire nimoure raine lo nimoure piti paisepe mungarem ma pepi petei kolo, ma pato yaupe ye pe.”

²⁶ Leye lo Pol kesinge mete fei tepe, le nolowi nenpe le le lungungu kaptetei olpe pele piti topo lele tanio liringe mete fei tepe. Fei le linki le winem liti Ma Ili le le lirpepe retai piti wem piti pe ma metine niliye niliye leptawi yuri pele laptei pe Ma Ili, wem fei polpepei soma ku mile mesio towa liti ku nou fale teingipe.

Yali pal penglei Pol pesi pari

²⁷ Wem eti plen te winges ma pe yalipe, mete ilepe piti Israel wuso pratei tef liti Esia lepe puluwo Pol lile winem liti Ma Ili. Le pe pirpepe pinuwepe mete wuru wuso pifei pepe enke olpe pasio, le pe peifale pesio pari. ²⁸ “Fei ise mete piti Israel” le pe pailo pirpei polpepei, “ise yau kanouku le metine fei lepei so lirpepe mete liye liye re lau, le leptalo il le mete wuru lire ise mete piti Israel le il lipi piti Moses re winem liti Ma Ili fei ratei Jerusalem lepe pe olpesa. Liso men fei re le kesipe mete nemple lilape linki lau winem liti Ma Ili le le laltei winem teingi fei lepei fale winem teingi koloye.” ²⁹ Pe pirpei il fei pepei wusoli pe puluwo metine nange lele Trofimus le liti Efesus lire Pol rounge tau fale ratei Jerusalem liso pe pirpolo Pol oli kesi lila linki le winem liti Ma Ili ye. ³⁰ Fei le mete wuru wuso pile pepe peifale pailolo pinge uf ili lepe pingowo pe paltuye, le mete wuru pantu pau peifo nemple pesio Pol pari le pe peipepi pila naro pe towa yawi tani winem liti Ma Ili. Leye lo pe pamsi wingi. ³¹ Fei le mete fei pepe pe enke pelpe pirpolo pe ma palwewe Pol la. Wolo mete ilepe pilape il frou ye fei pe falowo yalu pau ili piti lontoluwepe yali pal piti Rom pepe pirpei polpepei ‘Uf ili Jerusalem oli ipli lire mete.’ ³² Wem fei lepeye, yalu pau ili lirpepe yali pal piti pontoluwepe mete, pepi pe pulwepe mete fei pe pailolo pire ipli pepe. Wem pe puluwo le lire yali pal, leye lo pe kete eti pusa Pol. ³³ Yalu pau ili lepe, le karowo Pol le lesio lari. Le le lirpepe yali pal ma kauti foiye lingi kimplinge winges piti ma topuwo pari. Leye lo le lepleteiye

“Metine minele fei lepei? Le le lesi men?” ³⁴ Wem le lepletei lolpepei, mete ilepe pailo pirpei il fei pepe, le ilepe pirpei nemple pelpe. Pe fei polpepe, le yalu pau ili lepe le ma retai il pal lolomen, olotei. Wuso oli pe pirpei keraitei teiye. Leye lo le leifale lirpepe yali pal pele pe kesi Pol pila punwei pe winem ili kimpli oli. ³⁵⁻³⁶ Fei le mete pepe polsi pau pailo pirpepe poteiye “Yalwewe la.” Pirpepei polpepei pe pireri malfem punwei fomnou, leye lo yali pal kali pila yuwei wusoli mete fei pepe oli enke olpe pasioteiye.

Pol lirpepe il pele

³⁷ Wem pe kali Pol pila punwei pe winem ili kimpli lepe, leye lo Pol leifale lirpowo yalu pau ili lepeye “Ye ingiteiki ki kirpeiye il peiki wo?”

Fei le yalu pau ili lepe namti lirpowoye, ³⁸ “Wuso ye irpei il piti Grik, polpepe ye metine watafei metine liti Isip wuso laltei moingi liti lire mete piti pontoluwepe uf posinemple pepe lom? Le metine fei lepe le linuwepe mete wurutei (4000). Pe pantu pe kotire tef yawi nimpe re foiye olo. Ye metine fei lepe lom?”

³⁹ Fei le Pol namti lirpowoye “Ki piti Israel le pe pilaiki ratei uf Tarsus ratei tef liti Silisia. Le uf fei lepe pretawo nange lele ilitei. Le fei ye ma usaiki, ki kirpepe mete il peiki wo.” ⁴⁰ Yalu pau ili lotei watowo il, leye lo Pol litipi lile fomnou lepe le le lirpepe mete lire esi pele. Wem pe puluwo, le leilape esi pele pe posye pile. Fei Pol lire il piti Hibiru lirpepe.

22

¹ “Fei ise mete piti yeilo yinuki, yire mete piti yireiki mepi meilo mantei nemple, ise yingiteiki ma kirpei nomnaipe il pal peiki pe ise, wusoli ise yirpolo ki metine oli lepe.”

² Wem pe pingitowo lire il pelpe Hibru lir-pepe, pe il re olo posye pile pingitowo, Pol lirpei lolpepei.

³ “Ki piti Israel le pe pilaiki kratei Tarsus lato Silisia so uf kumpu peiki nepe. Wolo ki kau fale Jerusalem kire metine kratei lepei, le metine piti leitaloiki lepe, nange lele Gamaliel, le so ki ratei kingitowo lirpeiki lepe. Ki kingitepe il koprotei piti ma kingiepe il lipi wuso manre yaire pouku pingepe pepe, le ki keite ki kutei ke Ma Ili watafei ise re pepe. ⁴ Le ki watepe mete fei pingowo tisi liti Jisas moingi ili olitei piti pe ma pa, le ki ke kesiepe topwepe mete nimoure kilape ke kaptei pifei winem oli. ⁵ Il fei kirpei pepei pepe, metine ili liti leltawio Ma Ili siye lire mete piti pontoluwepe mete wuru pepe re miso pirpei pire il peiki pepei punkom. Wem fei lepe ki kani youti pantei pirpei mete piti Israel pe pingowo Ma Ili pratei Damaskus. Leye lo ki keilo ke lepe piti ma kesiepe le ki kire foiye lipi kimplipe topwepe kapiri kesiepe kilape kau Jerusalem piti ma watepe moingi.

⁶ Wem ki ke kire Damaskus malfem. Wem fei lepe epli lau lile nimen if ili oli fale yuwei lau luwaleiki. ⁷ Ki fupeteteiki oli kere kuwalo tef le ki kingitei il nemple kuna fale pinei pau pe, le pe pailo pirpeikiye, ‘Sol-o, Sol, piti polomen so ye waiki moingi lepe?’

⁸ Leye lo ki namti keleteiye, ‘Ye metine minele so lepe? Ye Ma Ili lom?’

Fei ki kingitei le namti lirpeikiye, ‘Ki Jisas liti Nasaret, men so ye waiki moingi piti osiki eiweiki.’

⁹ Mete wuso pireiki mepi me lepe puluwo if fei lepe wolo pe pingitepe il fei metine lepe lirpei kolo. ¹⁰ Ki keifale keleteiye, ‘Ma Ili le fei ki ma kolomen?’

Leye lo Ma Ili lirpeiki lolpepei, ‘Wem fei lepeiye ye eilo inki e uf Damaskus, lepe ye miso pirpeiye men nange wusoli Ma Ili onposiepe piti le ma waiye esiepe.’

¹¹ Ki wusoli lutepe olpe kire if ili lepe, leye lo mete peiki wuso mepi me pepe pesiki eti leiki le pe pinuki minki me uf ili Damaskus lepe. ¹² Le uf Damaskus lepe metine nange lele Ananias le metine piti lifei onposio Ma Ili, wem oli le le lingepe il lipi pouku loporotei, liso mete wuru piti Israel wuso pepi pratei uf lepe onposio le pe peila nange lele poporotei. ¹³ Le lau faleiki rounge wile, le le lirpeikiye, ‘Winke leiki Sol, fei ye nou ontoli.’

Wem fei le lirpei lepeiye, ki nou kontoli le ki lupoluwo. ¹⁴ Fei le lirpeiye, ‘Ma Ili liti manre pouku linaiye piti ye ma retawo towa lele wuso le onposi ma laltei fale lepe. Soma ye uluwo metine teingitei lele wuso lesio towa lele le ye ingitowo lotei lirpei fale nemi lele. ¹⁵ Wuso oli ye fei ma kapi il pele ilape e irpepe mete wuru ire men nange fei ulwepe le ye ingitepe pepe. ¹⁶ Fei il so pepe le piti polomen so ye ma ratei engari wo? Ye ma ungungu ire nange liti Jisas, le tipe ma laptu il olpe peiye pe tani.’

17-18 Leye lo ki (Pol) nou ke fale ratei Jerusalem, le wem ki wala keletei Ma Ili kifei winem lele le il nemple pau faleiki, le ki onposiepe watafei ki kuluwo Ma Ili lirpeikiye, ‘Ye ma eilo frou usa uf Jerusalem wusoli mete fei pratei lepei miso pulpope il peiye wem ye eptalo ire nange leiki kolo.’

19 Ki namti kirpowoye, ‘Apa leiki Jisas, pe pretaiki poporotei wusoli ki wem oli kinkingi ke winem liti pifei onposio Ma Ili, le ki kengleipe mete piti pulpoiye, le ki ketesesipe. 20 Le wem metine nange lele Stiven lirpepe mete lire nange leiye wuso palpo la lepe re, ki kutei so kile le kirpei, pe so palpo. Wem fei lepe ki kontoluwepe olongelem piti mete fei pe palpopo lepe, ko’

21 Wolo Ma Ili lirkilau lirpeiki ye, ‘Eifale e wusoli ki ma kaiteiye e mete nemple fiyentei, ye ma e mete pe Israel kolo, e irpepe’.”

22 Pe pingitowo lirpei le, le wem le lirpei piti le le mete piti alpe nemple, pe peifale rapo nemi pailolo pirkilau pirpeiye “Kesi yaltei lau le ku ma malwewe, la wusoli pepepe olpe, le ma ratei kolo.”

Pol lirpepe le metine liti Rom

23 Pe peifale pailolo, peisi kareripe olongou pelpe, le pe pire esi kali tef nengrange pireri le yuwei. 24 Yalu pau ili liti Rom lepe, lirpepe yali pal kesi Pol pila pinki pe winem ili kimpli lepe taniepe le le lirpepe piti pe ma pire nungo teingo petesi soma le lirpepe il pal piti polomen so mete piti Israel pailolowo pirkilautei polpepei pepe. 25 Wolo wem pe topuwo pari piti pe ma petesi, le leifale lirpowo yalu pau piti lontoluwepe yali

pal wuso lile lepe lolpepei, “Ise il lipi peise pirpei polpepei, ‘Ise ma yetesipe mete piti Rom kolo, wuso metine piti lingitepe moingi wala olo lirpei le metine oli liti aptei moingi falele’.”

²⁶ Wem yalu pau liti lontoluwepe yali pal lingitepe il fei pepei, le le falowo yalu pau ili le le leleteiye, “Ye ma olomen ire metine fei liye? Wuso oli le metine piti Rom.” ²⁷ Fei le yalu pau ili lepe leletei Pol-ye, “Ye irpeiki, ye metine liti Rom lom?”

Pol namti lirpowoye, “Iyo ko.”

²⁸ Le yalu pau ili lirpeiye, “Fei ki fale metine liti Rom lepei lepe, ki kaisepe era lipi olpe.”

Wolo Pol namti kamio il lirpowoye, “Ki olo, ki piti Rom wusoli ema re eiya meiki me roum re piti Rom.”

²⁹ Leye lo metine piti ma leletei Pol kere linpei lau le tanio Pol, le wem yalu pau ili luluwo lolpepei, le turuwo wusoli Pol le metine piti Rom, wolo le lire foiye lipi kimplipe topuwo lari.

Pol le falepe mete lipi piti pontuluwepe mete piti Israel ma lirpepe

³⁰ Fei le yalu pau ili wala lirpolo ma lintape il pal lerengape piti fei polomen so mete piti Israel pamtuwo lepe. Leye le nolowi pire mul, le lirpepe yali pal penfaripe foiye lipi kimplipe tanio Pol le le lirpepe mete lipi piti peptawio Ma Ili siye pire mete lipi piti Israel, pontuluwepe mete (70) pau peifonemple. Leye lo le kesi Pol laltei lile watepe mi re mati soma pe puluwo.

23

¹ Fei Pol lupoluwepe mete lipi piti Israel wuso pifei pepe, le le lirpepeye. “Ise yaire peiki, ki fei yuliki kile lepei lepe, onom peiki teingine wusoli ki kingio Ma Ili ke ke fale fei, le Ma Ili lotei lupoliki.” ² Le metine ili, nange lele Ananaias, le liti leltawio Ma Ili siye, le lirpepe mete ilepe wuso pire Pol pepi pile malfem lepe piti ma palpowo nemi. ³ Wolo Pol namti lirpowo Ananaias-ye, “Ye retai, Ma Ili ma namti lalpoiye nemi watafei ye irpepe ma peteteiki lepe. Ye kosauku piti ye teingi yawi wolo opinge wala paitei wusoli ye pos ifei piti ingitepe moingi peiki, wolo ye yotei onposiepe le ye ingiepe il lipi piti Moses kolo, liso ye irpepe ma peteteiki lepe.”

⁴ Leye lo mete fei pire Pol pile malfem pepe pirpowo Pol-ye, “Ye irpei il pepe olpe le ye watowo moingi le metine ili piti leltawio Ma Ili siye.”

⁵ Fei Pol lirpeiye “Eiye lom, le metine ili? Yaire peiki, wuso oli ki retawo kolo olo kuronom. Le il teingipe papei paitei yousi pirpe polpepei, ‘Ise ma yirpei il olpe pe mete piti pontoluwepe le pinuwepe mete peise kolo, ma olo’.”

⁶ Wem Pol lulwepe retape polpepei mete lipi pepe ilepe piti Farisi le ilepe piti Sadyusi. Sadyusi onposi polpepei mete pa miso nou peilo kolo. Leye lo le lirpei lirkilau le mete lipi pepe lolpepei “Yaire peiki ki fei kile lepei, ki Farisi wuso oli manre yaire peiki re pe Farisi. Le fei ki kile le ise yingitepe moingi peiki wusoli ki retai kolpepei mete piti pa pepe miso nou peilo.”

⁷ Wem le lirpei il fei pepei, Farisi pire Sadyusi peifale pepi pirpei kapi il peiwe nemple, yo pe

kere pusa nemple, ilepe piti Farisi le ilepe piti Sadyusi. ⁸ Wusoli Sadyusi pirpei polpepei mete piti pa pepe miso nou peilo kolo, le ririm piti Ma Ili re towa olo, pratei kolo. Le Farisi olo, pe pulpope polpepei, mete piti pa ma nou peilo pire ririm piti Ma Ili re towa. ⁹ Pe polpepei pe pe pailolo pirkilau leye mete ilepe piti Farisi, pe mete piti peptalo il lipi piti Moses peifale pile pirpei pirkilautei polpepei, “Metine fei lepei, ku merengawo le lesio towa nele oli kolo, oloye yawi. Le fei lolpepei lepe ma ririm piti Ma Ili lo towa pe pirpowo le so lirpepeitei lepe.”

¹⁰ Fei pe pirpei pilainemple pirkilauteiye le yalu pau ili lepe turuwo lasi Pol lirpolo wai pe peifale pesio pari le pe paluwewe la. Liso lirpepe yali pal pele piti karepe mete fei pepe pe pesi kesi Pol nou pila punwei pe winem ili kimpli lepe taniepe.

¹¹ Leye lo nolowi mulpou Apa lau falowo Pol lile lirpowoye, “Ile singe alpo yotei weli irkilau wusoli ye irpei punkom ireiki ratei Jerusalem, le wem ye e Rom, ye ma olpepe watafei lepei lepe.”

Mete piti Jus peifale papwe il pirpei ma posio Pol la

¹² Mete ilepe piti Jus peifale pire mul pau peifonemple pirpei pinta tisi ma palpo Pol polomen. Pe papwe il pirpei polpepei, pe ma papei oweli pire tipe kolo ma pato yaupe, pe ma palpo la wo soma papei. ¹³ Mete fei pe ma polpepei pepe, pe wuru (40) pe pau so pirpei pingite nemple pepe. ¹⁴ Wem pe yaru il pafu, fei pe pe falepe mete lipi piti peptawio Ma Ili siye pire mete piti pontoluwepe le pe pirpepe polpepei, “Ku mete fei

pepei ku mirpei punkomtei piti ma maplei men nemple lo tipe re ma olo maplei kolo, mato yaupe me ma ku malpo Pol wo. ¹⁵ Liso fei ise yire mete lipi ma yaptei il pe yalu pau ili piti Rom kesi Pol lila lau luliye lemtetei lirpolo, ‘Ye ma intape il pal pele erengape wo.’ Wem le lila lau, ku olo fei moporo kutou piti malwewe lato tisi le le ma lau faleye lepei kolo.”

¹⁶ Wolo Pol lulim nange leletei lingitepe pirpei piti ma palwewe, le frou linki le winem kimpli lepe le le lirpowo faftei il fei pepe. ¹⁷ Wem Pol lingitepe il fei pepei, le linawo yalu pau piti lontoluwepe yali Pal le le lirpowoye, “Kesi kumpu fei lepei ila e yalu pau ili, le ma lirpowo il nemple.” ¹⁸ Fei le lesi kesi linuwo rounge te falowo yalu pau ili, le le lirpowoye, “Pol wuso lifei winem oli lepe linaiki ke lirpei ki piti ma ki kesi kumpu lepei kila kau ma luliye wusoli le lilape il men ma lau lirpeiye le.”

¹⁹ Fei yalu pau ili lesi kesi lesio eti lele lila rounge te ire pelnge leye lo leletei, “Ye ma irpeiki il men?” ²⁰ Lepe leifale nampli lirpowo lolpepei, “Mete lipi piti Jus pirpei poporoye, nolowi ma pau peiteiye piti ye ma kesi Pol emtetei irpolo mete lipi ma pintape il pal pele ma perengape wo. ²¹ Wolo ye ma aptepe mingim pato, wusoli pe mete wurutei ma pau kotire pato pengario. Le pe oli pirpei punkom ma papei men nemple kolo, le tipe re ma olo pe ma palpo Pol wo. Pe olo fei poporo potei ma polpepeye. Le pe wala pratei pengariepe il peiye ma nou aptei pe irpepe.”

²² Fei yalu pau ili lirpowoye, “Mete nemple ma

irpepe ire il fei pepe, irpolo ye irpei ki il fei pepe pato.” Yo le laisi kumpu lepe nou naro le taniye.

Yali pal pila Pol le Sisaria

²³ Wem yalu pau ili lepe kapi il pepe fei, le le linange yali pal tele titi tontoluwepe yali pal kumpu pepe winges, rounge taule lirpenge ye, “Rounge ye yirpepe yali pal wuru pepe peifale kapi pafifo (200) pire mete wuru taise (70) piti pesiepe hos le wurutei pepe piti pilape nuwi nu re parki ma ye Sisaria, ise ma yusa uf lepei fei mulpou, wem liti metetei. ²⁴ Ise ma yantowo hos nenpe piti Pol ma longlo lifei le ise ma lopoluwo yoporo yila ye ye falowo metine piti lontoluwo tef, nange lele Feliks.”

²⁵ Leye lo yalu pau ili lantei youti lirpei lolpepei,

²⁶ Ki nange leiki Klodius Lisias, ki kantei youti fei nepei ne ye metine liti ontoluwo tef Feliks, ye metine ilitei. Fei ye ma ratei oporo. ²⁷ Mete piti Juda pesio metine fei lepei pari, le pe ma palwewe. Wolo ki kingitei pirpolo le liti Rom, ki so kire yali pal peiki me kanowo. ²⁸ Le ki kirpepe kirpolo pe ma pirpei ki piti polomen so pe pilawo pamtuwo lepe, liso ki kesi kila kitipi ke falepe mete lipi. ²⁹ Wolo ki kontoli kolpepei le lesio towa nele oli piti le ma la kolo, olo. Le le ma le lifei winem oli kolo. Il pelpe fei pe pamtuwo lepe kuna pe pamtuwo pire il lipi pelpe potei. ³⁰ Le wem ki kapi il, pe pirpei piti mete piti Juda ma palwewe, ki so keifale kaltei le faleye lepe. Le ki kirpepe mete eringi pele ma pe faleye

soma pe pirpeiye moingi pelpe piti pe enke olpe pasio.

³¹ Liso yali pal pingitepe il pele, le mulpou fei lepe pisi kesi Pol pontoluwo pila pe fale Antipatris. ³² Le nolowi nenpe yali pal piti pinge tef pepe nou pau winem ili kimpli lepeye, karipe yali pal piti pifei hos pepeye pontoluwo pepi pe. ³³ Pe kesi pontoluwo pila pe fale Sisaria, nanwe youti nepe paneine watowo metine piti lontoluwo tef nange lele Feliks, lulwene leye lo pe palei Pol paltei rounge ratei le le lontoluwo. ³⁴ Wem le lulwene youti fei nepe, le lelete Pol, le piti tef men. Le wem le lingitei le lirpowo lolpepei, le piti Silisia, ³⁵ le lirpowoye “Ki miso kingiteiye wem mete eringi peiye pau fale.” Fei le lirpepe yali pal piti Pol ma pontoluwo ratei winem ili wuso Herot lesio lepe.

24

Metē lipi piti Israel falowo Feliks piti pamtuwo Pol

¹ Wem Pol linu le, pe pratei wem winges niliye te winges pe tani, metine ili piti leltawio Ma Ili siye lire metine liti retape il lipi, nange lele Tertulus re mete piti pinuwepe pe falowo metine piti lontoluwo uf nange lele Feliks piti le ma lingitepe moingi pelpe pire il wuso pe pamtuwo Pol piripe pepe. ² Wem pe pinawo Pol le linki le luwalo lile. Metine liti lontoluwo tef nange lele Feliks lirpowo Tertulus piti le ma lirpei il pele.

Le lirpei lolpepei “Metine ili wusoli ye metine teingi onom nire wuru piti ontoluwo tef liso ku mratei moporo wem ulellei le men nange wuso

olpe wolo ye nou aptei fale tef lepei. ³ Ku enke teingipe miripe wem oli wem ku ratei liye liye re mau me. Le ku oli enke teingipe mireyetei. ⁴ Le fei ki ma kirpei il ulepe kolo. Liso fei ki keiteiye piti ye ma onom teingine ireiki, le ki kirpei il pouku kingi yuwei yawi ye. ⁵ Metine fei lepei, ku muluwo le metine olitei. Le so pau liti mete piti Jus, pe pailolo pingge tef fei lepei lepe. Le le metine liti linuwepe mete pinape pirpolo Nasarini. ⁶ Le lirpolo le ma laltei winem liti Ma Ili lato teingi kolo, [liso ku mesio mari le ku ma watowo moingi minge il lipi pouku pirpei piti ku ma mingepe pepe. ⁷ Wolo yalu pau ili nange lele Lisias, laule lirkilau lafo esi kesi tanuku. ⁸ Liso Lisias lirpouku piti ku mete piti mamtuwo lepe ma mau muliye.] Le wuso ye eletei metine fei lepei, ye yotei miso ulwepe retape il pal piti ku mamtuwo miripe pepe.” ⁹ Wem Tertulus lirpei il fei pepe, mete piti Jus wuso pepi pe lepe peifale kanowo pirpei pamtuwo polpepei “Il fei Tertulus lirpei pepe punkomtei.”

¹⁰ Fei metine liti lontoluwo tef lirpei piti ma Pol lirpei il pele. Pol leifale lirpeiye “Ki retai ye ingitepe moingi piti mete fei pratei tef lepei lepe taurungu wurutei. Liso fei ki onom teingine kire ye ingiteiki ki ma kirpei piti kire kutei teingi. ¹¹ Fei ye yotei miso ulwepe retai olpepei, ki ke Jerusalem piti ma kifei onposio Ma Ili, wem ki ke lepe kuna wala wem re ulel kolo. ¹² Wem fei pepe, mete piti Jus perengaiki kire metine nele wirpei kapi il wiwenoute lo ki keipipe mete kapte kutei kingi uf ili re winem liti pifei onposio Ma

Ili, kuna oloye yawi. Wem ki kinki ke winem liti Ma Ili, ki kirpei il teingipe ye yaupe. ¹³ Pe fei polpepei pe ma pirpei il pal piti fei polomen so pe pirpei pamtuki lepe, wolo olotei. ¹⁴ Le ki so kirpei il peiki so pepe, le ye ma ingitepe. Ki kingowo Ma Ili liti manre pouku kingi tisi liti Jisas, le il fei pe pirpei pepe kuna pemtetei. Le ki, kingiepe il lipi piti Moses wuso puwo yousi pasi il piti mete emarengi. Ki kulpopeye. ¹⁵ Ki kingowo Ma Ili watafei pe pingowo lepe. Wusoli motwalem olpe le teingipe ma nou peilo wem pe pa. ¹⁶ Le ki so kolpepei piti ki ma kratei teingi koporo kire Ma Ili re mete piti tef lepei. ¹⁷ Wem ki kusa Jerusalem, ke kato taurungu peleleiki, ki so nou kau kilape mole yini wuso pe waiki pepe piti ma watepe mete piti mole yini olo pepe, le ki ma keptawi yuri kaptei pe Ma Ili. ¹⁸ Ki fei kolpepei lepe pe so perengaiki kile winem liti Ma Ili leinginim. Wem ki keptawi yuri kaptei watowo Ma Ili, le ki kungungu piti ki ma nou fale teingi. Wem fei lepe mete olo ki kuteteiye, le mete pailolo kolo wusoli mete olo. ¹⁹ Wolo mete ilepe piti Jus, pratei tef liti Esia pe pile, le pe potei ma pau faleye soma pirpei il pelpe piti pamtuki pire il men nange pelpe pireiki lepe. ²⁰ Wuso olo, ye usape mete fei pepe pirpei il men nemple olpe, wuso ki kaptei fale pepe wem ki ke falepe mete lipi pepe. ²¹ Wuso oloki retai il nempleiye ki kutei kirpei, wem ki ke falepe liso fei ye ingitepe moingi peiki kuna ki kirpei kolpepei ‘Ki kulpope il pirpei polpepei, Wem mete pa, pe ma nou peilo.’”

²² Leye lo Feliks laptei mingim loporo lire il

fei Pol lirpei pepe, wusoli le retape il fei pepe i loporotei lire tisi liti Jisas. Feliks leifale lirpepeye, “Ki kusape pato polpepeiye ma wem yalu pau ili Lisias, lau fale wo kiso kirpei piti le metine oli lo le metine teingi.” ²³ Fei le lirpowo yalu pau piti lontoluwo Pol piti ma lontoluwo loporo. Wolo le ma lontoluwo tifei winem pato, te rounge ma tepi ye te wem Pol lulwepe numuwi pele, piti pe ma watowo men nange fei pe pirpei ma watowo pepe.

²⁴ Pe pe pato wem wuru koloye, fei Feliks nou lau lire moto pele, ne piti Jus, nange pene Drusila. Le linawo lirpowo Pol piti le ma lirpei il pal piti pulpowo Jisas metine Ma Ili lotei laltei, le le ma lingitei. ²⁵ Wem Pol lirpepei il piti ratei teingi, ontoli yotei, re wem liti moingi ma fale, Feliks turuwo oli. Le le lirpowo Pol-ye, “Fei ye eye, ma wem nele wem ki kifei ratei yawi ki so kinaiye nou au.” ²⁶ Wem fei lepe, Feliks onom pele lirpolo Pol miso watowo era nemple. Il pal pele lirpolo, Pol ma watowo mole liso ma linawo le lau wem oli liri rounge tirpepei. ²⁷ Moingi fei Pol lifei winem oli lepe, taurungu wings. Wusoli Feliks lolpepei soma le liri pe enke piti mete piti Jus teingipe. Leye lo metine nange lele Porsius Festus, le fale metine ili, le Feliks oloye.

25

Metē lipi piti Israel falowo Festus piti pamtuwō Pol

¹ Wem wings niliye pe tani, leye lo Festus lusa Sisaria le le le fale Jerusalem. ² Lepe mete piti peptawio Ma Ili siye pire mete piti pinuwepe Jus

pirpowo Festus-ye, “Metine fei lepei nange lele Pol, le metine oli piti laptei moingi falele.”

³ Pe malfefi Festus pirpolo le ma onom manepe le le laisi Pol ma laule Jerusalem wusoli pe pirpe nemple topwepe il papiri piti ma palwewe wem le laule. ⁴ Wolo Festus namti lirpepeye, “Pol, pe paltei lifei winem oli piti Sisaria le ki kutei oli wem kurauye miso nou ke ko. ⁵ Wuso fei polpepe ise ma yaptei mete peise piti pinuse pireiki mepi me Sisaria soma pe pirpei pamtuwo pire men nange olpe wuso le laptei fale pepe ko.”

⁶ Festus ratei lepe wem watafei eti plen le plen so le nou le Sisaria. Nolowi lire mul, le leilo le lifei watafei metine liti lingitepe moingi, leye lo le lirpepe yali pal piti ma kesi Pol pila pinki pau. ⁷ Wem Pol lau fale, mete piti Jus wuso peilo Jerusalem pau pepe, pile neinowo, le pe peifale pirpeiye “Metine fei lepei lesio towa oli fale liye liye re lau le.” Le il fei pe pirpei pamtuwo pepepepe kuna oloye yaupe, pe perengape il pal re kolo.

⁸ Wolo Pol lirpei lalpo lotei weliye “Ki kaptei men nemple olpe fale kire il lipi piti Jus pelpe kolo, pire winem liti Ma Ili lo ki kirpei il olpe pe metine ili liti Rom? Kuna oloye yawi. ⁹ Fei le Festus onom pele lirpolo le ma onom manepe mete piti Jus liso leifale leletei Pol-ye “Ye onom peiye teingine miso e Jerusalem le ki miso ke kingitepe moingi piti pe pamtuwe pepe punkom lom?”

¹⁰ Wolo Pol namti lirpei lolpepei “Le fei ki kile lepei, ki kile tulum liti metine ili liti Rom, lepei so lifei lingitepe moingi pire il piti Rom. Lepei so

ise ma yingiteiki lepe ko. Le ki watepe moingi le mete piti Jus kolo le ye yotei wuso retai oporotei. ¹¹ Wuso ki kingiepe il lipi kolo le ki kaptei men nemple olpe fale piti ki ma ka ki miso keiteise piti ise keteti yusaiki ke kolo. Le wuso il pal piti moingi fei pe paltei lau ki lepe olotei. Fei polpepei Ise minele ma keiyeiki watafei luom ye watepe yire yaruwepe. Olotei fei ki keletei metine ilitei liti Rom piti le ma lingitepe moingi peiki.”

¹² Leye lo Festus weitei lire mete pele piti pirpowo soma le lesio towa pepi pirpei leye lo lirpowo Pol-ye “Ye irpowo metine ilitei ma lingitepe moingi peiye liso fei ki kirpei miso naro e uluwo.”

Festus lirpowo metine ili nange lele Akripa lire il piti Pol pele

¹³ Fei le ratei wem wuru taise, leye lo metine ili nange lele Akripa lire Bernaisi roum mau Sisaria ma rautuwo Festus le me roum muluwo. ¹⁴ Wem me roum me pepi pratei wem ulel taise, leye lo lirpowo metine ili lire il piti Pol pele “Metine nele ratei lepei nange lele Pol, Feliks laltei lifei winem oli. ¹⁵ Le wem ki ke Jerusalem, mete lipi piti peptawio Ma Ili siye pire mete piti pontoluwepe mete piti Jus pirpei pamtuwo, le pe malfeiki pirpolo ki ma kirpei kamtuwo le metine oli. ¹⁶ Wolo ki kirpepeye ‘Ku mete piti Rom miso keteti musape mete piti pe pamtuwepe pepe pe esi peise kolo. Le ma lire mete fei pe pamtuwo pepe ma pepe pirpei pingitei nemple wo, le le re ma lirpei kani lotei lire mete fei pamtuwo pepe.’ ¹⁷ Wem pe pau fale lepe ki kapi kaptei keinenei kolo, ki keilo kire nolowi mul, ke kifei

tulum liti pifei pingitepe moingi le ki kirpepe yali pal pe kesi Pol pila pinki pau. ¹⁸ Mete pelpe piti pepi purai nemple pe pe peilo pile pirpei, wolo pe pamtuwo pire towa oli piti le lesio nele re oloye yawi. Soma ki onposi kirpolo, “Iyo lepei towa oliteiye.” ¹⁹ Il pelpe piti pe pirpei kuna pura nemple pire tisi lelpa piti pifei onposio Ma Ili re metine nange lele Jisas wuso la lepe, wolo Pol lirpolo le nou leiloye. ²⁰ Le ki keila onom ke ma kretai kasi men piti ki ma kapi il pal piti il fei pepe. Liso ki keifale keletei Pol kirpolo le miso onom teingine piti le ma le Jerusalem soma pe pingitepe moingi pele fei pe pamtuwo pepe. ²¹ Wolo Pol lirpei lirkilau piti ma metine ili Sisar, lingitepe moingi pele le le ma pe pontoluwo ratei lepei. Leye lo ki kirpepe yali pal piti pe ma pontoluwo pratei ma ki kutei kaltei le falowo metine ili Sisar.”

²² Fei Akripa namti lirpowo Festus-ye, “Ki kutei ma kingitowo metine fei lepei.”

“Ye miso ingitowo lirpei nolowi mul.” Festus namti lirpowo Akripa.

Pol lirpowo Akripa

²³ Nolowi pire mul Akripa lire Bernaisi roum minki mau winem ili lautu yawi piti mete ni-moure pe peifonemple pifei lepe. Le yali pal lipi piti pontoluwepe yali pal wuru re mete piti patoto moulai pireme yini paillelemetei, leye lo pe pepi pinki pe leinginim pire mete pe onposiepe paillelepetei pire towa pelpe fei pe pesiepe pepe. Fei le Festus le lirpepe yali pal, leye lo pe pe kesi Pol pila pinki pau.

²⁴ Festus leifale lile lirpeiye, “Metine ili Akripa le ise mete wuso yifei yirouku pepepe. Ise yuluwo metine fei lepei, le wuso mete piti Jus fei pratei lepei re Jerusalem wuso pilape il pelpe pau pirpeiki pire le lepe. Pe pirpei pirkilautei pirpolo le ma ratei tef fei lepei le wem ulel kolo. ²⁵ Wolo ki kuluwo laltei towa oli fale, soma ku meifale malowi falo lele lepe, wolo olo. Le teingi ye yawi, le wusoli le lotei lirpei lirkilau piti ma metine ili Sisar lingitepe moingi pele, ki so kirpei piti ma kaltei le. ²⁶ Wolo ma kaltei le yawi lom? Soma il pal punkom ma ki kapi, liso ki ma kaptei paitei yousi watowo metine ili lepe. Il pato fei polpepei liso ki kesi kila kau faleise le le ma lirpei soma ye, metine ili Akripa ma ingitowo. Le wem ye intape il pele e erengape, leye lo ki miso kaptei il nemple paitei youti. ²⁷ Wusoli pepepe olpetei piti ki kaltei metine lifei winem oli le yawiye le, le il pal piti le lepe re oloye lom? Ki ma watowo soma ki kaltei lilape le.”

26

¹ “Fei ye miso irpei il peiye piti ire yotei kilau,” metine ili Akripa le lirpowo Pol piti ma lirpei. Pol le kete lotei kesipe esi lusape, leye lo lirpei lalpo lotei weli lolpepei. ² “Ye metine ili nange leiye Akripa, fei ki onposi ki kutei koporotei kire wem fei lepei piti ma kau fale ye kile lire kutei singe kire men nange wuso mete piti Israel pamtuki pirpei pepe. ³ Pepepe pe punkomtei wuso oli, ye retai oporotei ire mete piti Israel, pe pratei polomen pire moingi pelpe pelpe. Le fei ki keiteiye piti ye ma ifei aptei mingim oporo ireiki.

⁴ Mete wuru piti Israel, pepe pe retaiki wem ki wala keilo kalolo kau kau fale fei. Pe retai wem ki kratei tef leiki re Jerusalem kratei kolomen.

⁵ Pe wuso sungoi retaiki poporo lepe, le pe miso pirpei il punkom, pe miso pirpei wusoli linu ki kratei watafei metine liti Farisi, mete fei pepe pe mete piti onposio Ma Ili le pe pinge tisi liti pe ma onposio pirkilautei. ⁶ Le fei ki kile lepei piti ise ma yingitepe il peiki, wusoli ki onom peiki onposiepe il wuso Ma Ili lapuwe lire manre pouku pepe.

⁷ Le alpe eti plen le plen te winges (12) pouku pepe pe onposiepe il wuso Ma Ili lirpei punkom pepe, le pe kapi pesiepe wem pe onposio Ma Ili mulpou epli. Liso enke pelpe onposiepe il fei pepei. Fei ye metine ili singe, ki kirpei punkom, mete piti Israel pe so pamtuki pirpei pepe. ⁸ Piti polomen so ise enke moingipe yire il fei Ma Ili leilape mete piti pa pepe, le ise yulpope kolo.

⁹ Sungoi ki kutei onposi kolpepei, ki ma kesiepe men nange peiki piti watowo Jisas liti Nasaret moingi. ¹⁰ Towa oli fei lepei, so ki kesio ratei Jerusalem lepe. Mete lipi piti peptawio Ma Ili siye, pe potei waiki singe, piti ki ma kengleipe mete piti pulpowo Jisas kaplingi pifei winem oli, le wem pe paploupe eri, ki kutei re kirpei ki onom teingine piti pa. ¹¹ Ki kirpepe yali pal watepe moingi fei lepei, wem wurutei. Wuso pe pifei winem liti pifei onposio Ma Ili, kirpei kolo pe ma pirpei ki polpepei 'Ku olo mulpowo Jisas kolo.' Ki onom one kasiepe, le ki so keifale ke tef pire uf nemple, ke kirpei kolo ki ma kosiepe kapwewe pa. ¹² Le il pal fei pepei so mete lipi piti peptawio Ma Ili siye waiki singe pire il pelpe potei, ki so ke Damaskus.

¹³ Wem ki ke kire Damaskus malfem, metine ili ire singe peiye, ki kirpeiye punkomtei, epli lau le piti ma lultei nimin. Wem fei lepe ki kuluwo if ili oli, epli re olo, le so lepeye lini naro yuwei lau neinouku oloye kire mete fei mepi me pepe. ¹⁴ Ku mete wuruye fei, fupeitotouku kere muwalo me mato tef. Leye lo ki kingitei il nemple pe pire il piti Hibru, pinai pirpeikiye, ‘Sol, Sol piti polomen so ye ilaiki osiki olpepei? Ye olpepe, wusoli ye wai yotei moingi.’

¹⁵ ‘Metine ili, ye minele?’ ki keletei kolpepei.

Fei le namti lirpeikiye, ‘Ki Jisas ki so ye osiki eiweiki lepe ko. ¹⁶ So fei ye eilo ile, wusoli ki kau fale ye piti ma keiteiye watafei metine liti kaneiki esio towa leiki. Le ye ma irpepe mete ireiki, re men nange fei ye ulwepe fale fei pepe, pire men nange ma ki kosaiye wala pato. ¹⁷ Ki kutei miso kanekiye kire mete piti Israel, pire mete piti alpe nemple wuso ki ma kaiteiye e lepe. ¹⁸ Le fei ye ma weisipe, pe nou pontoli, le ye ma weisipe tani munkunum, aptei pe weli soma pe puluwo re singe piti towa wuso lesiepe lapiri, pe ma weitei pau pe tanio, le pe pifei singe piti Ma Ili, wuso pe pulpoiki, Ma Ili miso laisipe olpe pelpe taniepe soma pe kali uf lelpe pire mete fei Ma Ili lotei laptei pepe pepei pratei.’

¹⁹ Fei, metine ili Akripa, ki keifale kinaulipe il fei ki kapi paule yuwei pepe kolo. ²⁰ Ki keifale kinu ke Damaskus, leye lo ki ke Jerusalem, le fei ki ke kire tef liti Judia wuso mete piti Israel pratei pepe koungai kasi mete nemple re keye. Ke keptalo il kolpepei, pe ma pusape il olpe pelpe piti tef lepei pato, le pe ma kani onom pantowo

Ma Ili, le pe ma pesiepe kapi men nemple soma peite potei pe alepe nimin, watafei pe oli pusape il olpe pelpe patoye. ²¹ Il pal fei pepei, liso mete piti Israel pesiki peireiki pirpolo ma peiweweiki ka lepe. ²² Wolo wem oli wuso lepe kau kau le fei, Ma Ili lotei kaneiki, liso ki kile lepei kirpei punkom, ke ise mete lipi kumpu re wuso ratei tef fei lepei lepe. Il fei kirpei pepei pepe kuna watafei il tipingou wuso Moses re mete emarengi pirpei piti ma fale pepe. ²³ Polpepei metine, Ma Ili lotei laltei, ma la, le le soma metine liti nou linu leilo wem le la soma lirpepe mete piti Israel re mete nemple piti pe miso pratei poporo, wusoli le ma watafei nongo weli lelpe.”

²⁴ Wem Pol lirpei lalpo lotei weli lolpepei, leye lo Festus leifale lailolowoye, “Pol, ye kuna towa peilalaiye lo men le? Ye oli ungunape yousi wurutei e, e liso yousi fei pepe weitei peilaye onom, ye so irpei kere antutu lepe.”

²⁵ Fei Pol namti lirpowoye, “Metine ili, ki kirpeiye punkomtei, ki towa peilalaiki kolo. Il fei ki kirpei pepei pepe punkomtei. ²⁶ Le fei ki kirpeiye, metine ili Akripa, kire kilautei wusoli ye retape il fei pepei. Le ki kretai kolpepei, ye oli ulwepe re retape nimpli nempleiye wusoli men nange fei pepei, fale kotire pato kolo. ²⁷ Ye ulpope mete emarengi lo olo? Metine ili Akripa, ki retai kolpepei ye ulpope.”

²⁸ Leye lo Akripa namti lirpowo Pol-ye, “Le fei ye miso weiteiki fale watafei ki metine liti kingowo Jisas fei wem kurau fei lepei?”

²⁹ Fei Pol namti lirpowo lolpepei, “Ki keletei

Ma Ili piti ye ire mete fei ise yingiteiki kirpei ma fale watafei ki lepei, wem ulel lo kurau ki onom teingine, wolo ki kinaulo wuso ise fale watafei ki wem pe topwepe esi peiki.”

³⁰ Leye lo metine ili, lire metine liti lontoluwo tef, re Bernaisi pire mete wuru wuso pepe, peifale le wem pe ma naro pe, pe pirpei nempleiye.

³¹ “Metine fei lepei le lesio towa men oli piti le ma la lo, lifei winem oli kolo, olo kuna oloye yawi.”

³² Liso Akripa lirpowo Festus lolpepei, “Metine fei lepei, wuso le leleletei piti le ma le metine ilitei, piti lingitepe moingi pele kolo, ise miso kesi yaltei le, wolo fei ma oloye.”

27

Pol liripe ma pe Rom

¹ Festus onposi lirpei lolpepei, “Ise ma yonglo nimpe teingo le ise ye Itali.” Leye lo mete piti pontoluwo tef, pe piti Rom, kesi Pol lire mete ilepe wuso pifei winem oli lepe, paptei pe eti piti yalu pau ili, nange lele Julius, liti Rom, le liti lontoluwepe yali pal wurutei. Le yali pal fei pepepe pe pinape polpepei “Yali Pal Piti Metine Ili Pele.”

² [Luk metine liti laptei il fei pepepe le lirepe pepi pe, le so lirpei.] Ku meifale me monglo nimpe teingo naitei Atramaitium, le ne ma ne tulum piti nimpe teingelem paitetei piti Esia, lepe yo ne neye. Wem fei lepe metine nange lele Aristarkas, le piti Masedonia, le uf lele Tesalonaika, le re lirouku me. ³ Fei nolowi mire mul ku me fale maitei Saidon. Lepe Julius onom manowo Pol liso lirpowo piti le miso le luluwepe numuwi pele,

soma pe watowo men nange piti le lirpepe ma pe watowo pepe. ⁴ Ku musa lepe lato, wusoli yuf lini lau lutupauku lirkilautei yo ku weitei meinei mau me uf kumpu nifei periai nimin nange pene Saiprus, ne nifei nopopouku. ⁵ Lepe ku meifale mingowo periai nimin piti Silisia re Pamfilia, le ku me fale Maira, uf ili ratei tef liti Lisia. ⁶ Wem ku me fale lepe, Julius lerengane nimpe teingo piti Aleksandria naitei, le ne ma ne Itali. Fei le lirpouku monglo nimpe teingo fei nepe. ⁷ Wolo yuf lirkilautei re fei lolpepei yo ku me malye malye. Wem mire moingi ili falouku, me fale uf ili nele piti Sinitus. Le ku ma meinei molomen mingowo lepe me, wusoli yuf ilitei. Leye lo ku weitei me mingowo meinei mau me piti yuf lini kolo. Lepe me uf kumpu nifei periai nimin nange pene Krit, raltei tef um naro le lultei periai pinawo polpepei Salmon. ⁸ Le nimpe teingo fei ku mifei me nepe, weitei ne ningowo periai lunko malfem, malfem mingowo me me fale tulum piti nimpe teingelem pe paitei pinawo polpepei “Tulum Liti Kotopape Nimpe Teingelem.” Le lire uf nange lele Lasea malfem. ⁹ Ku maitei lepe wem re ulel, wusoli wem liti nimpe teingo ne lepe ma oloye, le wem piti pe rautu potei pire Ma Ili, wuso le kapi olpe pelpe taniepe pepe re oli leiye, le yuf nampune re ili kimplitei, liso ku ma meinei molomen me. Liso Pol leifale lirpepe il singe lolpepei ¹⁰ “Ise yingitei il peiki wo. Ki kulwepe polpepei, ku ma olpe mire towa wusoli nimpe teingo fei ku meilo lepei me, nepei nepe ma men nange pifei pepe ma kesipe mireripe. Le

nimpe teingo re naututu re noungongo le ku mete re ma ma.”

¹¹ Wolo yalu pau ili lulpope il fei yaitei liti nimpe teingo lire metine piti lesiene rounge tirpei, le il fei Pol lirpei pepe olo lulpope kolo.

¹² Wolo tulum liti kotopape nimpe teingelem paitetei lepe olo teingi kolo le pe ma ratei lepe pengario yuf kolo. Leye lo ilepe pelpe pe pirpei pirkilau piti pe ma pusa tulum fei lepe, le pe pirpolo pe ma pe fale Finiks. Wuso pe pire potei kilau ma pe fale tulum piti kotopape nimpe teingelem paitetei lepei lato Krit le liti epli lautile, lepe soma pe pratei pengario yuf wo.

Nampune ili keiyan falepe

¹³ Fei le yuf nempu kumpu fale nau piti periai nimin, le pe pirpolo pe miso pe. Fei pe pisi peipipe nimpe piringi wuso papei pultei foiye le pe pinge periai lunko liti Krit malfem. ¹⁴⁻¹⁵ Wolo wem pe pe, nampune ili keiyan pau oli, lini fale lau liti eti tilpi le liti epli fale, pinawo polpepei ‘yuf oli liti moingi ma fale.’ Lini karowo Krit laule weisine nimpe teingo le pe ma weisine nimpe teingo pilane waipotei menpe pire nampune pe polomen? Fei ku keteti musane le nampune kani lilane linge periai leye. ¹⁶ Ku meinei mau me tounga liti uf kumpu nifei periai nimin, nange pene Kauda. Lepe ku mire kutou kilau piti ma kani nimpe teingo kumpu nepe mentalo nuwo yuwei. Leye lo ku meipine nimpe teingo milane me piti ma kotopane mailelene. ¹⁷ Pe peipine pilane pe pantei nifei nimpe teingo yuwei, le pe kapi foiye pilape pau pire pengeleine nimpe

teingo, le pe turwepe pirpolo wai ponglo kauro telmane piti lau lire periai lunko lepe piti Sirtis. Leye lo pe pesiepe olongou piti pultei pepe potipipe, le pe pusane nimpe teingo yuf lotei kani lilane malye malye le. ¹⁸ Wolo nampune ili kimpli nou fale, liso nolowi nenpe, pe pire esi kapi oweli wuso pifei nimpe teingo nepe piripe pautilele periai taniene. ¹⁹ Le wem winges niliyeye, wem fei lepe, pe potei kapi foiye ilepe pire nimpe ulel, piti puwo nimpe teingo, le pe piripe pautile periai. ²⁰ Wem fei lepe ku mulwepe taurungu pire ane re kolo, me me wem wurutei olpe. Le ku re wilfingou le ku mirpeiye “Fei ku ma mire kutou teingipe koloye, wusoli nampune lini fale lirkilauteiye.” ²¹ Wem ulel fei moingi lepei, fale pe papei oweli re kolo. Pol leifale lile lirpepeye “Ki kirpeise koporotei, wuso ise yingitepe il peiki le ku mratei Krit, ku miso muwalo karipe men nange fei falouku pepei kolo. ²² Le fei ki kirpeise, ise ma onom mane isotei pato, metine nele piti ku fei pepei pepe miso la kolo. Ku mete miso olo, le nimpe teingoye miso onesa. ²³ Wusoli nempis mulpou riri liti Ma Ili leiki wuso ki kingowo, le ki onposio lepe, lau faleiki, ²⁴ le le lirpeikiye, ‘Pol ye ma turiye pato, ye ma e falowo metine ilitei liti Rom, liso Ma Ili onposise le le miso waise ise mete fei yifei nimpe teingo fei nepei, nempi piti ma yiratei.’ ²⁵ Fei le ise ma enke olpe pato, wusoli ki kulpowo Ma Ili kire il fei ki kirpeise pepei. ²⁶ Le ku miso muwowo me fale uf kumpu nele piti pifei periai nimin.

Nimpe teingo nupwe telmane

²⁷ Wem eti plen le eti plen winges te winges (14), wem fei lepe mulpou le yuf wala lini leipopouku lasi nimpe teingo minge periai pinawo polpepei Mediterenian. Me me wem re tangu, mete piti pontoluwene nimpe teingo pirpei polpepei, “Ku so olo fei me mire tef tangu malfemye.” ²⁸ Leye pe kali teingo piti pire nausi tipe puluwo kru lo latoto, pari lile puluwo wala kru taise. Wem pe nou kali pari lile, fei pe puluwo le pe pirpeiye, olo fei latotoye. ²⁹ Pe turwepe olpe pirpolo nimpe teingo lelpe wuso pe pifei lepe, ma nampune lilane le lenetei lasi era, leye lo pe kapi nimpe firingi piti pesiene nimpe teingo pantri nuwo tulum niliye, wuso papei pultei foiye pepe pusape pautile periai pultei pe pingi. ³⁰ Fei le mete piti pontoluwene nimpe teingo, pirpolo pe ma pantu pe tani nimpe teingo. Leye lo pe kani nimpe teingo kumpu wuso pantei nuwo yuwei nepe, pusane ne nuwo tipe pemtetei pirpolo pe ma pusape nimpe firingi wuso pultei foiye pepe ma papei pultei pinu wo. ³¹ Wolo Pol lirpepe yali pal wuso pepi pe pepe, “Wuso mete piti pontoluwene nimpe teingo pepei pirouku mifei nimpe teingo kolo, ise ma ye fale mingo kolo ma ya.” ³² Wem yali pal pingitepe il fei Pol lirpei pepe, pe peifale paploupe foiye karipe pusape pautile tipe peye.

³³ Fei nolowi piti ma if ili kerere, Pol lirpepe piti pe ma papei oweli men nemple kari enke wo, “Wusoli ise yato yaupe ye ye fale wem eti plen le eti plen winges te winges, yire moingi oli fei lepei le wem fei pepei ise re yapei men nemple kolo. ³⁴ Fei oli so ki kirpeise kirkilau, ‘Ise

ma yaplei oweli. Ise ma yaplei soma yire yaite isotei'." ³⁵ Wem le lirpei fei, le kali luom lile kani onom lantepe, leletei Ma Ili, le le onom teingine lasio lire luom fei lepe. Fei le yaruwo lalei. ³⁶ Le pe enke olpe kolo, pe pire potei kilau pifei nimpe teingole metine niliyeye niliyeye wuso pifei pepe paplei oweli. ³⁷ Ku mete wurutei olpe mifei nimpe teingo fei nepe (275). ³⁸ Wem metine niliyeye niliyeye laplei oweli, le lingitei lotei yofu tangu, leye lo pe kapi ufal pire wolo wit wuso pifei nimpe teingo nepe, piripe pautile periai tani soma pirine nimpe teingo flo.

³⁹ Fei if ili kerere, mete piti pontoluwene nimpe teingo pretai pirpolo periai mingo so liye lepe kolo, olo pironom. Wolo pe pulowo periai lalele tef linki, le le telmane fale lifei, le pe onposi ma peipine nimpe teingo pilane pe peinei kali telmane fei lepe paltei. ⁴⁰ Le pe paploupe nimpe firingi pire foiye pepe pusape pautile periai, le wem fei lepeye, pe ponfaripe foiye wuso pe topwepe nimpe talpungu fei paitei nimpe teingo mingo pepe. Le pe nou peila olol liti linu lepe le yuwei le yuf lutupa soma le leipine nimpe teingo lilane le lantei naitei mingo. ⁴¹ Wolo nimpe teingo nupwe telmane wuso ratei periai lepe, yo ne nifei ye ma nou peipine polomen? Wusoli ne napiri noporotei le periai wuso loungongo lau lepe, letesine ulei lene yaruwene lire kumpu kumpu oloye.

⁴² Yali pal peifale pirpe nemple piti ma posiepe mete fei pifei winem oli wuso pe pontoluwepe pilape pe pepe ma pa yalipeye. Pe pirpolo nele

lelpe ma luwalo lauto oru le fale mingo le le ma luru le pato. ⁴³ Wolo yalu pau piti lontoluwepe linaulo, piti pe ma palpo Pol kolo, leye lo lirpepe piti pe ma polpepe kolo, pusape pato. Fei le lirpepe lolpepei “Ise mete piti ise miso yaute eri ma yinu konko yautile le ise yaute eri ye fale mingo tani wo. ⁴⁴ Liso ise ilepe wuru pepe, yuwope konko yaungipe nimpe talpungu nemple fei pougongo pepei.” Fei ku molpepe so nele louku la kolo, ku wuruye fei me fale mingo mire kutou teingipeye.

28

Pe fale uf kumpu Malta

¹ Wem ku me fale mingo mire kutou teingipe. Fei le mete wuso pratei uf kumpu wuso nifei periai nimin pepe pirpouku polpepei, uf nepei nange pene Malta. ² Le mete piti uf fei nepe, kanouku poporotei wem ku fale. Fei nef nalolo le is fale, pe pafo yali weli lipi olpe, leye lo pe pirpouku me mifowo weli. ³ Pol liresi kapi yali wuso pompasipe paptei pratei pepe piti ma lafo weli, wolo tutu tunoli ratei yali leinginim lepe linlolowo weli, le le fale lau lalwe Pol eti lele, lultei liyoyo ye lultei. ⁴ Fei le mete piti Malta puluwo tutu, le pe pirpe nempleiye, “Metine fei lepei lalpo metine nele ye lo men le? Le metine oli wusoli fei le linlele luru lau tani periai wolo tutu laluweye.” ⁵ Wolo Pol le letesi tutu la kolo, olo. Le lisi eti lele ninyi, le tutu kere luwalo weli lalei laye. ⁶ Pe pratei puntoli pirpolo tutu wai piti linlolowo weli le le ma loungo linpepei lau le

tanio re wolo olo lina luwalo le yo laye. Pe pratei pontoli pe pe wem re ulel pontoli men re falowo Pol kolo, leye lo pe nou weitei pirpei ye, “Metine fei lepei, le riri ili.”

⁷ Le uf piti metine ili lelpe piti uf, nange lele Publius, uf fei lepei le lato malfem lire tulum fei Pol liripe pratei pepe. Le ketouku lilauku le lontoluku lailolouku yaupe, mire le mratei wem wings niliye. ⁸ Le wem fei lepe yaitei liti Publius kainu lorwetetei le le pos letei luwo poi. Pol linki le luluwo le le leptalo esi puwo oru lele le le leletei Ma Ili ma kanowo le wem fei lepe ye, topo weli pire kainu re lorwetetei pepe oloye, le le nou fale teingi. ⁹ Wem metine fei lepei nou fale teingi, mete wuru piti kainu wuso pratei uf Malta nepe, kerowo Pol pau le pe nou fale teingipe. ¹⁰ Pe wauku oweli men nange wurutei, le wem ku monglo nimpe teingo piti ma me, pe kapi men nange piti ku ma mapiri mafo pire oweli piti maplei wem ku minge periai me pepe, papei pe pifei nimpe teingo. ¹¹ Ku mratei fei lepe anongou wings niliye.

Pe pe fale Rom

Leye lo ku me nimpe teingo piti Aleksandria pelpe pinane polpepei, “Ma Lingi Laufingo Noute.” Ne nau naitei lepe nongari anoungou piti periai lunwei lepe ma pe tani wo. ¹² Fei ku meifale musa Malta le ku me fale uf ili liti Sirakyus, lepe ku mratei wem wings niliye. ¹³ Ku meilo frou me fale uf ili, Regium, metei lepe, nolowi mire mul yuf fale lau liti eti tilpe le liti epli lautile, le wem wings ku me fale uf kumpu

pinane polpepei Putioli. ¹⁴ Lepe ku merengape mete ilepe piti pulpowo Jisas pratei, le pe pirpouku piti ku ma mepi mratei wem eti plen te winges wo (7). Ku soma mingi tef me Rom.

¹⁵ Fei mete piti pulpowo Jisas wuso pratei Rom pepe pingitei pirpolo ku oli mauleye. Leye lo pe peifale pintauku pau fale tulum Apius liti papei oweli le pe paesipe. Le ilepe pe pau fale tulum liti mete piti pe ma pratei. Tulum fei lepe pe winges niliye pirpolo ma penglouku esi soma mepi me. Wem Pol luluwepe, le onom teingine lasi Ma Ili le le onom pele nungwe, turuwo koloye.

Pol lirpepe mete piti Israel wuso pratei Rom pepe

¹⁶ Wem ku me fale Rom, mete piti pontoluwo uf Rom pirpowo Pol polpepei, le ma loteteiye ratei winem nele lele le mete piti pratei pepe, yalu pau niliyeye soma lontoluwo wai piti Pol ma linlele lurus, fei polpepei so pe paltei yalu pau niliyeye ma lupoluwo. ¹⁷ Wem winges nileyeye le nolowi nenpe, wem fei lepei Pol linape Israel, mete piti pinuwepe pau ma pirpei. Wem pe pau fale yali nemple, leye lo leifale lirpepeye “Ise ilim re yaire peiki, ki ma kirpei kolpepei, ki kirpei il olpe pe mete pouku kolo, pire towa piti mete pouku pratei lepei wuso mete lipi pouku paptouku pato pepe, kuna oloye yawi, pire towa piti yaire pouku. Wolo ki kila moingi liti kifei winem oli wem ki ratei Jerusalem, liso mete piti Israel peiteiki kinki. Kau kau, fei peiteiki kau eti piti Rom. ¹⁸ Pe peiteiki wolo ki olo, metine teingiye yawi, le pe ma pusaiki ke wusoli pe

perengaiki piti ki kaptei towa men nange olpe fale piti ma ka kolo. ¹⁹ Wolo mete piti Israel, pe enke teingipe piti pe ma pusaiki ke kolo. Liso ki onposi kolpepei, metine ilitei liti Rom ma le lingitepe moingi peiki yaupeye, le ki il nemple peiki piti kirpei kamtuwepe il lipi kingiepe mete peiki il re kolo. ²⁰ Il fei pepepe so ki kinaise piti ise yau yuliki, le ki ma kireise mirpei. Wusoli ki kulpope il pirpei polpepei, ku mete piti Israel mratei montoli metine nele ma laule, le ku ma mulpowo fei polpepei so pe topiki peiteiki ke winem oli.”

²¹ Pe namti pirpowo Pol-ye, “Ku kapi yousi nemple piti ye paule Judia pirpei il piti ye kolo. Le mete nemple pouku re peinei lepei pau soma pilape il nemple pau pirpouku lo pirpei il men olpe peiye kolo, oloye yaupe. ²² Le fei ku enke teingipe piti mingitepe il nemple peiye wuso oli ku mretai molpepei, liye liye re mete pirpei piti ye e weitei iripe mete piti pulpowo Jisas, ‘Ise mete olpe’.” ²³ Leye lo Israel, mete piti pinuwepe pire Pol palte nemple, wem le mete wuru oli fale wem fei lepe pe tulum fei Pol ratei. Le leifale lire mul lirpepe nomnaipe il pele lire towa teingi liti Ma Ili le le fale mulpou. Le lirpolo ma kosape retai lire il fei lirpepe pepe, pe punkomtei piti Jisas. Le kosape lire il lipi piti Moses re il piti mete amare, wuso paitei yousi pepe. ²⁴ Fei ilepe pelpe kani onom pantepe il fei le lirpei pepe, le ilepe pe olo pulpope kolo. ²⁵⁻²⁷ Wem Pol lirpei il nempleiye fei pepepe polpepei, “Riri Teingi lirpowo metine nimou Isaia, le le lirpeise lolpepei, ‘Ise ye le nampli yirpepe mete fei pepepe. Fei,

ise miso yingitepe il, wolo ise miso retape kolo. Le ise miso yulwepe kolo. Wusoli mete fei pepepe eri falongou pelpe lipitei le mingim pelpe re oli pafou tifeingu narongou polili pire lus pelpe re nou weitei pau poli tounga pe so pontoli kolo. Wuso olo pe miso pontolili le mingim pelpe re miso pingitei pirpepei pire enke pelpe re miso pretai poporo. Le pe ma weitei kani onom panteiki.’

Ma Ili le lirpei lolpepei,

‘Ki miso nou watepe wem teingi le pe miso pratei poporo’.”

Leye lo pe pusa Pol lifei le pe pe pire enke pelpe fale nempleiye pire il fei Pol lirpei pepepe kolo. ²⁸ Le wem pe pire lus piti ma pe, Pol leifale lirpei il le lapulu lolpepei, “Fei ise ma retai Ma Ili il pele piti kaniepe mete oli laptei pe mete piti alpe nemple le pe ma pingitei le paptei mingim.” ²⁹ [Wem Pol lirpei, fei mete piti Israel peifale pe pilai nemple olupetei pire pe potei.]

³⁰ Pol ratei tulum fei pe paise piti le ma ratei lepe, le ratei taurungu wings. Wem le ratei, le onom teingine piti mete pe pau puluwo. ³¹ Le lirpepei lirkilau, le mete lipi piti Rom ma nou pirpei il men olotei, pe posye pile puluwo. Le lile leptalo il piti Apa louku Jisas Krais, lire Ma Ili ma lailelepe mete pele loporotei.

**Il Teingipe Ma Ili Topwepe Lapiri Lirouku
The New Testament in the Olo Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Olo long Niugini**

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Olo

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

d20e8cba-d968-58bc-bdd6-a1e14c02ab7f